

İLKÖĞRETİM SOSYAL BİLGİLER
ÖĞRETMENLİĞİ SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE VERDİKLERİ
DEĞER VE MESLEKİ YETERLİLİKLERİ (UŞAK ÖRNEKLEMİ)
Ekrem AKAR

DANIŞMAN: Doç.Dr. Özer YILMAZ

Aralık 2007

İLKÖĞRETİM SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ SON SINIF
ÖĞRENCİLERİNİN ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE VERDİKLERİ DEĞER VE
MESLEKİ YETERLİLİKLERİ

Ekrem AKAR

Yüksek Lisans Tezi

İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Özer YILMAZ

Afyonkarahisar

2007

TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Özer YILMAZ.....
Jüri Üyeleri : Yrd. Doç. Dr. Mehmet AKSÜT.....
: Yrd. Doç. Dr. Fatma KAFALI YILMAZ

İlköğretim Anabilim Dalı, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Ekrem AKAR'ın “İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Son Sınıf Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Verdikleri Değer ve Mesleki Yeterlilikleri” başlıklı 25 / 12 /2007 tarihinde yukarıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca değerlendirilerek kabul edilmiştir.

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

İLKÖĞRETİM SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE VERDİKLERİ DEĞER VE MESLEKİ YETERLİLİKLERİ

Ekrem AKAR

İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Aralık -2007

Danışman: Doç. Dr. Özer YILMAZ

Bu araştırmanın temel amacı; İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Son Sınıf Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Verdikleri Değeri Ve Mesleki Yeterlilikleri üst düzeye çıkarabilmeleri konusunda karşılaşılan problemleri Uşak Üniversitesi öğrencilerinin görüşleri doğrultusunda tespit ederek, bu problemi ortadan kaldırmak için neler yapılabileceğini ortaya koymaktır.

Araştırmanın çalışma evrenini Uşak ilinde yeni kurulan Uşak Üniversitesinde 2006-2007 eğitim öğretim yılında öğrenim hayatlarının son yılını yaşayan Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümü Son Sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Öğrencilere 50 sorudan oluşan bir anket uygulanmıştır. Anket üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm öğretmenlerinin kişisel bilgilerini, ikinci bölüm öğrencilerin konu ile ilgili tutumlarını ölçmeye yönelik sorular içermektedir. Üçüncü bölüm ise öğrencilerin problemi çözmek için görüşlerini öğrenmek ve mevcut durumu tespit etmek amacıyla hazırlanmıştır.

Anket sonuçları bilgisayarda SPSS 15.0 istatistik programı yardımıyla frekans, yüzde, t ve f testi teknikleri kullanılarak çözümlenmiştir. Çoklu varyasyon (Anlamlılık) testlerinde $\alpha:0.05$ düzeyi esas alınmıştır.

Araştırma sonucunda Sosyal Bilgiler Öğretmenliği son sınıf öğrencilerinin meslek hayatlarında daha duyarlı ve yeterli bilgiye sahip olabilmesi anket sorularındaki tutum ve görüşlerle ortaya konulmuş ve çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır.

MASTER THESIS SUMMARY

THE VALUE THAT THE STUDENTS OF PRIMARY SCHOOL SOCIAL SCIENCES TEACHING DEPARTMENT HAVE FOR TEACHING PROFESSION AND THEIR PROFESSIONAL ADEQUECY

PROBLEMS – SUGGESTIONS
Ekrem AKAR

PRIMARY SCHOOL SOCIAL SCIENCES TEACHING MAIN DEPARTMENT
Afyon Kocatepe University, Institute of Social Sciences

December -2007

Advisor: Ass. Prof. Özer YILMAZ

The main goal of this research is to determine the value, which the students of primary school social sciences teaching department have for teaching profession, their professional adequacy and the problems they confront while increasing this value by taking into account the opinions of students of Usak University and to clarify what to do to prevent these problems.

A fifty-question survey has been applied to senior students of Primary School Social Sciences Department of Usak University which has been just founded, in 2006-2007 education year in Usak city universe.

The survey has three parts. The first part involves department teachers' personal information and the second part involves the questions which measure students' attitudes to the subject. The third part has also been prepared to learn the students' ideas to solve the problem and determine the existing situation.

The results of the survey has been resolved by the help of SPSS statistics programme at computer by using frequency, per cent, t and f test techniques. $\alpha:0.05$ level has been taken into account at multiple variation (meaningness) tests.

As a consequence of the research it has been brought about that the senior students of Primary School Social Sciences Department to be more sensible and to have adequate information at their vocational life by the attitudes and ideas at the survey and tried to present suggestions.

ÖNSÖZ

Bu araştırma, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği son sınıf öğrencilerinin meslek hayatlarında daha duyarlı ve yeterli bilgiye sahip olabilmeleri için neler yapmaları gerektiği konusunda ve bu konuda karşılaştıkları problemlerin ortaya konulması amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla Uşak Üniversitesinde 2006-2007 eğitim öğretim yılında Sosyal Bilgiler Öğretmenliği son sınıf öğrencilerine anket uygulanmıştır.

Zorlu tez araştırmasının bütün basamaklarında desteğini ve yardımını esirgemeyen, örnek aldığım yüksek lisans tez danışmanım sayın Doç. Dr. Özer YILMAZ'a ve lisans dönemimde de ilgi ve yardımını sürekli gösteren değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Mehmet AKSÜT 'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Anket sorularının hazırlanmasında yardımcı olan sayın Yrd. Doç. Dr. Şenay YAPICI'ya, anket sorularının SPSS programında değerlendirilmesinde bilgilerinden yararlandığım sayın hocam Öğr. Gör. Ertuğrul ERGÜN'e ve Arş. Gör. Cüneyt AKAR'a ayrıca teşekkür ederim.

Araştırma anketlerinin uygulanmasında yardım ve katkıları olan Sosyal Bilgiler Öğretmenliği son sınıf öğrencilerine, dönem arkadaşlarım Nuray SAGAH ve Serdar ULAŞ'a, ayrıca tezin yazım aşamasında yardımcı olan Sevgül IŞIK'a ve Uşak'taki arkadaşlarıma, aileme ve son olarak tez dönemim boyunca sürekli yanımda olan ve beni tekrar hayata bağlayan özel insana teşekkürlerimi sunarım.

Ekrem AKAR

ÖZGEÇMİŞ

Ekrem AKAR

İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenliği

Yüksek Lisans

Eğitim

Lisans : 2004 Afyon Kocatepe Üniversitesi Uşak Eğitim Fakültesi

İlköğretim : Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümü

Lise : Afyon Lisesi

İş / İstihdam

2006 Batman Sason Yukarı Tekevler İlköğretim Okulu Sosyal Bilgiler Öğretmeni

Kişisel Bilgiler

Doğum Yeri ve Yılı : Afyon, 11 Temmuz 1979

Cinsiyet : Bay

Yabancı Dil : İngilizce

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
ÖZGEÇMİŞ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ	x
GRAFİKLER LİSTESİ	xii
I. GİRİŞ	13
A. PROBLEM CÜMLESİ.....	15
B. ALT PROBLEMLER	15
C. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	16
D. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	16
E. SAYILTILAR.....	17
F. SINIRLILIKLAR	17
G. TANIMLAR.....	17
II. KURAMSAL TEMEL VE İLGİLİ LİTERATÜR	19
A. ÖĞRETMENLİK MESLEKİ YETERLİLİKLERİ VE ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNİN DEĞERİ	19
1. Öğretmenlik Mesleği	19
2. Eğitimde Öğretmenin Yeri ve Önemi	20
3. Yeterlik Kavramı	22
4. Öğretmenlik Mesleğinde Yeterlik	23
5. Öğretmenlik Mesleğinin Değeri	26
B. SOSYAL BİLGİLER DERSİ	29
1. Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler.....	29
2. Sosyal Bilgilerin Doğası	30

3. İlköğretimde Sosyal Bilgiler Dersi ve Önemi.....	32
4. Sosyal Bilgiler Programı.....	33
C. KONUSYLA İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR.....	40
1. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar.....	40
2. Yurtiçinde Yapılan Çalışmalar	42
III. YÖNTEM	47
A. ARAŞTIRMANIN MODELİ	47
B. EVREN VE ÖRNEKLEM.....	47
C. VERİ TOPLAMA ARACININ GELİŞTİRİLMESİ	48
D. VERİLERİN TOPLANMASI ÇÖZÜMLENMESİ.....	48
IV. BULGULAR VE YORUMLAR	49
A. ARAŞTIRMAYA KATILAN ÖĞRENCİLERİN KİŞİSEL ÖZELLİKLERİ.....	49
B. ARAŞTIRMAYA KATILAN SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ MESLEKİ YETERLİLİK VE MESLEĞE VERİLEN DEĞER KONUSUNDA TUTUMLAR VE GÖRÜŞLERE İLİŞKİN VERDİKLERİ CEVAPLARIN DEĞİŞKENLER AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI.....	58
1. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar İlişkin Verdikleri Cevapların % ve Frekans Değerlerine İlişkin Bulgular	58
2. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların % ve Frekans Değerlerine İlişkin Bulgular	63
3. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar ve Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların Cinsiyet Değişkeni Açısından Karşılaştırılması	68
4. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar ve Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların Yaş Grupları Değişkeni Açısından Karşılaştırılması	69
5. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar ve Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların Öğrenim Şekli Değişkeni Açısından Karşılaştırılması	70
6. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar ve Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların Aylık Gelir Değişkeni Açısından Karşılaştırılması	71

7. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar ve Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların Gündem Takibi Değişkeni Açısından Karşılaştırılması	72
8. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar ve Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların Kaçınıcı Tercih Değişkeni Açısından Karşılaştırılması.....	73
9. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar ve Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların Konferans Katılımı Değişkeni Açısından Karşılaştırılması	74
10. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar ve Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların Yöntem ve Teknik Değişkeni Açısından Karşılaştırılması	76
11. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar ve Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların Mesleğin Değerli Bölge Kabul Edildiği Değişkeni Açısından Karşılaştırılması.....	78
12. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar ve Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların İlgi Alanları Değişkeni Açısından Karşılaştırılması	80
13. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar ve Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların Eğitim Seviyesi Değişkeni Açısından Karşılaştırılması	82
V. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	84
A. Sonuçlar	84
B. Öneriler	86
KAYNAKÇA	89
EKLER	93

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Cinsiyet Özelliklerinin Frekans ve Yüzdeler Değerleri	49
Tablo 2. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Yaş Özelliklerinin Frekans ve Yüzdeler Değerleri	50
Tablo 3. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Öğrenim Şekli Frekans ve Yüzdeler Değerler	51
Tablo 4. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Öğrencilerin Ekonomik Durumu Frekans ve Yüzdeler Değerleri	51
Tablo 5. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Öğrencilerin Gündem Takibi Frekans ve Yüzdeler Değerleri.....	52
Tablo 6. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Öğrencilerin Kaçınıcı Tercih Frekans ve Yüzdeler Değerleri.....	53
Tablo 7. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Panel ya da Konferansa Katılım Durumu Frekans ve Yüzdeler Değerleri.....	54
Tablo 8. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Ders işlenişinde Kullanacakları Yöntem ve Tekniklerin Frekans ve Yüzdeler Değerleri.....	54
Tablo 9. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Değerli Bölge Cevapları Frekans ve Yüzdeler Değerleri	55
Tablo 10. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun İlgi Alanları Frekans ve Yüzdeler Değerleri	56
Tablo 11. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Eğitimin Yeterliliği Frekans ve Yüzdeler Değerleri	57
Tablo 12. Tutumlara ilişkin Yüzde (%) ve Frekans (f) Sonuçları	59
Tablo 13. Görüşlere ilişkin Yüzde (%) ve Frekans (f) Sonuçları	64
Tablo 14. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar ve Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların Cinsiyet Değişkeni Açısından Karşılaştırılması	68
Tablo 15. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar ve Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların Yaş Grupları Değişkeni Açısından Karşılaştırılması.....	69
Tablo 16. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar ve Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların Öğrenim Şekli Değişkeni Açısından Karşılaştırılması	70
Tablo 17. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar ve Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların Aylık Gelir Değişkeni Açısından Karşılaştırılması	71
Tablo 18. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar ve Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların Gündem Takibi Değişkeni Açısından Karşılaştırılması	72

Tablo 19. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar ve Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların Kaçınıcı Tercih Değişkeni Açısından Karşılaştırılması.....	73
Tablo 20. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar ve Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların Konferans Katılımı Değişkeni Açısından Karşılaştırılması	74
Tablo 21. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar ve Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların Yöntem ve Teknik Değişkeni Açısından Karşılaştırılması	76
Tablo 22. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar Ve Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların mesleğin değerli bölge kabul edildiği Değişkeni Açısından Karşılaştırılması	78
Tablo 23. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar ve Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların İlgi Alanları Değişkeni Açısından Karşılaştırılması.....	80
Tablo 24. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar ve Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların Eğitim Seviyesi Değişkeni Açısından Karşılaştırılması	82

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Cinsiyetlerine Göre Dağılımı.....	50
Grafik 2. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı	50
Grafik 3. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Öğrenim Şekillerine Göre Dağılımı ..	51
Grafik 4. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Öğrencilerin Ekonomik Durumlarına Göre Dağılımı	52
Grafik 5. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Öğrencilerin Gündem Takiplerine Göre Dağılımı	52
Grafik 6. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Öğrencilerin Kaçınıcı Tercihleri Olduğuna Göre Dağılımı	53
Grafik 7. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Panel ya da Konferansa Katılıma Durumlarına Göre Dağılımı.....	54
Grafik 8. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Ders İşlenişinde Kullanacakları Yöntem ve Tekniklere Göre Dağılımı	55
Grafik 9. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Değerli Bölge Cevaplarına Göre Dağılımları	56
Grafik 10. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun İlgi Alanlarına Göre Dağılımı.....	57
Grafik 11. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Eğitimin Yeterliliğine İnançlarına Göre Dağılımları	57

I. GİRİŞ

Eğitim terimi bütün öğrenimleri içine alan ve insanın hayatı boyunca devam eden öğrenme faaliyetini ifade etmektedir. Eğitimin amaçlarını gerçekleştirmek ve eğitimde verimi elde etmek, ancak sistemin bütün parçalarının uygun şekilde işletilmesi ile mümkün olabilir. Çağdaş eğitim anlayışında; öğretmen, öğrenci, yönetici, müfettiş, okul, çevre ve aile bir biri ile sıkı sıkıya etkileşim içinde olan, bir bütünün parçalarıdır. Bu parçalardan oluşan eğitim sisteminin verimli ve istenilen hedefler doğrultusunda çalışmasında kilit konumda öğretmen vardır.

Öğretmen, öğrenmeyi kılavuzlayan ve sağlayan kişidir. Öğrenme, öğrencinin kendisi tarafından elde edilen bir sonuçtur ve öğrenme yaşantıları sonucunda meydana gelir. Öğretmenin görevi, çeşitli öğretim yöntem ve tekniklerinden yararlanarak öğrenme yaşantıları düzenlemek ve istenilen davranışların öğrenci tarafından kazanılıp kazanılmadığını değerlendirmektir¹. Eğitim ortamının oluşturulmasında göz önünde bulundurulması gereken temel faktör ise öğrencidir. Öğrencinin kendini keşfetmesi, gerçekleştirmesi, bugününü ve geleceğini kurması için okul ortamı gerçek yaşama hazırlayıcı, bazen de kendisi olarak düzenlenmektedir. Bireyin yetenekleri doğrultusunda yaşamını yapılandırması için rehberlik görevi öğretmene düşmektedir. Bu yapılandırma süreci eğitim olarak ifade edilebilir. Eğitimin niteliği ve kalitesi büyük ölçüde öğretmenlerin niteliği ile doğru orantılıdır².

Öğretmenlik mesleğinin niteliğinin yükseltilmesi, öncelikle öğretmenlerin sahip olması gereken genel ve özel alan yeterliklerin bilinmesi, daha sonra, bu yeterliklerin, hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim programlarıyla, öğretmen adaylarına ve öğretmenlere kazandırılması ile mümkündür.

Eğitim ve öğretimin bütün boyutlarıyla dinamik bir yapıya sahip olması, bu süreçte önemli bir rol üstlenen öğretmenin görevinin ve bu görevin gerektirdiği niteliklerin sürekli sorgulanmasını ve geliştirilmesini gerektirmektedir. Bu nedenle Millî Eğitim Bakanlığı'nın Üniversitelerle iş birliği yaparak, öğretmen yeterlikleri üzerine

---

¹ Mustafa KAHYAOĞLU, Selami YANGIN, "İlköğretim Öğretmen Adaylarının Mesleki Özyeterliklerine İlişkin Görüşleri", **Kastamonu Eğitim Dergisi**, Mart 2007 Cilt:15 No:1 s. 73,74

² Abdurrahman KILIÇ, M. Bahaddin ACAT, "Öğretmen Adaylarının Algılarına Göre Öğretmen Yetiştirme Programlarındaki Derslerin Gerekliklik ve İşe Vurukluk Düzeyi", **Manas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı: 17, s.22

yürüttüğü çalışmalar da süreklilik göstermelidir. İlk ve orta öğretimde yeniden bir yapılanmaya gidildiği, yoğun bir program geliştirme çalışmalarının yapıldığı günümüzde, ideal bir öğretmende bulunması gereken yeterliklerin belirlenmesi, birçok açıdan yarar sağlayacaktır³.

Toplumun mimarları olan öğretmenlerin ülkenin ve çağın ihtiyaçlarına cevap verecek seviyede yetişmiş olmaları gerekir. Çünkü bir ülkenin kalkınması ile toplumun refah seviyesi, öğretmenlerin iyi yetiştirilmesine ve görevlerini en iyi şekilde yerine getirebilecek meslekî ve kişisel niteliklere sahip olmasına bağlıdır. Yani, öğretmenlik mesleği toplumların geleceğini, bir başka söyleyişle kaderini belirleyen bir meslektir⁴.

Öğretmen yeterliği eğitim kalitesini doğrudan etkileyen önemli bir faktördür. Öğretmenlik mesleği alan bilgisi, genel kültür ve pedagoji bilgi ve becerisini gerektiren bir meslek dalıdır⁵.

Öğretmenliği meslek yapan faktör, bireyin taşıması gereken kişisel özelliklerden daha çok mesleki özelliklerin varlığıdır. İnsani özellikleri yeterli düzeyde olan bir bireyin öğretmenlik için gerekli şartlardan birini sağladığı fakat yeterli şartlara sahip olmadığı açıktır. Öğretmenlik mesleği, özel uzmanlık bilgisi ve becerisi gerektiren bir meslek olduğuna göre, bu mesleği tercih eden insanların, mesleğin gereklerini tam olarak yerine getirebilmeleri için bir takım yeterliklere sahip olması gerekir.

XI. Milli Eğitim Şura'sında; öğretmen yetiştirme programlarında alan bilgisine sekizde beş (%62,5), öğretmenlik meslek bilgisine sekizde iki (%25) ve genel kültür derslerine ise sekizde bir (%12,5) oranlarında ağırlık verilmesi kararlaştırılmıştır. Öğretmen eğitimi için açılmış eğitim fakültelerinde eğitim süreci; alan bilgisi, öğretmenlik meslek formasyonu ve genel kültür alanında oluşturulmuş dersler yoluyla düzenlenmektedir Bu üç alanda verilen eğitim sonucu öğretmen olan bireyin, geleceğin neslinin eğitimine rehberlik etme yeterliliği kazandığı düşünülmektedir⁶.

---

³ Öğretmen Genel Yeterlikleri Çalışması Mevcut Durum Tespit Raporu, oyegm.meb.gov.tr/yet/yayinlar/mevdur/mevcut%20durum%20raporu.doc -,s.2 (15.04.2007)

⁴ A.Azmi YETİM, Zekeriya GÖKTAŞ, **Öğretmenin Mesleki ve Kişisel Nitelikleri**, Ekim 2004 Cilt:12 No:2 **Kastamonu Eğitim Dergisi**, s.542

⁵ Mehtap ÇAKAN, "Öğretmenlerin Ölçme-Değerlendirme Uygulamaları ve Yeterlik Düzeyleri: İlk ve Ortaöğretim", **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, yıl: 2004, cilt: 37, sayı: 2,,s.100

⁶ KILIÇ ve ACAT,**a.g.e.s.22,23**

Öğretmen yeterliliklerinin öğretmen yetiştirme programı sürecinde öğrenciye sunulan teorik ve uygulamalı çalışmalar aracılığı ile kazandırılması ve beklenen düzeylere eriştirilmesi gereklidir. Öğretmenlik becerilerinin kazandırılması yapılacak uygulamalara bağlı olarak gelişir. Öğrenci performansının oluşturulmasında öğretmenin sınıf içerisinde gerçekleştireceği etkinliklerin olumlu ve yapıcı olmasının payı oldukça büyüktür. Öğretmenin öncelikle sınıf ortamında gerçekleştirilmesi gereken etkinliklere yeterince rehberlik edebilmesi için bu konuda uygulamalı olarak eğitilmesi gerekir.

Türkiye’de öğretmen eğitiminde nicelik ve nitelik yönünden anlamlı gelişmeler sağlanmıştır. Ancak öğretmen yetiştirmede nitelik sorunu hala önemini korumaktadır. Bu mesleğin yeterince standardize olmadığı ile de yakından ilişkilidir. Bunun değişik sebepleri olabilir. Ancak, öğretmenlik mesleğinin yeterince standardize olamamasının en önemli sebeplerinden biri 1860 yılından beri meslek dışından öğretmen istihdamının sağlanıyor olmasıdır. Kalkınma ve gelişme ile eğitim arasında sıkı bir ilişki vardır. Türkiye’nin çağı yakalayabilmesi, AB ile tam entegrasyonunun sağlanması için eğitim sisteminin, meslek standartlarına dayalı, mesleki yeterlilikleri kabul gören insan gücü yetiştirmesi⁷ gereklidir. Yeni nesli eğiten öğretmenlerin kişisel ve mesleki alanda yeterli düzeyde olmaları neticesinde, gelişmiş ülkelerin standartlarında eğitim alan öğrenciler, Türkiye’nin dünya üzerinde söz sahibi olmasında etkili olacaklardır.

A. PROBLEM CÜMLESİ

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümü son sınıfı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğinin gereklerini ve öğretmenlik mesleğine daha fazla değer kazanılmasında karşılaşılan problemler nelerdir?

B. ALT PROBLEMLER

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümü son sınıf öğrencilerinin :

1. Bazı değişkenlerle bağlı olarak tutumlarla ilgili sorularla ilgili görüşleri nelerdir?

---

⁷ Abdurrahman KILIÇ ve Hamit SARUHAN, “Teknik Eğitim Fakültesi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Becerileri”, Marmara Üniversitesi MTET2005 Kongresi,s.408,409

2. Yine bu öğrencilerin sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünü isteyerek kazanıp kazanmadığı üniversitelerin yeterli eğitim verip vermediğine dair gibi görüşler kısmındaki sorulara ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Öğrencilerin ailelerinin toplam aylık gelirleri kararlarının nasıl etkilediğine dair görüşleri nelerdir?
4. Öğretmen adaylarının sosyal bilgiler derslerini anlatırken hangi yöntem ve teknikleri uygulayacakları hakkındaki görüşleri nelerdir?
5. Sosyal Bilgiler öğretmenliği son sınıf öğrencilerinin tutum ve görüşlere ilgili sorulara verdikleri yanıtlara cinsiyet,yaş,öğrenim şekli ailelerinin toplam aylık gelirleri ülke gündemini neyle takip ettikleri kaçınıcı tercih olduğu katıldığı panel yada konferans sayısı ders işlerken hangi yöntem ve teknikleri kullanacağı mesleğin değerli ve yeterli kabul edildiği bölgeye ilgi sırası ve yeterli seviyede eğitim verildiğine inanıp inanılma açısından anlamlı bir fark vardır.

C. ARAŞTIRMANIN AMACI

Araştırma Uşak Üniversitesi İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenliği son sınıf öğrencilerinden öğretmenlik mesleğine verdikleri değer ve yeterliliğin en üst düzeye çıkarması amacına ulaşmasını engelleyen nedenleri tesbit ederek öğretmen adaylarının bu problemlere ortadan kaldırmak için neler yapmaları gerektiğini ortaya koymak amacı ile yapılmıştır.

D. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bu araştırma ile toplanan verilerin, veriler doğrultusunda elde edilen sonuçların ve çözüm önerilerinin ilköğretim -Sosyal Bilgiler öğretmenliği son sınıf öğrencilerinin mesleki yeterlilikleri ve bu mesleğe verilen değer daha da arttırmaya çalışılarak karşılaşılan sorunların aşılmasında yön gösterici olmak ve daha sonra yapılacak olan benzer çalışmalarda bilimin birikimli olarak ilerleme özelliğine yardımcı olacağı umulmaktadır.

E. SAYILTILAR

1. Geleceğin öğretmenlerinin hazırlanan anketleri hiçbir baskı ve etki altında kalmadan samimiyetle cevapladıkları varsayılmıştır.
2. Veri toplama aracı için hazırlanan anket sorularının öğrencilerin öğretmenlik mesleğine verdikleri değer ve yeterlilikleri ölçmek için yeterli soruların yöneltildiği varsayılmıştır.
3. Anketin tutumlar ve görüşler olarak iki bölümden oluşması ve bazı değişkenlerle ilişkilendirilmesi anketin güvenilirliğini arttırmıştır.

F. SINIRLILIKLAR

1. Araştırma Uşak Üniversitesi İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenliği son sınıf öğrencileriyle sınırlı olması nedeniyle örneklem gurubu 150 öğrenciyle sınırlıdır
2. Araştırmanın bulguları veri toplama aracında yer alan 11 değişken ve 50 soru ile sınırlıdır
3. Araştırma kaynak araştırması olarak kaynakçada belirtilen kaynaklarla sınırlı olup daha önce eğitim birimleriyle ilgili tez hazırlayan arkadaşlarla fikir alışverişinde bulunmuştur.

G. TANIMLAR

İlköğretim: Zorunlu eğitim dönemindeki yılları kapsayıp; ilköğretim çağı, beş yıllık

(I. Kademe) ve üç yıllık (II. Kademe) meydana gelmektedir.

Sosyal Bilgiler: Sosyal Bilgiler, bütün çeşitlilikleriyle yeryüzüne bağlı olayları tanıtan, bunların oluş sebeplerini açıklayan, vatandaşlık hak ve ödevlerinin, sorumluluklarının neler olduğunu belirten, kısaca insan ve onun sosyal ve fiziki çevresiyle geçmişte, günümüzde ve gelecekteki etkileşimini ortaya koyan bilgilerdir

Öğretmen: Öğretmen, eğitim öğeleri arasında da temel öge olarak kabul edilip, program sürecindeki en önemli yön gösterici kişidir.

Değer : Bir amaca yönelik yapılan her türlü davranış yapma isteğinde olma hali

Yeterlilik:,Bir işi yada görevi etkili bir şekilde yerine getirebilmek için sahip olunması gereken özellikleri ifade eder.

II. KURAMSAL TEMEL VE İLGİLİ LİTERATÜR

A. ÖĞRETMENLİK MESLEKİ YETERLİLİKLERİ VE ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNİN DEĞERİ

Öğretmenlik mesleği dünyanın en köklü mesleklerinden biridir. Geleceğimiz olan yeni nesillerin sağlıklı, iyi, vatanına milletine bağlı ve dünya ülkelerinde bir eğitim alabilmeleri yeterli olan öğretmenler sayesinde gerçekleşebilecektir.

Aşağıda öğretmenlik mesleğinin tanımı, eğitimde öğretmenin yeri ve öneminden bahsedilerek, öğretmenlik mesleğinin değeri ve yeterliliklerine yer verilmektedir.

1. Öğretmenlik Mesleği

Eğitim, toplumsal bir sistem olarak ele alındığında, bu sistemin başlıca öğelerini ya da girdilerini, öğrenciler, öğretmenler, eğitim programı, yöneticiler, eğitim uzmanları, eğitim teknolojisi, fiziksel ve finansal kaynaklar oluşturmaktadır. Bunlar içinde öğretmen, en temel öğedir. Eğitimin niteliği ve kalitesi de büyük ölçüde öğretmenlerin niteliği ile doğru orantılıdır. Bu bakımdan eğitim sistemi içinde görev alacak öğretmenlerin, gerek hizmet öncesinde, gerekse hizmet içinde, iyi bir biçimde yetiştirilmeleri, üretilecek eğitim hizmetlerinin kalitesi yönünden önem taşımaktadır.

Günümüzde öğretmenlik, özel uzmanlık bilgisi ve becerisi gerektiren bir meslek olarak kabul edilmektedir. Statü ve saygınlığı, ülke ve kültürlerle göre değişmekle birlikte öğretmenlik, doğrudan insanla ilgili bir meslek olması yönüyle, öteden beri sadece bir kazanç kapısı olarak değil, aynı zamanda kutsal bir meslek olarak görülmüştür. Türk eğitim tarihinde de bilge kişilerin ve öğretmenlerin hep saygın bir yeri olmuş, “öğretmen” denince yaygın bir biçimde toplumda davranış modeli bir insan anlaşılmıştır. Öğretmen hakkında söylenmiş bazı özdeyiş ve atasözlerinde de ona verilen değer açıkça görülmektedir. Kısaca öğretmen, insan davranışının mimarı, insan mühendisi, insanın kişiliğini biçimlendiren bir sanatkar olarak tanımlanmaktadır⁸.

Türkiye’de öğretmenlik mesleği 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda şu şekilde tanımlanmaktadır⁹: “Öğretmenlik, devletin eğitim-öğretim ve bununla ilgili

⁸ Mehmet ŞİŞMAN, ve M.Bahaddin ACAT, **Öğretmenlik Uygulaması Çalışmalarının Öğretmenlik Mesleğinin Algılanmasındaki Etkisi**, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 13, Sayı: 1, s.236.

⁹ 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, 43. Madde

yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenler bu görevlerini Türk Milli Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ifa etmekle (yerine getirmekle) yükümlüdürler”.

Öğretmenlik mesleği bu şekilde tanımlanırken, öğretmenliğin ve öğretmen yetiştirmenin temel esasları da TC Anayasası Milli Eğitimle ilgili yasalar, kalkınma Planlarında ve Hükümet Programlarında belirlenen esaslar ile Milli Eğitim Şûralarında alınan kararlarla belirlenmiştir. Bu bağlamda, 1962 anayasası öğretmenlerin “Türk insanının maddi ve manevi yönünü geliştirecek şekilde dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, din ve mezhep ayrılığı yapmadan, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına uygun olarak eğitim ve öğretim yapan kişiler” olması gerektiğini hükme bağlamıştır. 1982 anayasasında ise bu hüküm öğretmenlerin “1) Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre öğretim ve eğitim yapan, 2) Türkçe’yi düzgün konuşan ve yazan bu yönde öğrencilerini yetiştiren, 3) Araştırma ve inceleme yapmayı alışkanlık haline getirmiş, anayasa ve kanunlara sadık kalarak görev yapan kişiler olmalıdır” şeklinde değiştirilmiştir. Bu hüküm ile öğretmenlerin, Atatürk ilkeleri, anayasa ve yasalara bağlı olmaları gerektiğine vurgu yapılmıştır¹⁰.

2. Eğitimde Öğretmenin Yeri ve Önemi

Kapsamının geniş ve dinamik, teorik temellerinin farklı olması ve genellikle amaçlardan hareket edilmesi nedeniyle¹¹ bugüne kadar eğitimin herkesçe kabul edilen genel geçer bir tanımı yapılamamıştır. "En basit anlamıyla başkalarının öğrenmelerine yardım etmek"¹² olarak tanımlanabilen eğitimin en yaygın tanımı: "Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci"¹³ şeklindedir.

Bu tanım esas alındığında eğitimin sadece bireysel etkinlik olduğu düşünülebilir. Halbuki eğitim, ifade edildiği üzere bir iletişim ve etkileşim ürünüdür, iletişimi sağlayan ve organize eden ise, öğretmendir.

---

¹⁰ Lütfi ÜREDİ, **İlköğretim I. ve II. Kademe Öğretmenlerinin Öğretim Stili Tercihlerine Göre Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Algularının İncelenmesi** (Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2006s. 70,71.

¹¹ Hakkı KIZILOLUK, “Eğitimle İlgili Temel Kavramlar”, **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**, Mikro Yayınları, 2. Baskı, Ankara, 2002 ,s.5,6

¹² Leyla KÜÇÜKAHMET, **Öğretim İlke ve Yöntemleri**, Gazi Kitabevi, 7. Baskı,Ankara, 1995, s.2.

¹³ , Selahattin ERTÜRK **Eğitimde Program Geliştirme**, Yelkentepe Yayınları:4, 3.Baskı, Ankara, 1979, s.12.

"Bireylerde amaçlı, istendik davranışların meydana getirilmesi, hedefleri net ve bilimsel olarak ortaya konmuş bir eğitim sistemi ile mümkündür."¹⁴ Eğitim sisteminin iyi işlemesi ve sistem aracılığıyla istenilen özelliklerde bireylerin yetiştirilmesi, öncelikle öğretmenlere ve onların niteliklerine bağlıdır¹⁵.

Günümüzde eğitim-öğretim faaliyetleri okullarda gerçekleştirilmektedir. Okullar öğrencilerin fiziksel, zihinsel ve duygusal gelişimlerinin geliştirilmesine ve milli kültürün gelecek kuşaklara aktarılmasına yardımcı olan kuruluşlardır. Bu anlamda bir milletin geleceği, okullara ve okullarda verilen eğitime; okulların ve eğitimin geleceği ise, öğretmenlere bağlıdır.

Eskiden olduğu gibi, günümüzde de okul denilince ilk olarak akla öğretmen gelir. Çünkü bir okulun başarı ve verimliliği, geniş ölçüde öğretmenin yeteneği ve mesleki gücüne bağlıdır¹⁶.

Okullarda eğitim hizmetlerinin yürütülmesine yardım eden hizmetliler, memurlar ve teknik elemanlar, kurumların ayrılmaz parçalarıdır. Fakat bu personel, öğretmenin yanında ikinci planda kalmaktadır. Çünkü her kademedeki okulların etkinliklerinde öğretmen, temel unsurdur¹⁷. Okulun bina, yerleşim, personel gibi fizikî olanakları ve okuldaki demokratik ortamı yaratan insan ilişkileri ile öğrencilerin beklenen başarıyı göstermeleri ve istenilen amaçlara ulaşmaları için gerekli olan uygun eğitim ortamlarının oluşturulması, büyük ölçüde öğretmenlerin yeteneklerine, tutum ve davranışlarına bağlıdır. Yani, "Bir okul ancak içindeki öğretmenler kadar iyidir."¹⁸

Öğretmen, öğrenci ve eğitim programı olmak üzere eğitimin üç temel unsurunun bulunduğu görüşü, yaygın kabul görmesine karşın,¹⁹ bu konuda farklı görüşler de mevcuttur²⁰. Kendisini oluşturan unsurlar nasıl sınıflandırılırsa sınıflandırılınsın, karmaşık

---

¹⁴ KIZILOLUK, a.g.e.,s.16.

¹⁵ Bekir ÖZER, **Öğretmen Davranışlarının Uzaktan Eğitim Yaklaşımıyla Kazandırılması**, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Eskişehir,s.1.

¹⁶ Ali KARAÇAM, **Başarılı Öğretmenin Portresi**, Bilge Yayınları:21, 2. Baskı, İstanbul, Mayıs 2003, s.63.

¹⁷ Sakin ÖNER, "Eğitimin Temeli Öğretmen", **Milli Eğitim**, S.69, (Temmuz-Ağustos- Eylül), Ankara, 1986, s.26.

¹⁸ Mustafa YILMAN, **Öğretmenlik Mesleği ve Meseleleri**, Türkiye Milli Kültür Vakfı Yayınları No:4, İstanbul, 1992, s.50

¹⁹ Mehmet ARSLAN "İlköğretim Öğretmenlerini Yetiştirilmesi", **Öğretmenlik Mesleği, Türkiye, Almanya ve Kıbrıs'ta Öğretmen Yetiştirme**, Coşkun Tercüme Müşavirlik ve Ticaret Ltd. Şirketi, Ankara, 2000, s.97.

²⁰ YILMAN, a.g.e.,s.55

ve dinamik bir yapıya sahip olan eğitimin basarisi, bu öğelerin nitelikleri ile aralarındaki sağlıklı ve dengeli biçimde oluşturulacak işlevsel bütünlüğe bağlıdır.

Öğretmen, eğitim öğeleri arasında da temel öge olarak kabul edilir²¹. Zira eğitime ruh ve anlam veren öge olması hasebiyle eğitim üzerindeki etkinliği diğer öğelerden daha fazladır²².

Şüphesiz her öğretmenin eğitim sistemi, okul ve öğretim süreçlerinde bahsedilen öneme ve etkinliğe sahip olması mümkün değildir. Bu fonksiyonları yerine getiren öğretmenlerin birtakım yeterliklerinin bulunması zorunludur. Aşağıda yeterlilik kavramıyla öğretmenlik mesleğinde bulunması gereken yeterlilikler açıklanmaya çalışılacaktır.

3. Yeterlik Kavramı

Yeterlilik; bir işi yapma gücü sağlayan özel bilgi, kifayet, ehliyet. Bir kişinin bir meslek dalında, o işi yapabilme kabiliyeti açısından istenilen düzeye ulaşmasıdır²³.

Kişinin yaptığı işte istenilen düzeye ulaşması, işinin gerekli kıldığı bütün bilgilere ve kabiliyete sahip olması, yaptığı işin veriminin artması ve sürekliliğinin sağlaması açısından önemlidir. Bu bilgi ve kabiliyetleri yeterlik (yeterlilik) olarak tanımlarsak, bu tanıma uygun bireylerin bulunması gereken alanların başında eğitim gelir. Çünkü eğitim birey ve toplum için çok önemli ve çok geniş bir alanı içine alır ve bir plan ve hedefe göre insanın yetiştirilmesi, ruh ve beden sağlığını koruyarak geliştirmesini sağlar²⁴. Her meslekteki bilgi ve beceri eğitim yoluyla aktarılır. Hangi meslek dalı olursa olsun, çalışanların ve eğitilenlerin kendi alanlarıyla ilgili en üst düzeyde bilgi ve beceriye sahip olabilmesi; onları eğitenlerin, yetiştirenlerin mesleklerinde en üst düzeyde yeterliliğe sahip olmasına bağlıdır²⁵.

Yeterlik kavramı, bir işi ya da görevi etkili bir şekilde yerine getirebilmek için sahip olunması gereken özellikleri ifade eder. Yeterlik, bir görevi icra etmek ve görevin gerektirdiği sorumlulukları yerine getirmek için ihtiyaç duyulan yetenek, bilgi ve

---

²¹ ARSLAN, a.g.e.,s.97,98.

²² İlhan OKTAR ve, Sidika BULDUK, “Ortaöğretim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin Öğretmenlik Davranışlarının Değerlendirilmesi”, **Milli Eğitim**, S.142, (Nisan, Mayıs, Haziran), Ankara, 1998,s.66

²³ **Türkçe Sözlük**, Türk Dil Kurumu, Ankara, 2005, , s.2174

²⁴Halis AYHAN, **Eğitim Bilimine Giriş**, Şule Yayınları., İstanbul, 1997, s.16

²⁵ Münire ERDEN, **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**, Alkım Yayınları.,İstanbul, 2004, s.85

becerileri ifade eden bir kavramdır. Bu kavram, belirli bir görevi ya da rolü kabul edilebilir bir düzeyde yerine getirmek için sahip olunması gereken kapasiteyi vurgular.

Yeterlikler, meslekî performans göstergeleri olarak önemsenmekte ve bir iş ya da meslek alanını tam olarak tanımlamak için karşılanması gereken minimum standartlar olarak düşünülmektedir. Bir mesleğe ilişkin olarak belirlenmiş yeterlik ifadeleri temele alınarak, meslek üyelerinin etkililiği analiz edilebilir, değerlendirilebilir. Yeterlik temelli pek çok yönetsel eylem, işgörenlerin performansını artırmayı amaçlar. Yeterlikler iş görenlerin işe ilişkin özellikleri hakkında daha doğru bilgiler elde etmenin, daha doğru değerlendirmeler yapmanın, geri bildirimde bulunmanın, geliştirmenin ve ödüllendirmenin etkili bir aracı olarak düşünülmelidir²⁶.

4. Öğretmenlik Mesleğinde Yeterlik

Yeterlik kavramı, öğretmen açısından değerlendirildiğinde, öğretmenliğin gerektirdiği görev ve sorumlulukları gerçekleştirebilmek için sahip olunması gereken bilgi, anlayış, beceri ve tutumları ifade etmektedir. Öğretme yeterlikleri; farklı öğretme ortamlarında etkili bir performans için gerekli olan bilgiler, beceriler, tutumlar ve kişilik özelliklerinin bir bütünü olarak tanımlanabilir²⁷.

Öğretmen yeterliği eğitim kalitesini doğrudan etkileyen önemli bir faktördür. Öğretmenlik mesleği alan bilgisi, genel kültür ve pedagoji bilgi ve becerisini gerektiren bir meslek dalıdır²⁸. Öğretmenliği meslek edinmiş herkes, ülkenin gelişmesine ve geleceğine katkı sağlamalıdır.

Toplum içinde önemli bir yeri ve saygınlığı olan öğretmen, eğitim-öğretimde vazgeçilmez bir unsurdur. Eğitim-öğretim sistemi içinde yer alan her unsurun kendine has önemi ve işlevi vardır. Bunlar birbiriyle etkileşim içindedir. Bunların birinde aksaklık ya da eksiklik olması eğitim-öğretim faaliyetlerini olumsuz etkiler. Bu unsurlar içinde öğretmenin farklı bir yeri ve önemi vardır. Mükemmel bir okul binası yapmak, modern araç gereçle donatmak, çok iyi programlar hazırlamak ancak yeterliklere sahip öğretmenlerin varlığıyla bir anlam kazanır. Bunu için eğitim sistemi düzenlenirken ve

---

26 Ali Ekber ŞAHİN, “Öğretmen Yeterliklerinin Belirlenmesi”, **Bilim ve Akıl Aydınlığında Eğitim Dergisi**, ARALIK 2004, yıl:5, Sayı:58, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi58/sahin.htm>

27 ŞAHİN, a.g.e.

28 Mehtap ÇAKAN, “Öğretmenlerin Ölçme-Değerlendirme Uygulamaları ve Yeterlik Düzeyleri: İlk ve Ortaöğretim”, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, yıl: 2004, cilt: 37, sayı: 2, 100

geliştirilirken öğretmen unsuru mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır. Çünkü eğitim sisteminin niteliği, büyük ölçüde öğretmenin yeterlik düzeyine bağlıdır²⁹.

Eğitim-öğretim sistemi içinde ve toplumda belirleyici rolü olan öğretmenlerde, her meslekte olduğu gibi, mesleğine uygun bazı nitelikler aranmalıdır. Eğitim bilimciler iyi ve etkili bir öğretmende bulunması gereken nitelikleri araştırma konusu yapmış ve birçok nitelik ortaya koymuşlardır. İyi bir öğretmen tanımı öğrenciye, veliye ve idareciye göre değişebilir. Gerçek manada etkili bir öğretmen “uygulanan programın hedefleri doğrultusunda öğretmenin öğrenmesine yardımcı olan öğretmendir”³⁰.

Öğretmenlik mesleğinin icrası sırasında öğretmenin iki temel niteliği ortaya çıkar; kişilik nitelikleri ve mesleki nitelikleri. Öğretmen sınıf ortamında çok farklı insan tipiyle, dolayısıyla da çok farklı sorunlarla karşılaşabilmektedir. Bu sorunların üstesinden gelebilmesi içinde mesleki bilgilerin yanı sıra bazı kişisel niteliklere sahip olması gerekir. Öğretmenin kişisel özellikleri öğrencinin derse ve okula karşı tutumunu etkilemektedir. Olumsuz kişiliklere sahip bir öğretmen, öğrencinin okuldan soğumasına ve başarısız olmasına neden olabilir. Çoğu zaman öğrenci öğretmenin anlattıklarından çok konuya yaklaşımından etkilenmektedir³¹.

Gerek eğitimin en önemli unsuru olan, gerekse toplumu en fazla etkileyen bireylerin başında gelen öğretmenlerin, yaptığı mesleğe uygun niteliklere sahip olması gerekir.

Öğretmende bulunması gereken niteliklerle ilgili çeşitli araştırmalar da yapılmış, bunların sonucunda bir çok özellik ortaya konulmuştur. Çalışmalar incelendiğinde öğretmenlikle ilgili temelde dört yeterlilik alanından söz edildiği görülür.

Alan bilgisi konusunda yeterlilik: Öğretmen yetiştirme programlarında öğretmen adayının belirli bir alanda uzmanlık bilgisine sahip olması amaçlanmaktadır. Öğretmedeki başarının bir bölümü, alanı iyi bilmekle ilgilidir. Alanını iyi bilmeyen bir öğretmen, neyi, nasıl öğreteceğini de bilemez.

---

²⁹ M.Ş AYDIN, “Din Eğitim-Öğretiminin Kilit Sorunu: Branşının Uzmanı Öğretmen Eksikliği”: **Orta Dereceli Okullarda Yürütülen Din Eğitim-Öğretmenin Problemleri Semineri**, İbav Yayınları, Kayseri, 1998. s.271-284

³⁰ ERDEN, A.g.e. s.38

³¹ İbrahim Ethem BAŞARAN, **Eğitim Psikolojisi**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2004, s.207

Öğretmenlik meslek formasyonuna ilişkin yeterlilik: Öğretmenin bir alanı ya da konuyu çok iyi bilmesi, öğretimin önkoşulu olmasına karşılık başarılı bir öğretim işi için yeterli değildir. Öğretmen, bildiğini nasıl öğretebileceğini de bilmelidir. Bir öğretmenin, bir alanda uzmanlık bilgisine sahip olması yanında aynı zamanda öğretmenlik mesleği ile ilgili bazı bilgi ve becerilere de gereksinimi vardır. Öğretmenlik meslek bilgisi kapsamında öğretmen adaylarına, esas itibarıyla öğretme ve öğrenme olmak üzere iki temel sürece ilişkin yeterlilikler kazandırılması amaçlanmaktadır.

Genel kültür alanında yeterlilik: Öğretmen adaylarının sahip olmaları gereken alan bilgisi ve meslekle ilgili bilgi ve beceriler yanında aynı zamanda bazı alanlarda da ek bilgilere gereksinimleri olmakta, öğretmen adaylarının geniş bir dünya görüşüne ve genel kültüre sahip olmaları beklenmektedir.

Etik değerlere sahip olma yönünden yeterlilik: Öğretmenlik mesleğini yürütürken uyulması gereken bazı ahlaki ilkeler, mesleğe ve insana ilişkin bazı değerler söz konusudur. Mesleğin temel değerleri olarak da görülen bu ilkelerin, mesleğe bağlılığın temel ölçütlerinden birisi olduğu söylenebilir³².

Türkiye’de öğretmenlerin sahip olması öngörülen yeterliliklere sahip olma derecesine ilişkin yapılan araştırmalarda bazı olumsuzluklara rastlanmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı, öğretmen eğitimiyle ilgili sorunları belirlemek, çözüm getirmek ve daha kaliteli öğretmenler yetiştirmek amacıyla Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü adı altında bir genel müdürlük kurmuş, buna bağlı olarak da Anadolu öğretmen liselerini hayata geçirmiştir. Ancak geçmişte bu okulların mezunlarının büyük bir bölümü öğretmenlik dışındaki mesleklere yönelmişlerdir. Bu nedenle sorunun çözümüne yeterli katkı sağlayamamıştır. 1996 yılından itibaren YÖK, öğretmen yetiştirme ve eğitim fakültelerini yeniden yapılandırma konusunda bir çalışma başlatmış,

YÖK ve Dünya Bankası tarafından ortaklaşa başlatılan Hizmet Öncesi Öğretmen Yetiştirme Projesi kapsamında, Milli Eğitim Bakanlığı, üniversitelerin eğitim fakültelerinin temsilcileri ve Yüksek Öğretim Kurulu’nun birlikte yaptığı çalışmalar sonucu bu fakültelerde yeniden yapılanmaya gidilmiş, bölüm ve program adlarıyla ders adları ve içerikleri bazı değişikliklere uğramıştır. Öğretmen yetiştiren programlarda,

---

³² ŞİŞMAN ve ACAT, a.g.e.,s.237,238.

okul deneyimi ve okul uygulamalarına daha fazla zaman ayrılmış, böylece kuram ve uygulama arasında bir denge ve işbirliği sağlanmaya çalışılmıştır. Bu yolla üniversite (fakülte) ve bakanlık (okul) işbirliğinin güçlendirilmesi hedeflenmiştir. Öğretmen yetiştirme sorununa çözüm üretmek amacıyla YÖK'ün başlattığı ve uygulamaya koyduğu bu yeni yapılanma çalışmalarında alan öğretmenliği için lisans eğitimi sonrası tezsiz yüksek lisans yapma zorunluluğu getirilmiştir. Böylece öğretmenlik formasyonu konusunda adayların yeterliliklerinin artırılması hedeflenmiştir. Ayrıca ilköğretim kademesine öğretmen yetiştirme programlarında da değişiklikler yapılarak bu öğrencilerin fakültede ilk yıldan başlayarak okullarda öğretmenlik deneyimi edinmeleri sağlanmaya çalışılmıştır.

Öğretmenlik uygulaması çalışmalarıyla, öğretmen adayı öğrencilerin mesleği tanımaları sağlanarak teorik olarak öğrendikleri bilgileri uygulamalarına fırsat verilmektedir. Öğretmen adayı öğrencilerin mesleği tanınması amacıyla yapılan bu çalışmaların başarı derecesinin ortaya konulmasında yarar vardır. Mesleğe karşı güçlü bir bağlılık duygusu, öğretmenlikle ilgili niteliklere sahip olma düzeyini açıklayan önemli faktörlerden biridir. Öğretmenlik mesleğini benimseyen, bu mesleğin bir üyesi olmaktan gurur duyan, mesleki etiğe değer veren öğretmenler, mesleğin gerektirdiği temel nitelikleri de üzerinde taşıyor demektir. Bu nitelikler, öğretmenin mesleğini algılayışıyla doğrudan ilgilidir. Meslekle ilgili olumlu algılar, bu niteliklerin varlığını ortaya koyarken, olumsuz algılar da bu niteliklerden yoksunluğu ortaya koyabilir. Öğretmen yetiştiren kurumların temel amaçlarından biri, bu nitelikleri öğretmen adaylarına kazandırmakla ilgilidir. Bu amaçla adaylara ilgili programlarda öğretmenlik formasyonu kazandırıcı teorik dersler verilmektedir. Bunun yanında öğretmen adaylarının mesleği tanımaları ve okul uygulamalarını yerinde gözlemelerini sağlamak için okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması çalışmaları yapılmaktadır³³.

5. Öğretmenlik Mesleğinin Değeri

Öğretmenlik mesleği bütün meslekler içerisinde en önemlisi ve en eski olanıdır. Çünkü öğrenme ve öğretme işi ilk insandan günümüze kadar devam eden bir süreçtir.

---

³³ ŞİŞMAN ve ACAT, 238,239.

İnsanlık var olduğu müddetçe de bu süreç devam edecektir. Bunu için ilk ve en büyük meslek öğretmenliktir³⁴.

Öğretmen kalitesi ve öğretmenliğe verilen değer ve önem milletlerin gelişmişlik seviyesiyle doğrudan ilişkilidir. “Hayatta en hakiki mürşit ilimdir” sözüyle Türkiye Cumhuriyetinin kurucusu Atatürk eğitime verdiği önemi her fırsatta dile getirmiştir. Birçok konuşmasında öğretmenlerin milletler için önemini anlatmıştır. Kurtuluş savaşından sonra ülkenin ilmî anlamda kurtuluşu için öğretmen ordusunun önemine dikkat çekmiştir.

Japon eğitim felsefesini oluşturan şu sözler toplumlar için öğretmenlik mesleğinin ne denli önemli ve değerli olduğunu açıkça ortaya koymaktadır: “Yetiştirdiği her insanı yeniden kullanabilen toplum, akılcı, uygar, ileri bir toplumdur. Ancak, yetişkin insanların en iyilerini öğretmenlik mesleğine seçebilen toplum en güçlü toplumdur.” Toplumun güçlü olması bireyin güçlü olmasıyla orantılıdır. Bireyin güçlü olması ise onun bireysel yeteneklerini kullanabilen, bağımsız karar verebilen, kişiliğini bulmuş, başkalarına bağımlı olmadan yaşayabilen bir kişi olarak yetiştirilmesi ile sağlanabilmektedir. “Eğitim alanında da amaç, kişinin eleştirel güçlerinin gelişimine destek olmak ve kişiliğinin yaratıcı açılımlarına ortam sunabilmektir. Başka bir deyişle, idare edilmeye ve başkalarının çıkarı, keyfi adına etkilenimlerinin sömürülmesine karşı dirençli, özgür bir insan yetiştirmektir.” Bu yetiştirme sürecinin temel unsuru ise öğretmendir.

Akyüz öğretmenlere verilmesi gereken değeri gelişmişlik açısından gerekliliğini şu şekilde belirtir: “Nitelikli ve gerçek öğretmenlere sahip olmayı temel eğitim sorunumuz olarak görmedikçe, eğitimin toplumsal gelişmemize gerçek bir katkısı olacağını düşünmek hayal olur. Çünkü herhangi bir ülkede, öğretmenler ve öğretmenlik mesleği yeterli güç ve niteliğe ulaşmadıkça, o ülkede en iyi eğitim sistemi ve en yüce eğitim araçları da bulunsa, bunlar gerçekleşemez.”³⁵

Hızla gelişen çağımızda, değişim kaçınılmazdır, bir gerçektir. Ülke kalkınmasında en önemli sosyal rolü üstlenen öğretmenlerin, kendilerini sürekli

---

³⁴ Halit ERTUĞRUL, **Öğretmenin Başarı Klavuzu**, Nesil Yay., İstanbul, 2005, s.14,

³⁵ Recep ÖZKAN, “Öğretmen Yeterlikleri Üzerine Bazı Düşünceler”, **Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi**, Aralık 2004 , Yıl : 5, Sayı : 58

yenilemeleri,çağın gerisinde kalmamaları gerekir. İşte bu yüzden öğretmenlik hiç bitmeyen bir öğrenciliktir³⁶.

Değişim motor gücü olarak kabul edilen eğitim kurumları ve bu kurumları aracılığıyla da öğretmenlere, değişimin halk tarafından benimsenmesi, bilgi toplumunda gidilen yolda geride kalmamak için önemli görevler düşmektedir. “Bilgi toplumunda öğretmen, planlayan, organize eden, sürdüren ve sonuçlandıran insandır. Öğretmene inisiyatif hakkı vermeyerek, bir döneme özgü durağan, meslekî kalıp davranışlar öğretmek, bilgi toplumunun ortalama insana öngördüğü özellikleri öğretmenden esirgemek demektir³⁷”

Bir toplumun sosyal, kültürel ve ekonomik alandaki gelişmişlik düzeyini ortaya çıkarmak için o toplumda öğretmenin sosyal, kültürel ve ekonomik alandaki durumuna bakmak toplumu anlamak açısından yeterli bir gösterge olabilir. Öğretmen toplumların aynası durumundadır. Toplumların öğretmene ve öğretmenlik mesleğine verdikleri değer gelişmişlik düzeylerinin göstergesidir³⁸.

Atatürk,"Ben her şeyden önce öğretmenim." diyerek, tüm unvanların ötesine taşıdığı öğretmenlik mesleğinin değerini ve kutsallığını vurgulamıştır. Her alanda olduğu gibi, eğitim alanında da Türk ulusunun sosyal karakterine uygun reformlar gerçekleştiren Başöğretmen, bu girişimleriyle, pozitif bilimlerle donanmış, millî, manevî, kültürel değerlerimize saygılı, yüksek karakterli insanlar yetiştirmeyi amaçlamıştır³⁹.

Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının da mesleklerine gereken değeri vererek mesleklerinin gereklerini yerine getirmeye çalışmalıdırlar. Çünkü geleceğimiz olan yeni nesillerin yetişmesi; toplum tarafından değer verilen, mesleğine gereken önem ve değeri gösteren nitelikli öğretmenler sayesinde gerçekleşebilecektir.

---

³⁶ Muharrem ÜZÜMLÜ, “24 Kasım Öğretmenler Günü ve Önemi”
<http://www.tavas.gov.tr/anablok/cikanlar/muzumlu/ogretgunu.htm> (05.15.2007)

³⁷ İsmail DOĞAN, **Sivil Toplum**, Sistem Yayıncılık, İstanbul,s.153.

³⁸ “Birey ve Toplum Gelişiminde Öğretmenlik Mesleğinin Önemi” **Millî Eğitim Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi**, Bahar 2005, Yıl 33,Sayı 166

³⁹ Muharrem ÜZÜMLÜ, “24 Kasım Öğretmenler Günü ve Önemi”
<http://www.tavas.gov.tr/anablok/cikanlar/muzumlu/ogretgunu.htm> (05.15.2007)

B. SOSYAL BİLGİLER DERSİ

Sosyal bilgiler dersi ilköğretim birinci kademedan başlayarak ikinci kademe de öğrencilere verilen önemli bir derstir. Bu ders sosyal bilimlerle olan ilişkisi, sosyal bilgilerin doğası, ilköğretimde verilen sosyal bilgiler dersinin yeri, önemi ve sosyal bilgiler programına aşağıda yer verilmektedir.

1. Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler

İnsanoğlunun varolduğu andan itibaren etrafında olup biten olayları anlayıp tanımak, sırlarını çözmek, böylece doğayı kontrol altına alıp rahat ve güvenli yaşam sürdürmek en önemli amacı olmuştur. İnsanoğlunun bu amaçla sürdürdüğü sistemli çabalar sayesinde bilim ortaya çıkmıştır. Bilim, “geçerliği kanıtlanmış sistemli bilgiler bütünüdür”⁴⁰ Bilimler matematik bilimleri, doğa bilimleri ve insan bilimleri olarak üçe ayrılır⁴¹. İnsanın, diğer insanlarla ve insan grupları ile ilişkilerini inceleyen Sosyal Bilimler insan bilimleri ile aynı alanı paylaşmaktadır⁴².

İnsanlar ve toplumlar sürekli bir değişim içerisinde yer almakta ve karmaşık sorular ve sorunlarla karşı karşıya bulunmaktadır. Bu sebeple, toplumlar ve insanlar için sosyal bilimlerin önemi çok büyüktür. Toplum içinde yaşayan bireylerin ihtiyaçlarıyla, toplumun beklentileri arasındaki dengeyi sağlamada, bireylere gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazandırma açısından sosyal bilimlere önemli görevler düşmektedir. Sosyal Bilimlerin değişimi ve sürekliliği inceliyor olması, bireyi toplumsallaştırma amacı güden eğitimde, Sosyal Bilimlerin etkin bir yer kazanmasına yol açmış ve eğitimin, hem bir Sosyal Bilim dalı, hem de Sosyal Bilimlerin uygulama alanı durumuna gelmesi "Sosyal Bilgiler" kavramını meydana getirmiştir.

Sosyal Bilgiler, bütün çeşitlilikleriyle yeryüzüne bağlı olayları tanıtan, bunların oluş sebeplerini açıklayan, vatandaşlık hak ve ödevlerinin, sorumluluklarının neler olduğunu belirten, kısaca insan ve onun sosyal ve fiziki çevresiyle geçmişte, günümüzde ve gelecekteki etkileşimini ortaya koyan bilgilerdir. Sosyal Bilgiler, toplumsal gerçekle kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bunun sonunda elde edilen

---

⁴⁰ Şefik YAŞAR, “Çağdaş Yaşam Anlayışı”, **Çağdaş Yaşam Çağdaş İnsan**, Editör: Gürkan Can, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 1998, s.160.

⁴¹ Gönül İÇLİ, **Sosyolojiye Giriş**, Anı yayıncılık, Ankara, 2002, s.3.

⁴² Ersan SÖZER, **Kuramdan Uygulamaya Sosyal Bilgilerin Öğretimi**, Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1998, s.8

derin bilgiler olarak tanımlanabilir. Toplumsal gerçek denildiğinde, toplumsal hayatı düzenleyen her türlü etkinlik akla gelebilir. insanın hayatında kullandığı ve zorunlu olan, onun daha kolay, rahat, mutlu yaşamasını kendini gizli yetenekleri doğrultusunda geliştirip, gerçekleştirmesini sağlayan tüm toplumsal olgular ve ilişkiler bu" kavramın kapsamı içine girebilir. Bir bakıma tüm Sosyal Bilimler felsefe ve diğer etkinliklerin kesiştiği bir alan olarak düşünülebilir. Aşağıdaki şekil bu durumu daha net görmemizi sağlayacaktır. Gerçekte Sosyal Bilgiler, eğitim alanının yarattığı bir kavramdır. Bu disiplinler arası alan, Sosyal Bilimler alanındaki kavramsal ve bilimsel gelişmelerin eğitim süreci içinde ele alınarak bireyin toplum içinde gelişmesini, yetiştirilmesini amaçlar. Sosyal Bilgiler; tarih, coğrafya, yurttaşlık bilgisi (vatandaşlık) gibi günümüzde ilköğretim programlarında yer alan, ancak gerçekte Sosyal Bilimler denilen sosyoloji, ekonomi, psikoloji, antropoloji v.b. gibi disiplinlerden seçilerek o yaşlardaki öğrencilerin düzeyine uygun, daha somut ve daha yakın özelliklere sahip duruma getirilen konuları içerir. Temel kültür öğelerini, bir çok alandaki çalışmalardan sağlanan bulgulardan, disiplinler arası bir yaklaşımla seçilip yoğrularak oluşturulmuş bilgileri içinde bütünleştiren, ilköğretim düzeyinde (bilişsel, duyumsal) ve çocuğun küresel algılamaya özelliğine uygun durumuna getirilmiş bir derstir⁴³.

2. Sosyal Bilgilerin Doğası

Sosyal Bilgiler alanında çalışan eğitimciler, Sosyal Bilgilerin doğası hakkında farklı görüşlere sahiptirler. Barr, Barth ve Shermis (1978) Sosyal Bilgiler öğretimine yol gösteren yaklaşım ya da gelenekleri üçe ayırmışlardır. Bunlar:

- Vatandaşlık bilgisi aktarımı olarak Sosyal Bilgiler
- Sosyal Bilimler olarak Sosyal Bilgiler
- Yansıtıcı inceleme Alanı Olarak Sosyal Bilgilerdir.

Vatandaşlık Bilgisi Aktarımı Olarak Sosyal Bilgiler: Vatandaşlık bilgisi aktarımı, Sosyal Bilgiler dersinin en temel ve en eski yaklaşımlarından biridir. Bu yaklaşım, “gençlerin ne tür bilgi, değer ve tutumları kazanmaları gerektiğini yetişkinler daha iyi bilir” anlayışı üzerine odaklanmıştır. Programın içeriği yetişkinler tarafından

---

⁴³ Cengiz DÖNMEZ, “Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler Kavramları”, **Sosyal Bilgiler Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Klavuzu**, Gündüz Eğitim Yayıncılık, Ankara, 2003, s.32

oluşturulan bilgi, ilke değer ve tutumlardan oluşmaktadır. Geçmişi ve gelenekleri öğrenme, gurur duyma, sorumluluk alma, otoriteye bağlı olma bu yaklaşımın içeriğinde yer alan konulardır⁴⁴.

Vatandaşlık aktarımı yaklaşımı varolan düzeni korumaya yönelik değerler, inançlar, yönelimler ve toplumsal kuruluşlara yönelik bilgileri aşılarda⁴⁵ öğrencilerden bunları benimsemesi istenmektedir.

Sosyal Bilimler Olarak Sosyal Bilgiler: Sosyal Bilimler olarak Sosyal Bilgiler yaklaşımında amaç iyi yurttaş yetiştirmek olmakla birlikte, öncelikli olarak öğrencilere Sosyal Bilimlerdeki disiplinlere ait bilgi ve beceriler kazandırılmaya çalışılır⁴⁶. Bu yaklaşıma göre, bireylerin iyi vatandaşlar olabilmeleri, Sosyal Bilimler disiplinlerindeki bilgi, beceri ve değerleri kazanmalarına bağlıdır. Bu nedenle, bu yaklaşım Sosyal Bilim disiplinlerinin yapısının öğrenilmesinin önemini vurgulamakta; bu disiplinlere ait kavramları, genellemeleri, kuramları, Sosyal Bilimcilerin bilgi üretme süreçlerini kapsamaktadır⁴⁷.

Yansıtıcı İnceleme Olarak Sosyal Bilgiler: Yansıtıcı inceleme olarak Sosyal Bilgiler yaklaşımının temel amacı, öğrencilerin bireysel ve toplumsal sorunları tanımlama, analiz etme, karar verme süreç ve becerilerini geliştirmektir. Fakat içerikte Sosyal Bilgilerin belli bir kapsamı yoktur, çağdaş sorunlar çalışmanın temelini oluşturmaktadır Öğrencilere olaylara eleştirel bakma alışkanlığı kazandırmak ve egemen olan inanç, değer ve uygulamaları inceleme fırsatı sağlanmaktadır.

Sosyal Bilgiler eğitimcileri, Sosyal Bilgiler öğretiminde sözü edilen üç yaklaşımı birlikte kullanmaktadırlar. Toplumun kültürel mirası, Sosyal Bilimlerle ilgili disiplinlerden seçilerek öğrencilere aktarılırken, bir taraftan da öğrencilerin araştırma inceleme, problem çözüme, eleştirel düşünme yetenekleri geliştirilmeye çalışılmaktadır⁴⁸.

---

⁴⁴ Ahmet DOĞANAY, “Sosyal Bilgiler Öğretimi”, **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi**. Editörler: Cemil Öztürk ve Dursun Dilek. PegemAYayıncılık, Ankara, 2002, s.20

⁴⁵ DÖNMEZ,a.g.e.,s.35.

⁴⁶ Cemil ÖZTÜRK ve Rahmi OTLUOĞLU, **Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünler ve Yazılı Materyaller**. PegemA Yayıncılık, Ankara, 2003, s.6.

⁴⁷ DÖNMEZ,a.g.e.,s.35.

⁴⁸ Münire ERDEN, **Sosyal Bilgiler Öğretimi**, Alkım Kitapçılık Yayıncılık, Ankara, 1996,s.7-8.

3. İlköğretimde Sosyal Bilgiler Dersi ve Önemi

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Yasası ile belirlenmiş olan Türk Milli Eğitim sistemi, “örgün eğitim” ve “yaygın eğitim” olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır. Örgün eğitim; okulöncesi eğitimi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarını kapsamaktadır⁴⁹.

İlköğretim, örgün eğitimin ilk ve en önemli basamağını oluşturmaktadır. 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Yasasının 1. maddesinde “İlköğretim kadın ve erkek, bütün Türklerin milli gayelere uygun olarak bedeni, zihni ve ahlaki gelişmelerine ve yetişmelerine hizmet eden temel eğitim ve öğretimdir” denilmektedir⁵⁰.

Fidan ve Erden⁵¹ ilköğretimin 6-14 yaş grubundaki çocuklara temel becerileri kazandırarak onları yaşama ve bir sonraki öğretim basamağına hazırlayan eğitim dönemi olduğunu belirtmektedir. İlköğretim, çocuğun ilk defa düzenli bir biçimde eğitim-öğretim olgusuyla karşılaştığı, gelişim özelliklerinin en kritik dönemlerini yaşadığı, çocuğun geleceğine ilişkin temellerin atıldığı süreçtir. Çocuklar ve gençler için nitelikli bir gelecek, nitelikli bir ilköğretim sürecinden geçirilerek sağlanabilir⁵². İlköğretim, kendisinden beklenen işlevlerini eğitim programı içinde yer alan dersler aracılığı ile gerçekleştirmektedir. Bu dersler içinde yer alan ve özellikle bireyi toplumsal yaşama hazırlamada kritik önem taşıyan derslerden biri de Sosyal Bilgiler dersi

Sosyal Bilgiler dersi, bir toplumda yaşayan insanların, o toplumun yaşayışı, ilişkileri, kültürü, dünya toplumları içindeki yeri, çeşitli uluslarla bağlantıları konusundaki temel ve genel bilgilerin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Ancak Sosyal Bilgiler; Tarih, Coğrafya, Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi gibi günümüzde ilköğretim programlarında yer alan; aslında “Sosyal Bilimler” denilen Sosyoloji, Ekonomi, Psikoloji, Antropoloji gibi disiplinlerden seçilerek ilköğretim çağındaki öğrencilerin düzeyine uygun, daha somut ve daha yalın özelliklere sahip duruma getirilen konuları içermektedir. Bu ders, temel kültür öğelerini, bir çok alandaki

⁴⁹ İsmail BİRCAN ve Meryem SEVİNÇ, “Eğitimin Yönetmelik Temelleri”, **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**. Editör: Veysel Sönmez. Anı Yayıncılık, Ankara, 2001, s.210.

⁵⁰ Mehmet GÜLTEKİN, **Temel Eğitim İkinci Basamak İçin Alternatif Program Modelleri**. Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları No: 52, Eskişehir, 1999, s.2.

⁵¹ Nurettin FİDAN ve Münire ERDEN, **Eğitime Giriş**, Alkım Yayınları İstanbul, 1998, s.214.

⁵² Tanju GÜRKAN ve Erten GÖKÇE, **Türkiye’de ve Çeşitli Ülkelerde İlköğretim**. Siyasal Kitabevi, Ankara 1999, s.1-3.

çalışmalardan sağlanan bulgulardan, disiplinlerarası bir yaklaşımla alıp yoğurmakta; ilköğretim düzeyine ve kendi yapısına uygun bir anlayışla varlığını bütünleştiren bir ders olarak programdaki yerini almaktadır⁵³. Bireyin yetişkin bir insan olarak göstereceği özellikler büyük ölçüde ilköğretim çağında biçimlenip geliştirilmektedir. Bu dönemde Sosyal Bilgiler dersi özellikle vatandaşlık eğitiminde olması gereken temel özelliklerin kazandırılmasında önem taşımaktadır. Demokratik topluma etkili katılım için gerekli eleştirel bakış açısı gibi önemli davranışların kazandırılmasında Sosyal Bilgiler dersine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda Sosyal Bilgiler dersi, öğrencilerin, insanı ve sürdürdüğü yaşamı her yönüyle anlamalarında kilit role sahiptir⁵⁴. Sosyal Bilgiler dersi çocuklara önemli sosyal becerileri kazandırarak ve onların iyi birer vatandaş olarak yetişmelerine katkı sağlamaktadır. Bu ders aracılığıyla toplumlar bireyleri, kendi toplumsal yapılarına uygun olarak yetiştirmektedir⁵⁵. Sosyal Bilgiler dersi insanın sınırsız isteklerini karşılamak için sınırlı sayıdaki insan kaynaklarının kullanılmasına ilişkin kavram, beceri ve tutumları geliştirecek türde yaşantıları hazırlayarak onun ekonomik yeterlik kazanmasına yardım eder ve vatandaşlık sorumluluğuna büyük önem verir. Bu amaçları gerçekleştirmek için Sosyal Bilgiler dersi, her bireyin gücünü en iyi biçimde geliştirecek yaşantılara olanak vererek kendini tanımasına katkıda bulunur. Bağımsızlık, işbirliği ve kültürün, düşünme, inanç ve davranma üzerindeki etkileri gibi insan ilişkilerini kavramak için gerekli olan kavram ve genellemelerin oluşturulup geliştirilmesi Sosyal Bilgiler dersi ile sağlanabilir⁵⁶.

4. Sosyal Bilgiler Programı

İlgili literatür incelendiğinde birçok yazar, Sosyal Bilgiler programının öncelikli görevinin bilgi aktarmak değil, değer kazandırmak ve bireysel gelişimi sağlamak olduğu konusunda hemfikirdir⁵⁷. Bu yönden Sosyal Bilgilerin eğitim sürecinde önemli bir yeri

---

⁵³ Ersan SÖZER, “Sosyal Bilgiler Programının Amaçları, İlkeleri ve Temel Özellikleri,” **Sosyal Bilgiler Öğretimi**, Editör: Gürhan Can. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 1998, s.12-13.

⁵⁴ DOĞANAY, a.g.e., s.16.

⁵⁵ Handan DEVECİ, **Sosyal Bilgiler Dersinde Probleme Dayalı Öğrenmenin Öğrencilerin Derse İlişkin Tutumlarına, Akademik Başarılarına ve Hatırlama Düzeylerine Etkisi**. Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Eskişehir, 2003, s.1.

⁵⁶ Emin SAĞLAMER, “Sosyal Bilgiler”, **Çağdaş Eğitim**, 1997, Sayı:232, s.3.

⁵⁷ J. R. CHAPİN, ve R.G. MESSİCK **Elementary Social Studies, A Practical Guide**, (Fourth Ed.), Longman, 1999, s.15-17; TURNER, T. N. **Essentials Of Elementary Social Studies**, Second Ed. Allyn v eBacon, 1999, s.3-5.

olduğu, toplumsal yaşama etkin biçimde uyum sağlanmasındaki etkisi vurgulanmaktadır⁵⁸.

Sosyal Bilgiler adı ile ilk ders, 1916 yılında A.B.D.’de Orta Dereceli Okulları Yeniden Yapılandırma Komisyonu tarafından önerilmiş; ‘demokratik toplum için vatandaş yetiştirme’ görüşü doğrultusunda eğitim programlarında yer almıştır.

1970’li yıllara kadar genellikle Tarih ve Coğrafya konularının yer aldığı Sosyal Bilgiler programında, bu tarihten sonra sosyoloji, ekonomi, siyaset bilimi gibi disiplinlerin konularına da ağırlık verilmiştir⁵⁹.

Amerika Birleşik Devletleri Ulusal Sosyal Bilgiler Konseyi, ilköğretim Sosyal Bilgiler dersinin amaçlarını aşağıdaki gibi belirlemiştir⁶⁰:

1. Kültürel mirasın önemini kavratmak.
2. Küresel gelişmede, uluslararası bakış açısı kazanmanın önemini kavratmak.
3. Sosyal sistemlerin oluşmasında coğrafi ve tarihsel özelliklerin etkisini kavratmak.
4. Sosyal çevrenin özelliklerine uyumu gerçekleştirmek.
5. Ahlak ilkelerine ve manevi değerlere uygun davranışlar kazandırmak.
6. Sosyal sistemlerin oluşmasında birey, aile ve toplum öğelerinin ilişkisini kavratmak.
7. İnsan haklarını ve insanın toplum içindeki sorumluluklarını kavratmak.
8. İletişim becerilerini geliştirmek.
9. Ülkesinde ve dünyada yaşanan sorunların çözümünde üstleneceği bireysel role hazırlamak.
10. Bilgiye ulaşma yollarını öğrenmenin önemini vurgulamak.
11. Ulusal değerleri korumanın önemini kavratmak.

---

⁵⁸ G. W. MAXİM, *Social Studies And The Elementary School Child*, Sixth Ed. New Jersey: Prentice-Hall., 1999, s.7-8.

⁵⁹ N. ÖZKAL, “İşbirlikli Öğrenmenin Sosyal Bilgilere İlişkin Benlik Kavramı, Tutumlar Ve Akademik Başarı Üzerindeki Etkisi” (**Yayımlanmamış Doktora Tezi**) Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir, 2000, 2-3

⁶⁰ <http://www.socialstudies.org/standarts/1html> (05.15.2007)

Yukarıda belirtilen amaçlar incelendiğinde, Sosyal Bilgiler dersinin ulusal ve evrensel değerleri kazandırma, bireyin çevreye uyumunu sağlama, bireye toplumdaki rolünü kavratma gibi önemli işlevleri olduğu görülmektedir. Sosyal Bilgiler dersinin Türk eğitim sistemindeki yeri aşağıdaki paragraflarda özetlenmektedir.

Türk eğitim tarihinde cumhuriyet öncesi dönemde 1847-1848 tarihli ‘Sıbyan Mektebi Talimnamesi’ ile ilk kez ilkokul programı hazırlanmış, dört yıllık programda coğrafya dersine de yer verilmiştir. II. Meşrutiyetin ilanından sonra 1913’de yürürlüğe giren İlköğretim Geçici Kanunu ile bazı düzenlemeler yapılmış, Kelam, Fıkıh, Hadis gibi derslerin yanı sıra Tarih ve Coğrafya dersleri okutulmuştur.

Fen Bilgisi dersi dışında, Cumhuriyet dönemine kadar ilkokul programında herhangi bir değişiklik gerçekleştirilmemiştir⁶¹.

Sosyal Bilgilerle ilgili alanlarda, Cumhuriyet’in başlangıcından günümüze kadar değişik yıllarda (1926, 1930, 1932, 1936, 1948, 1962, 1968, 1989, 1993, 1998, 2004) programlarda birtakım düzenlemelere gidilmiştir. Bu düzenlemeler çerçevesinde disiplinlerarası bir program yaklaşımı ve bir ders olarak Sosyal Bilgilerin, Türkiye’de ilk kez 1960’lı yıllarda benimsendiği görülmektedir. Bu tarihten önce, gerek Osmanlı, gerekse Cumhuriyet dönemlerinde, bu dersin kapsamına giren disiplinler, ilköğretim düzeyinde ayrı dersler olarak verilmiştir. Nitekim 1926, 1930, 1936, 1948 programlarında Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Bilgisi dersleri ayrı ayrı yer almıştır⁶². Bu dersler ilk kez 1962 yılında yayınlanan ilkokul programı taslağında disiplinlerarası yaklaşımla “Toplum ve Ülke İncelemeleri” adı altında birleştirilmiştir⁶³. Bu ders, 1968 yılında yayınlanan ilkokul programında “Sosyal Bilgiler” adını almış ve 1998 yılına kadar bu program uygulanmıştır. 1998 yılında ise sekiz yıllık zorunlu ve kesintisiz ilköğretim uygulaması ile ilgili yasanın yürürlüğe girmesinden sonra 4-7. sınıfları da kapsayacak şekilde yeni bir “İlköğretim Okulu Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı” yürürlüğe konmuştur⁶⁴.

---

⁶¹ Yahya AKYÜZ, **Türk Eğitim Tarihi (Başlangıçtan 1999’a)**, (7. basım). Alfa Basım Yayın ve Dağıtım, İstanbul, 1999, s.231-233

⁶² DOĞANAY, a.g.e., s.72.

⁶³ Veynel SÖNMEZ, **Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmenlik Kılavuzu**, Anı Yayıncılık, Ankara, 1997, s.12.

⁶⁴ SÖZER, a.g.e., s.9-10.

Program geliştirme çalışmalarındaki süreklilik anlayışına bağlı olarak, günümüzdeki gelişmeler doğrultusunda Sosyal Bilgiler programını yenileme gereksinimi duyulmuştur. Bu nedenle Milli Eğitim Bakanlığı'nın 1998 yılında hazırladığı “İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programı” tekrar ele alınmış yerini 2005-2006 öğretim yılından itibaren “2004 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı” uygulanmaya başlanmıştır.

Sosyal Bilgiler öğretim programı ile ilgili olarak dikkati çeken en önemli özelliklerden biri Sosyal Bilgiler dersine 8. sınıfta da yer verilmesidir. Programın, dünyadaki bireysel, toplumsal ve ekonomik alanda yaşanan değişim ve gelişmelerle birlikte, Avrupa Birliği'nin normlarını ve eğitim anlayışını, önceki programların değerlendirmelerine ilişkin sonuçları ve ihtiyaç analizlerini dikkate aldığı vurgulanmıştır⁶⁵. 4-5. sınıflar için hazırlanan Sosyal Bilgiler programının vizyonu şöyle belirlenmiştir⁶⁶:

21. yüzyılın çağdaş, Atatürk ilke ve inkılaplarını benimsemiş, Türk tarihini ve kültürünü kavramış, temel demokratik değerlerle donanmış ve insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye duyarlı, bilgiyi deneyimlerine göre yorumlayıp sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturan, kullanan ve düzenleyen (eleştirel düşünen, yaratıcı, doğru karar veren), sosyal katılım becerileri gelişmiş, sosyal bilimcilerin bilimsel bilgiyi üretirken kullandıkları yöntemleri kazanmış, sosyal yaşamda etkin, üretken, haklarını ve sorumluluklarını bilen Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları yetiştirmektir.

Daha önceki öğretim programları ile karşılaştırıldığında, 2004 Sosyal Bilgiler Öğretim Programının, davranışçı yaklaşımlardan farklı olarak, bilginin taşıdığı değeri ve bireyin var olan deneyimlerini dikkate alarak, bireyin yaşama etkin katılımını, doğru karar vermesini, sorun çözmesini, eleştirel ve yaratıcı düşünmesini destekleyici ve geliştirici bir yaklaşım doğrultusunda hazırlandığı belirtilmektedir. Bu bağlamda 2004 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı eğitimde “yapılandırmacılık” yaklaşımını temel almıştır.

2004 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında, Barr, Barth ve Shermis'in (1978) Sosyal Bilgiler öğretimine ilişkin “vatandaşlık aktarımı olarak sosyal bilgiler”, “sosyal

---

⁶⁵ MEB, **İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi (4. ve 5. Sınıflar) Öğretim Programı**. Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi, Ankara, 2005,s.43.

⁶⁶ MEB a.g.e.,s.43.

bilimler olarak sosyal bilgiler” ve “yansıtıcı düşünme olarak sosyal bilgiler” olarak ortaya koyduğu üç anlayışın önemsendiği belirtilmiştir⁶⁷. Söz konusu yaklaşımlar yeni programda bütünleştirilerek kullanılmıştır. Aslında daha önceki Sosyal Bilgiler Programlarında temel anlayış olan vatandaşlık aktarımından farklı olarak özellikle “sosyal bilimler olarak sosyal bilgiler” ve “yansıtıcı düşünme alanı olarak sosyal bilgiler” yaklaşımının bütünleştirilip kullanılması dikkati çekmektedir. Bu bağlamda 2004 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Sosyal Bilimlerin bulgularından faydalanarak, düşünmeyi ön plana çıkararak bir anlayışla öğretimin ele alınması yaklaşımına bağlı olarak oluşturulmuştur.

Şüphesiz programların etkililiği büyük ölçüde programın belirlenen amaçlarının, toplumun beklentilerine uygun olarak belirlenmesi ile doğru orantılıdır. Çünkü programın amaçları bireylere kazandırılmak istenen davranışları ifade eder. Çoğu zaman kazandırılmak istenen bu davranışlar toplumun beklentilerinin eğitimsel amaçlara dönüştürülmüş biçimindedir. 2004 Sosyal Bilgiler Öğretimi Programının amaçları 1998 ve daha önceki programlarda görülen ve davranışsal olarak ifade edilen amaçlardan farklıdır. 2004 programında yapılandırmacı yaklaşım doğrultusunda amaçlar “kazanımlar” biçiminde ifade edilmiştir⁶⁸. Öğrenme alanlarının içeriğini somutlaştıran, eski programlarda davranışsal amaçlar olarak ifade edilen “kazanım”, öğrenme süreci içinde, planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar yoluyla öğrencinin kazanması beklenen bilgi, tutum ve değerlerdir. Kazanımların yapısı, yapılandırmacı eğitim anlayışını yansıtmaktadır. Her bir kazanımın “beceri-bilgi-değer” içermesine çalışılmıştır. Davranışçı yaklaşımda, bilgi-beceri-değer ayrı kategoriler halinde ele alınmakta iken, yapılandırmacı yaklaşım, bunların her birini anlamlı bir bütün içine yerleştirmeyi temel almıştır. Bu bağlamda 2004 Sosyal Bilgiler Öğretimi Programı amaçlarını gerçekleştirmek için aşağıda verilen ilkelerden yola çıkmaktadır. Buna göre Sosyal Bilgiler Programı⁶⁹;

- Her öğrencinin birey olarak kendine özgü olduğunu kabul eder.

---

⁶⁷ MEB,a.g.e.,s.44

⁶⁸ Şefik YAŞAR, “Sosyal Bilgiler Programı ve Öğretimi”, **Eğitimde Yansımalar: VIII. Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu**, 14-16 Kasım 2005 Kayseri. Sim Matbaası, Ankara, 2005,s.337.

⁶⁹ MEB,a.g.e.,s.44

- Öğrencilerin gelecekteki yaşamlarına ışık tutarak bireylerden beklenen niteliklerin geliştirilmesine duyarlılık gösterir.
- Bilgi, kavram, değer ve becerilerin gelişmesini sağlayarak öğrenmeyi öğrenmenin gerçekleşmesini ön planda tutar.
- Öğrencileri düşünmeye, soru sormaya ve görüş alışverişi yapmaya özendirir.
- Öğrencilerin fiziksel ve duygusal açıdan sağlıklı ve mutlu bireyler olarak yetişmesini amaçlar.
- Millî kimliği merkeze alarak, evrensel değerlerin benimsenmesine önem verir.
- Öğrencilerin kendi örf ve âdetleri çerçevesinde ruhsal, ahlâkî, sosyal ve kültürel yönlerden gelişmesini hedefler.
- Öğrencilerin haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren bireyler olarak yetişmesini önemser.
- Öğrencilerin toplumsal sorunlara karşı duyarlı olmasını sağlar.
- Öğrencilerin öğrenme sürecinde deneyimlerini kullanmasına ve çevreyle etkileşim kurmasına olanak sağlar.
- Her öğrenciye ulaşabilmek için öğretme-öğrenme yöntem ve tekniklerindeki çeşitliliği dikkate alır.

2004 Sosyal Bilgiler Öğretimi Programında önceki programlardan farklı olarak içerik bölümü oluşturulmamıştır. Sadece kazanımların getirdiği bir içerik sınırlaması söz konusudur. Programının içeriği, toplumsal yaşamın tüm yönlerini kapsadığı varsayılan sekiz öğrenme alanına ayrılmıştır. Bu alanlar, birbiri ile ilişkili beceri, tema ve kavramların bir bütün olarak görüldüğü yapılardır. Programdaki öğrenme alanları, “Birey ve Kimlik”, “Kültür ve Miras”, “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”, “Zaman, Süreklilik ve Değişim”, “Üretim, Dağıtım ve Tüketim”, “Bilim, Teknoloji ve Toplum”, “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler”, “Güç, Yönetim ve Toplum”, “Küresel Bağlantılar” biçimindedir⁷⁰. Bu öğrenme alanları her sınıf için belirlenen esnek yapıdaki ünitelerle etkin hale getirilmiştir. Bu üniteler daha çok kazanımları gerçekleştirmeye

---

⁷⁰ MEB,a.g.e.,s.10-11.

yönelik etkinlikleri ifade etmektedir. Bu etkinliklerin ise öğretmenler tarafından belirlenmesi istenmiştir.

2004 Sosyal Bilgiler Öğretimi Programı öğrenci merkezli bir öğretimi temel almaktadır ve öğrenci, dolayısıyla etkinlik merkezli öğretim yöntem ve tekniklerini ön plana çıkarmaktadır. Geleneksel yapıyı yansıtan bilgiyi sunma, talimatlara uyma ve geribildirim verme anlayışından farklı olarak düşünme becerilerini ön plana çıkararak, bilgiye ulaşmayı ve öğrenmeyi öğrenmeyi önemseyen bir öğretme-öğrenme süreci öngörmektedir. Bu bağlamda programda öğrenme süreçlerinde öğrencilerin düşünmelerini, araştırmalarını, sorun çözmelerini ve edindikleri bilgi ve beceriyi yeniden yapılandırıp yaşama geçirmelerini destekleyen yöntem ve tekniklerin işe koşulması gerektiği belirtilmektedir⁷¹.

Programın değerlendirme boyutu ise, klasik ölçme-değerlendirme yöntemlerini de içermesinin yanı sıra, ağırlıklı olarak “süreç” değerlendirme anlayışı ile oluşturulmuştur. Program, değerlendirme ile sadece öğrenme ürünlerini değil öğrencilerin öğrenme süreçlerinin de izlenmesini ve gerektiğinde kullanılan ölçme etkinliklerinin değiştirilmesini öngörmektedir. 2004 Sosyal Bilgiler Öğretimi Programında değerlendirme, öğrencilerin neyi bilmediklerinden çok, neyi bildikleri ile ilgilenen bir süreçtir. Bu doğrultuda, programda alışagelmış ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin yanı sıra, gösteri, anektodlar, görüşme, gözlem, sözlü sunum, projeler, araştırma kağıtları, öz değerlendirme, öğrenci ürün dosyası, performans değerlendirme, dereceleme ölçekleri ve tutum ölçekleri gibi yöntemler de örneklendirilerek sunulmuştur. Değerlendirme sürecinin öğrencilerin kazandığı bilgi, beceri ve tutumların sergilenebilmesi için çoklu bir şekilde düzenlenmesi öngörülmektedir. Bundaki amaç öğrencilerin bireysel farklılıklarına göre tüm yeteneklerinin değerlendirilmesini sağlamaktır.

Görüldüğü gibi 2004 Sosyal Bilgiler Öğretimi Programı çağın beklentilerine uygun olarak geliştirilmeye çalışılmıştır. Programın geliştirilmesi çalışmalarında araştırma açısından dikkat çekici nokta, programda düşünme becerilerinin öğrencilere kazandırılmasının öncelikli amaçlardan olması ve programın buna göre yapılandırılmaya çalışılmasıdır. Bu çabanın nedeni 21 yüzyılda yaşanan gelişim ve

---

⁷¹ MEB,a.g.e.,s.101.

değişimler olarak ifade edilebilir. Çünkü bu yüzyılda yaşanan toplumsal, ekonomik ve bilimsel alandaki gelişme ve değişimler, insanlardan da var olan gelişmelerin arttırılarak sürdürülmesini sağlayacak çabalar beklemektedir. Bu beklentiye yönelik olarak söz konusu özelliklere sahip bireylerin yetiştirilmesi amacıyla eğitim anlayışında düşünmenin ön plana çıkarıldığı bir eğilimin olduğu görülmektedir. Bu eğilime bağlı olarak eğitim kurumları, öğretim programlarında yer alan dersler aracılığıyla bireylerin daha üst düzeyde düşünmelerine yönelik bir öğretme-öğrenme süreci oluşturma çabası içindedir. Sürdürülen bu çabalar Sosyal Bilgiler dersinin evrensel amaçları ve yapısı ile de tutarlılık göstermektedir. Çünkü Sosyal Bilgiler dersinin toplumun beklentileri olan bilgi, beceri ve tutumların bireylere kazandırılması amacı günümüzde düşünmenin öğretilmesi, eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerinin kazandırılması yoluyla, sorunlar karşısında doğru kararlar vererek çözüm yolları sunan bireylerin yetiştirilmesi gereksinimine cevap vermek zorunluluğunu doğurmaktadır. Bu bağlamda düşünmenin özellikleri ve düşünme becerilerinin belirlenerek öğretme-öğrenme süreci ile bütünleştirilmesi ve Sosyal Bilgiler dersi aracılığı bireylere kazandırılması gerekmektedir

Bu da mesleki olarak yeterli, mesleğine yeteri kadar önem ve değer veren öğretmenler sayesinde gerçekleşebilir.

C. KONUYLA İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR

Öğretmenlik mesleğine verilen değer ve öğretmen yeterlikleriyle ilgili gerek yurtdışında gerekse yurtiçinde çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Literatüre bakıldığında özellikle öğretmen yeterliklerine ilişkin bir çok araştırma yapıldığı görülmektedir. Aşağıda yurtdışında ve yurtiçinde yapılmış ilgili araştırmalar yer almaktadır.

1. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Jones (1985)'in, Atlanta eyaletinde on ortaokulda görevli öğretmenlerin yeterlik algılamalarına ilişkin yaptığı araştırmada öğretmenlik sertifikası eğitimi alan öğretmenlerin yeterlik algılamalarının sertifika almayanlardan daha yüksek olduğu, ortaokullarda okutulan bir dersin özel eğitimini alan öğretmenlerin yeterlik

algılamalarının hiç almayanlardan daha yüksek olduğu, lise deneyimli öğretmenlerin ise meslekte deneyimleri arttıkça yeterlik algılamalarında azalma olduğu ortaya çıkmıştır.

Dewalt (1986), yaptığı araştırmada öğretmen yeterlikleri ile öğretmen yetiştirme arasındaki ilişkileri incelemiştir. Öğretmen yeterliklerini 12 kategoriye ayırmış ve araştırmasını bunlar üzerinde yapmıştır. Sonuçta öğretmenlik sertifikası eğitiminden geçen öğretmenlerin yeterliklerinin duyuşsal ortam ve bireysel farklılıklar kategorisinde sertifika eğitimi ve staj yapmayan öğretmenlerin yeterliklerinden anlamlı derecede yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Buna karşın sertifika eğitimi almayan öğretmenlerin sorumluluk ve soru sorma becerisi kategorilerindeki yeterlikleri sertifika eğitimi alanlardan anlamlı derecede yüksek çıkmıştır. Diğer sekiz kategoride öğretmen yeterlikleri arasında anlamlı farklılıkların olmadığı ortaya çıkmıştır. Aynı araştırmada staj yapan öğretmenlerle, staj yapmayan öğretmenlerin 12 kategorideki yeterlikleri arasında anlamlı farkların olmadığı ortaya çıkmıştır⁷².

Diğer bir çalışmada Zhang ve Burry-Stock (2003) 297 ilköğretim ve ortaöğretim de görevli öğretmenin ölçme ve değerlendirme uygulamalarında kendilerini ne düzeyde yeterli algıladıklarını ve ne tür ölçme ve değerlendirme uygulamaları yaptıklarını incelemiştir. Araştırmada öğretmenlerin öğretim yaptığı kademe yükseldikçe objektif test kullanımına, kağıt – kalem testlerine (yazılı yoklama, çoktan seçmeli, kısa cevap vb.) daha fazla yöneldikleri bulunmuştur. Araştırmada ortaöğretimdeki öğretmenlerin kağıt-kalem testlerini daha fazla kullandıkları ve yaptıkları ölçme işlemlerinin kalitesi hakkında daha fazla kaygı taşıdıkları ve titizlik gösterdikleri halde ilköğretim öğretmenlerinin objektif test türlerine alternatif olarak performansa dayalı ölçme tekniklerini daha çok kullandıkları saptanmıştır. Öğretmenlerin kıdemleri ne olursa olsun ölçme ve değerlendirme alanında aldıkları eğitim düzeyi yada miktarı arttıkça bu alanda kendilerini daha yeterli hissettiklerini belirtmişlerdir. Araştırmada ayrıca üniversitelerde okutulan ölçme ve değerlendirme derslerinin ve bunların gerçek hayattaki ihtiyaçlara uygun planlanmasının önemi vurgulanmıştır⁷³.

Daniel ve King (1998) 95 ilk ve ortaöğretimde görevli öğretmen ile yaptıkları araştırmada bu öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme konularında yeterince kapsamlı

---

⁷² Özcan DEMİREL, “Yabancıdil Öğretmenlerinin Yeterlikleri” **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Yıl 1989 ,Sayı 4, ss. 5-26

⁷³ L. G. DANİEL, and D. KİNG, “A Knowledge And Use Of Testing And Measurement Literac Of Elementary And Secondary Teachers” **Journal of Educational Research**, 1998, P.6. pp.331-344.

bir bilgiye sahip olmadıklarını saptamışlardır. Bu öğretmenlerin, ölçme ve değerlendirme çalışmalarında kullanılan basit istatistiki bilgilere sahip olmadıkları saptanmıştır. İlk ve ortaöğretimde görevli öğretmenler bu konularda sahip oldukları bilgi ve beceri açısından karşılaştırıldıklarında aralarında anlamlı bir fark olmadığı gözlenmiştir⁷⁴.

2. Yurtiçinde Yapılan Çalışmalar

Türkiye’de öğretmenlik mesleği yeterlilikleri ile ilgili araştırmalar incelendiğinde; bu araştırmaların bazılarının meslek algısı, bazılarının öğrenme-öğretme süreci veya sınıf içi öğretmen davranışları ile ilgili olduğu görülmektedir. Öğretmenlik mesleği yeterlilikleri araştırmalarının genelde öğretmen görüşleri alınarak yapıldığı, öğrenme-öğretme süreci veya sınıf-içi öğretmen davranışları ile ilgili olanlarda ise öğrenci görüşlerine başvurulduğu; öğretmen davranışlarının genellikle araştırmacılar tarafından geliştirilen anketlerle ölçüldüğü, bir kısmında dereceleme ölçeği ve gözlem formu kullanıldığı görülmektedir.

Acat ve arkadaşları (2003) tarafından yapılan bir araştırmada, Fen Edebiyat Fakültesi son sınıf öğrencilerinden öğretmen olmak isteyenlerle, Tezsiz Yüksek Lisans programına devam eden ve Eğitim Fakültesi son sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin algıları incelenmiştir. Araştırmada Fen Edebiyat Fakültesi son sınıf öğrencilerinden öğretmen olmak isteyenlerle, Tezsiz Yüksek Lisans programına devam eden ve Eğitim Fakültesi son sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin algıları; devam ettikleri fakülteye, bölüme ve cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır? Sorusuna cevap aranmıştır. Araştırmanın örneklemini Osmangazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesinden 195, Eğitim Fakültesinden 62, Sosyal Bilimler Enstitüsünden 34 ve Fen Bilimleri Enstitüsünden 42 olmak üzere toplam 333 öğretmen adayı oluşturmuştur⁷⁵.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin algıları belirlemek üzere Şişman ve Acat (2003) tarafından geliştirilen ölçme aracı öğretmen adaylarına uygulanarak öğretmenlik mesleğine ilişkin algıları ölçülmüştür. Araştırma sonucuna

⁷⁴ Z. ZHANG and J. A. BURRY-STOCK, “Classroom Assessment Practices And Teachers’ Self-Perceived Assessment Skills” **Applied Measurement in Education**, 2003,P.4, pp..323-342.

⁷⁵ B.M. ACAT, M. Z. BALBAĞ, B. DEMİR ve A. GÖRGÜLÜ, “Fen-Edebiyat Fakültesi, Eğitim Fakültesi ve Tezsiz Yüksek Lisans Programına Devam Eden Öğrencilerin Öğretmenlik Meslek Algıları” **Eğitimde Bilime Katkı: I. Lisansüstü Eğitim Sempozyum**,Dokuz Eylül Üniversitesi,İzmir,2003

göre, öğretmenlik mesleğine ilişkin algılar beş boyutta ele alınarak incelenen araştırmada ilk boyut olarak kabul edilen sosyal statü boyutunda bütün örgenci grubunun orta düzeyde algılara sahip olduğu belirlenmiştir. Sosyal statüye ilişkin algıların çeşitli değişkenler açısından farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin analiz sonuçlarına göre, öğretmenliğin sosyal statüsüne ilişkin Eğitim Fakültesi öğrencilerinin algılarının, Fen Edebiyat Fakültesi ve Enstitü Tezsiz Yüksek Lisans öğrencilerinden anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenliğin etik değerleri boyutunda Eğitim Fakültesi öğrencilerinin Fen Edebiyat Fakültesi öğrencilerine göre daha olumlu algıya sahip oldukları, alan bilgisi boyutunda Eğitim Fakültesi öğrencilerinin Fen Edebiyat Fakültesi ve Enstitü öğrencilerine göre bu boyutta daha olumlu algılara sahip oldukları, öğretmenlik formasyonu boyutunda bütün öğrenciler yüksek düzeyde olumlu algılara sahip oldukları, öğretmenlikle ilgili kendi bireysel yeterlilikleri boyutunda Eğitim Fakültesi öğrencilerinin öğretmenliğe ilişkin kendi yeterlilikleri konusunda daha olumlu algılara sahip oldukları tespit edilmiştir. Cinsiyet değişkeni açısından hiçbir boyutta farka rastlanmamıştır. Sonuç olarak öğretmen adaylarının öğretmenliğin sosyal boyutuna ilişkin orta düzeyde olumlu algılara sahipken, öğretmenlik formasyonu boyutunda çok yüksek düzeyde olumlu algılara, etik değerler ve kendi yeterlilikleri konusunda da yüksek düzeyde olumlu algılara sahip oldukları görülmüştür. Bölüm değişkenine göre yapılan analizlerde öğretmenliğe atanma şansı yüksek bölümlerde algıların daha olumlu olduğu ve atanma şansı düşük bölümlerden farklılaştıkları belirlenmiştir. En yüksek olumlu algıya Bilgisayar ve Teknoloji Eğitimi öğrencilerinin, en az olumlu algıya ise Biyoloji öğrencilerinin sahip olduğu tespit edilmiştir⁷⁶.

Atlıoğlu (1998) tarafından yapılan bir araştırmada, öğretmenlerin mevcut durumları, ideal öğretmende bulunması gereken nitelikler ve mevcut durum ile çağdaş öğretmen niteliklerinin karşılaştırılması yapılmıştır. Araştırmaya 14 ilden 2512 öğretmen, 1369 öğrenci, 438 okul yöneticisi, 443 müfettiş, 177 il ve ilçe Milli Eğitim Müdürü, 366 öğretim elemanı ve 687 veli katılmıştır. Araştırmaya katılanlara dokuz boyutu bulunan bir anket uygulanmıştır. Araştırma sonucuna göre; dokuz boyut içerisinde, “konu alanı, bilimsel işlem becerileri, sınıf yönetimi, mesleki gelişim, kişisel özellikler, sosyalleşme ve çevre” boyutlarında; öğretmenlerin kendilerini çok yeterli

---

⁷⁶ ŞİŞMAN ve ACAT,a.g.e.

gördükleri fakat yönetici, müfettiş ve öğrencilerin ise öğretmenleri orta ve az yeterlikte gördükleri tespit edilmiştir. İdeal öğretmende bulunması gereken nitelikler konusunda, en yüksek katılım “kişisel özellikler” boyutunda olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yine araştırma sonucuna göre, mevcut öğretmenlerin, “çağdaş öğretmen profiline” sahip olmadıklarının ortaya çıktığını belirtmektedir⁷⁷.

Celep (1998) tarafından yapılan bir araştırmada, ilköğretim I. Kademe öğretmenlerinin öğretmenlik yeterlilik duygusu ile yönetim, çalışma grubu ve öğrenciye ilişkin inançları ve öğrenci kontrol yönelimlerinin saptanarak değerlendirilmiştir.

Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmaya Zonguldak il ve ilçe merkezindeki 15 ilkokul ve 7 ilköğretim okulu olmak üzere 22 okul dahil edilmiş ve bu okullarda görev yapan %81,3’ü bayan, %18,7’si erkek olan toplam 310 öğretmen katılmıştır. Araştırmada araştırmacı tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Anket iki bölümden oluşmakta olup I. bölümde kişisel bilgiler, II. bölümde öğretmen yeterlilik duygusu, yönetici, çalışma grubu, öğrenci hakkındaki inanç ve öğrenci kontrol yönelimine dayalı tutumları içeren likert tipi 5 seçenekli 44 soru ile 2 seçenekli (evet, hayır) 5 soru bulunmaktadır. Araştırma sonucuna göre; öğretmenlerin yöneticiler hakkındaki inançlarını öğretmenlerin büyük bir kısmı yöneticilerin öğretmen çalışmalarını objektif olarak değerlendirdikleri ve kendilerine güler yüzlü davrandıklarını belirlemekte; öğretmenlerin çalışma grubu hakkındaki inancı öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun öğrencilerin başarısı için birbirleri ile işbirliği yapma çabası içerisinde olduğu, okulu herkesin birbirine yardım ettiği bir aile gibi gördüğü görüşünü paylaşmakta olduğu; öğretmenlerin öğrenci hakkındaki inancı öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun öğrencilerin çoğunun daha fazla öğrenmek için çaba gösterdiği, sınıfta düzeylerine uygun olarak verilen her konuyu öğrenme isteği taşıdıkları, birbirlerinin başarılarına saygı gösterdikleri ve sınıfta öğretmen olmadığında öğrencilerin öğrenme amacına yönelik etkinlik yaptıklarına inanmaktadırlar; öğretmenlerin öğrenci kontrol yöneliminde ise öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu artı eksi kullanma yöntemiyle sınıfta öğrenciyi öğrenmeye yönelttiği, öğrencileri disiplin kuralları ile denetim altına tutma yoluna ve sınıfta sorun ve gürültü çıkaran öğrenciye

---

⁷⁷ Y. ATLIOĞLU, “Eğitimi Araştırma Ve Geliştirme Dairesi Başkanlığının 21. Yüzyıla Girerken Türk Eğitim Sisteminin İhtiyaç Duyduğu Çağdaş Öğretmen Profili Araştırması”, **Bilgi Çağında Öğretmenimiz Sempozyumu**, ANAÇEV Yayınları, Ankara, 1998, ss. 130-138.

disiplin kuralını uygulama yoluna ara sıra ve daha az derecede başvurduğu bulguları elde edilmiştir. Ayrıca, yine öğretmenlerin büyük bir bölümü öğrencilerin öğretmenin dersle ilgili isteklerine itirazsız uymalarını beklediklerini, ilişkilerin büyük ölçüde üstast ilişkisine dayandırmakta ve sınıfta uyulması gereken kuralları saptayarak yalnızca öğrencilerin bu kurallara uyması beklenmekte olduğu vurgulanmıştır⁷⁸.

Başar (1995) tarafından yapılan bir araştırmada, öğretmenler değerlendirilmiştir. Araştırma İzmir ve Ankara’da Hizmet-içi Eğitim kursuna alınan öğretmen, yönetici ve müfettişlerden oluşan 305 kişiye 33 soruluk anket uygulanarak, Sicil Yönetmeliğindeki nitelikler ve kendisinin önerdiği modelde yer alan nitelikler ile ilgili görüşlerin alındığı bir araştırma yapılmıştır. Araştırma sonucuna göre, öğretmenlerin değerlendirilmesinde kullanılan nitelikler arasından; “azim, dürüstlük gibi iyi huylar”, “sorumluluk duygusu”, “göreve bağlılık, girişim, iş heyecanı”, “öğretmenlik meslek bilgisi”, “tarafsızlık” ve “disipline uyma” niteliklerine tam olarak katıldıklarını belirtmişlerdir⁷⁹.

Ünal (1991) tarafından yapılan bir araştırmada, İstanbul’da lise ikinci sınıfta okuyan öğrencilerin nitelikli bir eğitim ve öğretim için öğrencilerin öğretmenlerden beklentileri ile ilgili görüşleri incelenmiştir. Araştırmacı tarafından hazırlanmış bir formun kullanıldığı araştırmaya lise ikinci sınıfta okuyan 75 öğrenci katılmıştır. Araştırmada sonucuna göre, öğretmenin kişilik özelliklerinin genelde öğrencinin kişiliğini etkilediği tespit edilmiştir. Öğretmen ile öğrenci arasındaki iletişim ve ilişkilerin niteliği ile ilgili olarak, öğretmen otoriter ve baskıcı davrandığı zaman öğrenciler, okul çalışmalarına karşı uyumsuzluk gösterdikleri ve öğretmenin olumlu tutumunun öğrencinin okul çalışmalarından zevk almasına neden olduğu sonucu bulunmuştur. Ayrıca öğretmen sınıfta üst düzeyde bir birlik havası yarattığı zaman öğrenciler daha girişimci olduğu, gönüllü olarak sosyal faaliyetlere katıldığı ve problemleri çözmek için çaba gösterdikleri tespit edilmiştir⁸⁰.

Kuzgun (1991) tarafından yapılan bir araştırmada, öğrencilerin öğretmenlerden beklediği ve öğretmenlerde gözledikleri davranışlar incelenmiştir. Araştırmada

---

⁷⁸ Cevat CELEP, . Öğretmen Yeterlilikleri Duygusu, Öğretmenlerin Yönetim, Çalışma Grubu ve Öğrenci Hakkındaki İnancı ve Öğrenci Kontrol Yönelimi. **VII. Eğitim Bilimleri Kongresi**, Selçuk Üniversitesi Yayınları, Konya, 1998, ss.55-65

⁷⁹ Hüseyin BAŞAR, . **Öğretmenlerin Değerlendirilmesi**: PegemA Yayınları, Ankara ,1995.

⁸⁰ Semra ÜNAL, “Eğitim ve Öğretimin Niteliğinin Geliştirilmesinde Öğretmenin Rolü Eğitimde Nitelik Geliştirme” **Eğitimde Arayışlar 1. Sempozyumu**, Kültür Koleji Yayınları, İstanbul, 1991, s.236.

Ankara’da iki dershaneye devam eden 200 öğrenciye, (meslekî yeterlik, rehberlik, dış görünüş, ruh sağlığı ve disiplin bölümlerinden oluşan) 60 soruluk anket uygulanmıştır.

Araştırma sonucuna göre; meslekî yeterlik ve rehberlik alanında beklenen davranış puan ortalamalarının, gözlenen davranış ortalamalarından lisede ve dersanelerde anlamlı bir farklılık gösterdiği; disiplin alanında lise ve dersane arasında anlamlı bir farklılık olmadığı; meslekî yeterlik, rehberlik ve ruh sağlığı alanlarında dersanelerde gözlenen öğretmen davranışlarının, lisede gözlenenlere göre anlamlı bir farklılık gösterdiği ve daha olumlu, istendik yönde olduğu tespit edilmiştir⁸¹.

---

⁸¹ Yıldız KUZGUN, “Öğrencilerin Öğretmenlerden Bekledikleri ve Gözledikleri Davranışlar. Eğitimde Nitelik Geliştirme” **Eğitimde Arayışlar 1. Sempozyumu**, Kültür Koleji Yayınları, İstanbul,1991,s. 74.

III. YÖNTEM

A. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Araştırma İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenliğinin Son Sınıf Öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine gereken yeterliliği ve değeri verme konusunda karşılaştıkları problemleri yine aynı öğrenci gurubunun görüşlerinden yararlanarak tespit etmeye yönelik olduğundan veri toplamı tekniği olarak anket kullanılmıştır.

Eğitim araştırmalarında en çok kullanılan metot anket metodudur. Bunun sebebi ise anket tekniğinin kolay uygulanabilir ve daha güvenilir sonuçlar ortaya koymasıdır. Araştırmamızın derinliği ve birden fazla değeri ölçmek amacıyla kullanılmış olması anket metodunu kullanmamızın diğer bir sebebidir.

Anket formu 3 bölümden oluşmaktadır. I. Bölümde ankete katılan geleceğimize ışık tutacak milli şuurumuzu yeni nesillere aktaracak olan Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının hakkındaki kişisel bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır. II. Bölümde ise son sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine gereken yeterliliği ve değeri verme konusundaki tutumlarını ölçmek ve karşılaşılan problemleri tespit etmeye yönelik sorular sorularak bu bölümde 5'li likert ölçeği kullanılmıştır. III. Bölümde ise aynı denek grubunun anketteki görüşler kısmına yanıtlar alınarak mevcut durum ortaya koyarak çözüm bulmaya çalışılmıştır.

B. EVREN VE ÖRNEKLEM

Bu araştırmanın evrenini; Türkiye'deki üniversitelerin eğitim fakültelerinin sosyal bilgiler öğretmenliği son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Çalışmanın örneklemini; 2006-2007 eğitim öğretim yılında Uşak Üniversitesi Halil Kaya Gedik Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler öğretiliğinde okuyan 150 öğrenci oluşturmaktadır.

C. VERİ TOPLAMA ARACININ GELİŞTİRİLMESİ

Veri toplama aracının geliştirilmesi öncesinde konu ile ilgili daha önceki araştırmalar ve kaynaklar taranmış daha önceki tezlerde bulunan anketler şekil olarak incelenmiştir. Elde edilen veriler yardımıyla ilköğretim sosyal bilgiler öğretmenliğinin son sınıf öğrencilerinin Öğretmenlik mesleğine gereken yeterliliği ve değeri verme konusunda ailenin toplam geliri, gündem takibi, katıldığı panel ,ders işleyiş yöntemi ,üniversite seviyesi yönünden değerlendiren soru maddelerini kapsayan anket hazırlanmıştır.

Veri toplama aracı tez danışmanı ve konu ile ilgili uzmanlar tarafından incelenerek ölçek maddeleri bu görüşler doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir.

D. VERİLERİN TOPLANMASI ÇÖZÜMLENMESİ

Araştırma Uşak Üniversitesi öğrencileri arasında gerçekleştirildiği için gerekli enstitü onayı alındıktan sonra kaynak taraması yapılmış konuya ilişkin kitaplar ve tezler incelenmiştir.Kaynak taramasını yapmak için öncelikle YÖK ün resmi internet sitesine ulaşılarak YÖK Dökümantasyon Merkezi'ne ulaşılmıştır. Konuyla ilgili tezler internet aracılığıyla YÖK Merkezinden posta vasıtasıyla istenilerek inceleme imkanı bulunmuş ve konu içeriğini kapsayan araştırma yazıları , makale ,dergi ve kitaplar incelenmiştir.

Araştırma yeni kurulan Uşak Üniversitesi ilköğretim sosyal bilgiler öğretmenliğinin son sınıf öğrencilerine anket metoduyla uygulanmıştır. Anket uygulamaya konulmadan önce anketin üniversite bünyesinde yapılabilmesi için Uşak Rektörlüğünden gerekli izin alınmıştır.Anket formu üzerine araştırmanın amacını belirten bir paragraf eklenmiş ve anketler örnekleme oluşturan 150 öğrenciye tez danışmanı tarafından bizzat uygulanmıştır.

IV. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşleri ile bu görüşler arasında farklılıklar olup olmadığına yönelik bulgular ve yorumlara yer verilmiştir.

Görüşlerin verilmesinde şu sıralama izlenmiştir;

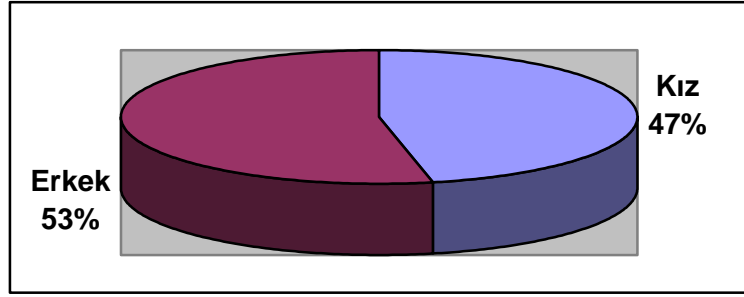
1. Öğrencilerin kişisel özelliklerine ilişkin bulgular
2. Öğrencilerin mesleki yeterlilik ve duyarlılıkları ilişkin görüşlerinin % ve frekans değerlerine ilişkin bulgular.
3. Öğretmen adaylarının mesleki yeterlilik ve duyarlılıkları ilişkin görüşlerinin bağımsız değişkenlere açısından karşılaştırılmasına ilişkin bulgular.
4. Öğrencilerin anketteki tutum ve görüşlerle ilişkili sorulara verdiği cevapların % ve frekans değerlerine ilişkin bulgular.
5. Öğrencilerin anketteki tutum ve görüşlerle ilişkili sorulara verdiği cevapların bağımsız değişkenlere açısından karşılaştırılmasına ilişkin bulgular.
6. Konu ile ilişkin öğrenci görüşlerinin karşılaştırılmasına ilişkin bulgular ve yorumlar.

A. ARAŞTIRMAYA KATILAN ÖĞRENCİLERİN KİŞİSEL ÖZELLİKLERİ

Araştırmaya katılan öğrencilerin kişisel özelliklerine ilişkin bulgular aşağıda tablolar halinde sunulmaktadır.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Cinsiyet Özelliklerinin Frekans ve Yüzdeler Değerleri

Cinsiyet	f	%
Kız	70	46.7
Erkek	80	53.3
Toplam	150	100.0

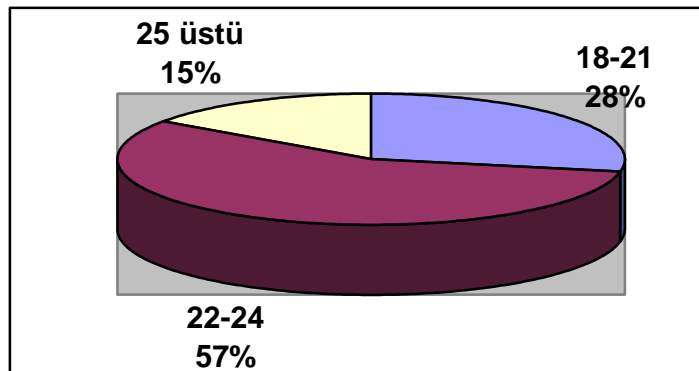

Grafik 1. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Yapılan ankete katılan sosyal bilgiler öğretmen adayların cinsiyetlerine göre dağılımı 80 (%53.3) erkek ve 70 (%46.7) bayan olarak tespit edilmiştir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Yaş Özelliklerinin Frekans Ve Yüzdeler Değerleri

Yas grupları	f	%
18-21	42	28,0
22-24	85	56,7
25 üstü	23	15,3
Toplam	150	100,0

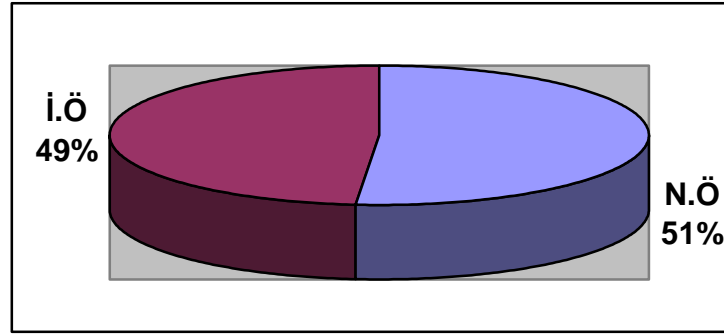

Grafik 2. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yapılan ankete katılan sosyal bilgiler öğretmen adayların yaş gruplarına göre dağılımı 42 (%28,0) 18-21, 85 (%56,7) 22-24 ve 23 (%15,3) 25 ve üstü şeklinde dağılım göstermektedir.

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Öğrenim Şekli Frekans ve Yüzdeler Değerler

Öğrenim şekli	f	%
N.Ö	77	51,3
İ.Ö	73	48,7
Toplam	150	100,0

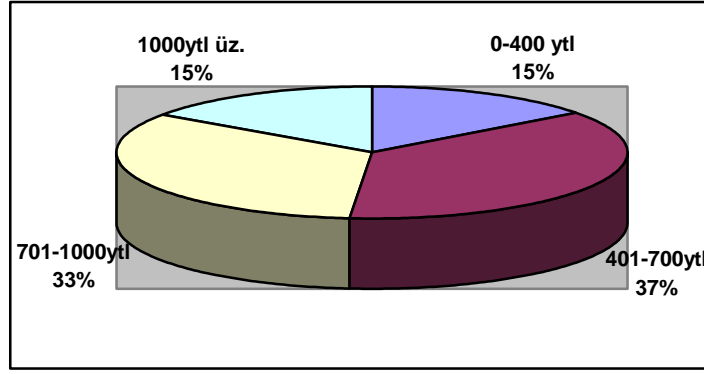

Grafik 3. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Öğrenim Şekillerine Göre Dağılımı

Yapılan ankete katılan sosyal bilgiler öğretmen adayların yaş öğrenim şekline göre dağılımı 77 (%51,3) N.Ö, 73 (%48,7) şeklinde dağılım göstermektedir.

Tablo 4. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Öğrencilerin Ekonomik Durumu Frekans ve Yüzdeler Değerleri

Aylık geliri	F	%
0-400 ytl	22	14,7
401-700 ytl	55	36,7
701-1000 ytl	50	33,3
1000 ytl üstü	23	15,3
Toplam	150	100,0

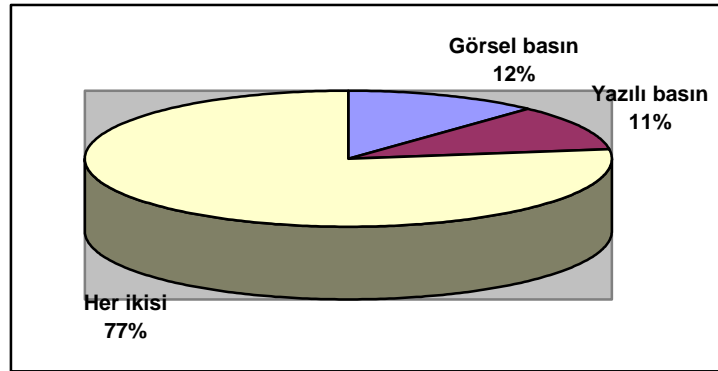

Grafik 4. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Öğrencilerin Ekonomik Durumlarına Göre Dağılımı

Yapılan ankete katılan sosyal bilgiler öğretmen adayların 22'si (%14.7) 0-400 ytl, 55'i (%36.7) 401-700 ytl, 50'si (%33.3) 701-1000 ytl, 23'ü (%15.3) 1000 ytl üstü gelire sahiptir.

Tablo 5. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Öğrencilerin Gündem Takibi Frekans ve Yüzdeleri

Gündem takibi	f	%
Görsel basın	18	12.0
Yazılı basın	16	10.7
Her ikisi	116	77.3
Toplam	150	100.0

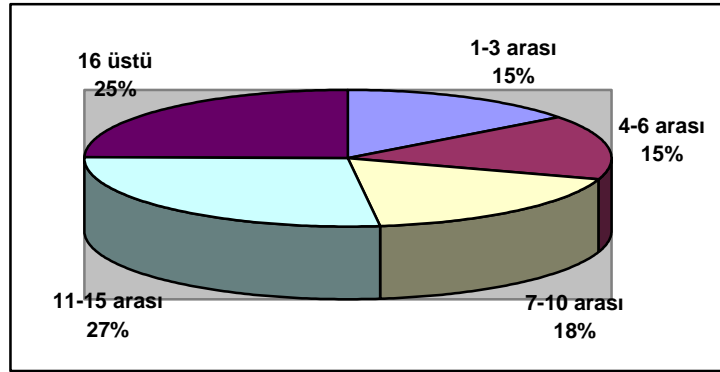

Grafik 5. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Öğrencilerin Gündem Takiplerine Göre Dağılımı

Yapılan ankete katılan sosyal bilgiler öğretmen adayların ülke gündemi takibine göre dağılımına bakıldığında, öğrencilerden 18'i (%12.0) görsel basın , 16'sı (%10.7) yazılı basın, ve 116'sı (%77.3) ise her iki yöntemi kullandıkları görülmektedir.

Tablo 6. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Öğrencilerin Kaçınıcı Tercih Frekans ve Yüzelik Değerleri

Kaçınıcı Tercih	f	%
1-3 arası	22	14,7
4-6 arası	23	15,3
7-10 arası	27	18,0
11-15 arası	41	27,3
16 +	37	24,7
Toplam	150	100,0

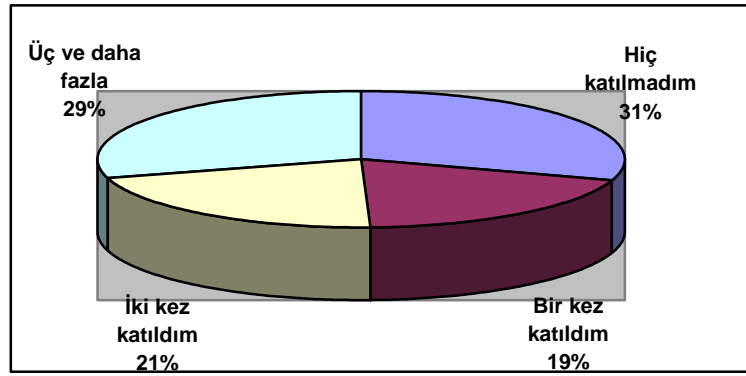

Grafik 6. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Öğrencilerin Kaçınıcı Tercihleri Olduğuna Göre Dağılımı

Yapılan ankete katılan sosyal bilgiler öğretmen adayların kaçınıcı tercihine göre dağılımı 22 (%14,7) 1-3, 23 (%15,3) 4-6 , 27 (%18,0) 7-10, 41 (%27,3) 11-15, 37 (%24,7) 16 ve sonraki tercihleri şeklinde dağılım göstermektedir.

Tablo 7. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Panel ya da Konferansa Katılım Durumu Frekans ve Yüzdeler Değerleri

Katılım sayısı	f	%
Hiç Katılmadım	45	30.0
Bir kez Katıldım	29	19.3
İki kez Katıldım	32	21.3
Üç ve daha fazla	44	29.3
Toplam	150	100.0

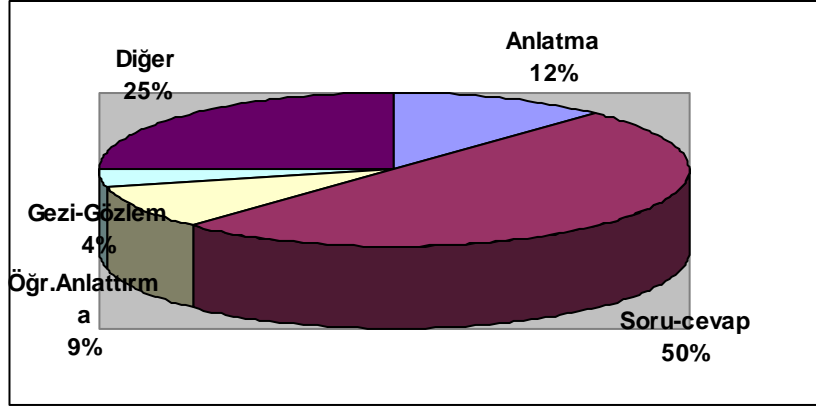

Grafik 7. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Panel ya da Konferansa Katılıma Durumlarına Göre Dağılımı

Yapılan ankete katılan sosyal bilgiler öğretmen adayların panel yada konferansa katılım değerlerine bakıldığında , öğrencilerden 45'i (%30.0) hiç katılmadım , 29'u (%19.3) bir kez katıldım, 32'si(%21.3) iki kez katıldım ve 44'ü(%29,3) üç ve daha fazla katıldığı görülmektedir.

Tablo 8. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Ders işlenişinde Kullanacakları Yöntem ve Tekniklerin Frekans ve Yüzdeler Değerleri

Yöntem ve teknik kullanımı	f	%
Anlatma	18	12,0
Soru Cevap	75	50,0
Öğrenciye Anlattırma	14	9,3
Gezi-Gözlem	6	4,0
Diğer	37	24,7
Toplam	150	100,0

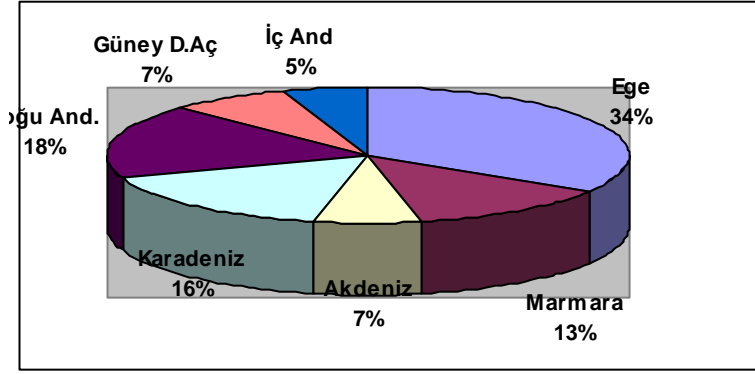
Grafik 8. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Ders İşlenişinde Kullanacakları Yöntem ve Tekniklere Göre Dağılımı

Yapılan ankete katılan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Ders İşlenişinde Kullanacakları Yöntem ve Tekniklerin göre dağılımı 18 (%12,0) anlatma, 75 (%50,0) soru-cevap , 14 (%9,3) öğrenciye anlattırma, 6 (%4,0) gezi-gözlem, 37 (%24,7) diğer yöntem ve teknikleri kullanmayı düşünüyorlar.

Tablo 9. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Değerli Bölge Cevapları Frekans ve Yüzdeler

Değerli Bölge	f	%
1 Ege	51	34,0
2 Marmara	19	12,7
3 Akdeniz	10	6,7
4 Karadeniz	24	16,0
5 Doğu Anadolu	27	18,0
6 Güney Doğu Anadolu	11	7,3
7 İç Anadolu	8	5,3
Toplam	150	100,0

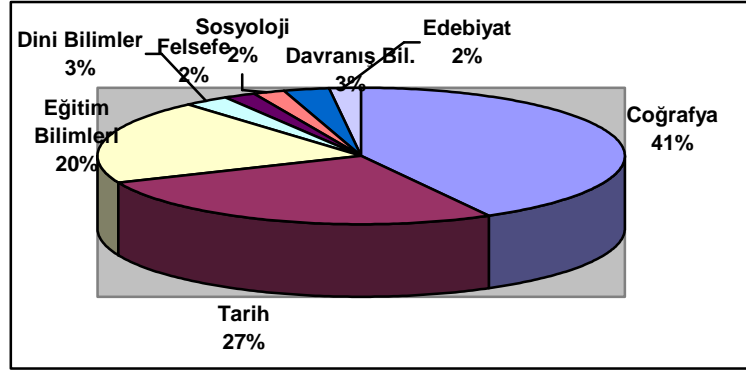

Grafik 9. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Değerli Bölge Cevaplarına Göre Dağılımları

Yapılan ankete katılan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mesleğin değerli olduğu bölgelere göre dağılımı 51 (%34,0) Ege, 19 (%12,7) Marmara , 10 (%6,7) Akdeniz, 24 (%16,0) Karadeniz, 27 (%18,0) Doğu Anadolu, 11 (%7,3) ve 8 (%5,3) İç Anadolu Bölgesi . mesleğin değerli olduğu bölgeler olarak sıralanmıştır.

Tablo 10. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun İlgi Alanları Frekans ve Yüzdeleri

sosyal bilgilerdeki ilgi alanları	F	%
1 Coğrafya	63	42,0
2 Tarih	40	26,7
3 Eğitim Bilimleri	30	20,0
4 Dini Bilimler	4	2,7
5 Felsefe	3	2,0
6 Sosyoloji	3	2,0
7 Davranış Bilimleri	4	2,7
8 Edebiyat	3	2,0
Toplam	150	100,0

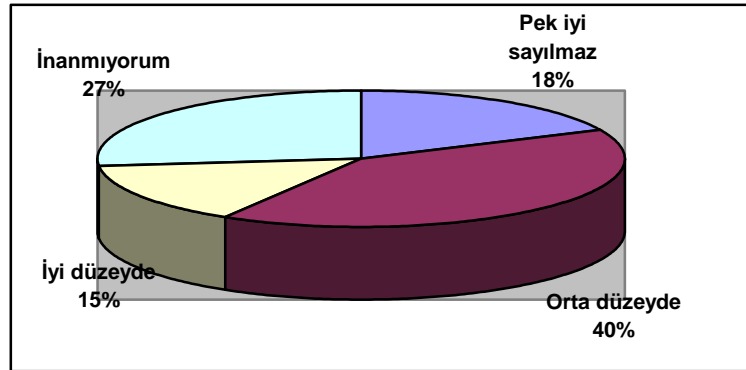

Grafik 10. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun İlgi Alanlarına Göre Dağılımı

Yapılan ankete katılan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgilerdeki ilgi alanları dağılımı 63 (%42,0) Coğrafya, 40 (%26,7) Tarih , 30 (%20,0) Eğitim Bilimleri, 4 (%2,7) Dini Bilimler, 3 (%2,0) Felsefe, 3 (%2,0) Sosyoloji, 4 (%2,7) Davranış Bilimleri ve 3 (%2,0) Edebiyat olarak sıralanmıştır.

Tablo 11. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Eğitimin Yeterliliği Frekans ve Yüzdeler Değerleri

Eğitimin Yeterliliği	f	%
İnanmıyorum	40	26,7
Pek İyi Sayılmaz	27	18,0
Orta Düzeyde	61	40,7
İyi Düzeyde	22	14,7
Toplam	150	100,0

Grafik 11. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Eğitimin Yeterliliğine İnançlarına Göre Dağılımları

Yapılan ankete katılan sosyal bilgiler öğretmen adayların sosyal bilgilerdeki eğitimin yeterliliği dağılımı 40 (%26,7) inanmıyorum, 27 (%18,0) pek iyi sayılmaz , 61 (%40,7) orta düzeyde, 22 (%14,7) iyi düzeyde olarak sıralanmıştır.

B. ARAŞTIRMAYA KATILAN SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ MESLEKİ YETERLİLİK VE MESLEĞE VERİLEN DEĞER KONUSUNDA TUTUMLAR VE GÖRÜŞLERE İLİŞKİN VERDİKLERİ CEVAPLARIN DEĞİŞKENLER AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

Araştırmamızı oluşturan anket soruları 50 sorudan oluşmuştur. Bunlar 27 adet tutumlar ve 23 tanesi de görüşler kısmını oluşturup araştırmaya katılan öğretmen adaylarının sorulara verdikleri cevaplar genel ortalamaları alınarak cinsiyet,yaş, öğrenim şekli, ekonomik düzey, gündem takibi, kaçınıcı tercih, konferans katılımı, yöntem, değerli bölge, ilgi alanları ve eğitimin yeterliliği değişkenleri açısından karşılaştırılmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşleri cinsiyet ve öğrenim şekli değişkeni açısından t testi ile yaş, ekonomik düzey, gündem takibi,kaçınıcı tercih, konferans katılımı, yöntem, değerli bölge,ilgi alanları ve eğitimin yeterliliği değişkenler ise ANOVA testi ile karşılaştırılmıştır.Elde edilen bulgularla anlamlı bir ilişki olup olmadığına bakılarak anlamlı olan farklar tablolar halinde gösterilmiştir.

1. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar İlişkin Verdikleri Cevapların % Ve Frekans Değerlerine İlişkin Bulgular

Ankete katılan öğretmen adaylarının Tutumlara ilişkin görüşleri Tablo 12'de verilmiştir

Tablo 12. Tutumlara ilişkin Yüzde (%) ve Frekans (f) Sonuçları

Öğrencilerin mesleki yeterliklerine İlişkin Görüşleri	Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Orta derecede katılıyorum		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1.Eğitim Fakültelerinde kendini yetiştirmiş öğretim elamanlarının olabildiğine inanıyorum.	9	6.0	20	13.3	75	50.0	41	27.3	5	3.3	150	100.0
2.Sosyal Bilgiler Öğretmeni olmak hayatımdaki tek hedefti.	45	30.0	49	32,7	24	16,0	24	16,0	8	5,3	150	100.0
3.Ülkemizde öğretmenlik mesleğine gereken değerin verildiğini düşünmüyorum.	50	33,3	49	32,7	19	12,7	15	10,0	17	11,3	150	100.0
4.Öğretmenlik mesleğine geçmiş yıllarda daha fazla değer verildiğini inanıyorum.	16	10,7	20	13,3	19	12,7	44	29,3	51	34,0	150	100.0
5.Sosyal Bilgiler Öğretmeni adaylarının mesleklerine değer verdiklerine inanıyorum	15	10,0	28	18,7	68	45,3	28	18,7	11	7,3	150	100,0
6.Eğitim Fakültelerinde Öğretmenlik mesleğinin kutsallığının aşılandığına inanıyorum	15	10,0	36	24,0	73	48,7	21	14,0	5	2,9	150	100,0
7.Kendime ve arkadaşlarıma bu dersi hakkıyla anlatacaklarına inanıyorum.	11	7,3	18	12,0	57	38,0	52	34,7	12	8,0	150	100,0
8.Sosyal Bilgiler öğretmeni adayı olarak sosyal bilgiler ilkelerini uygulayacağıma inanıyorum.	4	2,7	7	4,7	22	14,7	86	57,3	31	20,7	150	100,0
9.Kültürel değerlerini aktarmaya çalışırım.	3	2,0	1	,7	9	6,0	72	48,0	65	43,3	150	100,0
10.Düşünmeyi severim,soyut konuları öğretebilirim.	3	1,9	4	2,7	27	18,0	76	50,7	40	26,7	150	100,0
11.Öğretmenler eleştiriye açık olmalıdır.	3	2,0	1	,7	9	6,0	41	27,3	96	64,0	150	100,0
12.Türkiye'nin komşularıyla ilişkilerini takip ederim.	3	2,0	6	4,0	45	30,0	57	38,0	39	26,0	150	100,0
13.İnsanların görüş ve inancına saygı gösteririm.	4	2,7	2	1,3	8	5,3	47	31,3	89	59,3	150	100,0
14.Yeteneklerimi geliştirebilirim.	3	2,0	3	2,0	16	10,7	65	43,3	63	42,0	150	100,0
15..Teknolojiyi yakından takip ederim.	3	2,0	7	4,7	59	39,3	44	29,3	37	24,7	150	100,0
16.Sosyal olaylara duyarlıyım.	2	1,3	4	2,7	11	7,3	73	48,7	60	40,0	150	100,0
17.imkanım olsaydı başka bir bölümde okumak isterdim.	14	9,3	11	7,3	20	13,3	32	21,3	73	48,7	150	100,0
18.Araştırma yaparım, mesleğimde uzlaşmak isterim	3	2,0	5	3,3	26	17,3	66	44,0	50	33,3	150	100,0
19 Türkiye Cumhuriyeti'nin bir öğretmeni olmaktan gurur duyuyorum.	4	2,7	1	,7	16	10,7	29	19,3	100	66,7	150	100,0

20. Yeniden ÖSS ye girsem eğitim fakültesinin diğer branşlarını da okumak isterim.	26	17,3	22	14,7	18	12,0	31	20,7	53	35,3	150	100,0
21.Davranış değiştirmede öğretmen önemlidir.	3	2,0	2	1,3	11	7,3	44	29,3	90	60,0	150	100,0
22.Okul deneyimi derslerinde öğretmenlik mesleğinin provalarını yaparım.	4	2,7	9	6,0	31	20,7	66	44,0	40	26,7	150	100,0
23. Yaratıcı düşünme bilirim.	1	,7	3	2,0	28	18,7	71	47,3	47	31,3	150	100,0
24.Görev ve sorumluluk alabilirim.	1	,7	3	2,0	7	4,7	64	42,7	75	50,0	150	100,0
25.Gerektiğinde plan,kroki ve haritalardan yararlanırım.	1	,7	6	6	20	13,3	49	32,7	74	49,3	150	100,0
26.Teknolojiyi yakından takip ederim.	3	2,0	8	5,3	59	39,3	42	28,0	38	25,3	150	100,0
27.öğretmenlik mesleğini zevk alarak yapacağım.	7	4,7	8	5,3	19	12,7	43	28,7	73	48,7	150	100,0

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tutumlara ilişkin anket sorulara verdikleri cevaplar aşağıdaki şekliyle dağılım göstermektedir.

“ Eğitim Fakültelerinde kendini yetiştirmiş öğretim elamanlarının olabildiğine inanıyorum.” yargısına % 6,0’ı kesinlikle katılmıyorum, % 13,3’i katılmıyorum, % 50,0’ı orta derecede katılıyorum, % 27,3’i katılıyorum, % 3,3’i kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir.

“**Sosyal Bilgiler Öğretmeni olmak hayatımdaki tek hedefti.**” yargısına % 30,0’ı kesinlikle katılmıyorum, % 32,7’si katılmıyorum, % 16,0’ı orta derecede katılıyorum, % 27,3’ü katılıyorum, % 3,3’ü kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir

“**Ülkemizde öğretmenlik mesleğine gereken değerin verildiğini düşünmüyorum.**” yargısına % 33,3’ü kesinlikle katılmıyorum, % 32,7’si katılmıyorum, % 12,7’si orta derecede katılıyorum, % 10,0’ı katılıyorum, % 11,3’ü kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir

“**Öğretmenlik mesleğine geçmiş yıllarda daha fazla değer verildiğini inanıyorum..**” yargısına % 2,0’ı kesinlikle katılmıyorum, % 0,7’si katılmıyorum, % 6,0’ı orta derecede katılıyorum, % 27,3’ü katılıyorum, % 64,0’ı kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir

“**Sosyal Bilgiler Öğretmeni adaylarının mesleklerine değer verdiklerine inanıyorum.**” yargısına % 10,0’ı kesinlikle katılmıyorum, % 18,7’si katılmıyorum, %

45,3'ü orta derecede katılıyorum, % 18,7'si katılıyorum, % 7,3'ü kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir

“Eğitim Fakültelerinde Öğretmenlik mesleğinin kutsallığının aşılandığına inanıyorum.” yargısına % 10,0'ı kesinlikle katılmıyorum, % 24,0'ı katılmıyorum, % 48,7'si orta derecede katılıyorum, % 14,0'ı katılıyorum, % 2,9'ı kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir.

“Kendime ve arkadaşlarıma bu dersi hakkında anlatacaklarına inanıyorum..” yargısına % 7,3'ü kesinlikle katılmıyorum, % 12,0'ı katılmıyorum, % 38,0'ı orta derecede katılıyorum, % 34,7'si katılıyorum, % 8,0'ı kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir

“Sosyal Bilgiler öğretmeni adayı olarak sosyal bilgiler ilkelerini uygulayacağıma inanıyorum..” yargısına % 2,7'si kesinlikle katılmıyorum, % 4,7'si katılmıyorum, % 14,7'si orta derecede katılıyorum, % 57,3'ü katılıyorum, % 20,7'si kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir

“Kültürel değerlerini aktarmaya çalışırım..” yargısına % 2,0'ı kesinlikle katılmıyorum, % 0,7'si katılmıyorum, % 6,0'ı orta derecede katılıyorum, % 48,0'ı katılıyorum, % 43,3'ü kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir

“Düşünmeyi severim,soyut konuları öğretebilirim.” yargısına % 1,9'u kesinlikle katılmıyorum, % 2,7'si katılmıyorum, % 18,0'ı orta derecede katılıyorum, % 50,7'si katılıyorum, % 26,7'si kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir

“Öğretmenler eleştiriye açık olmalıdır. .” yargısına % 10,0'ı kesinlikle katılmıyorum, % 24,0'ı katılmıyorum, % 48,7'si orta derecede katılıyorum, % 14,0'ı katılıyorum, % 2,9'ı kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir.

“Türkiye'nin komşularıyla ilişkilerini takip ederim..” yargısına % 2,0'ı kesinlikle katılmıyorum, % 4,0'ı katılmıyorum, % 30,0'ı orta derecede katılıyorum, % 38,0'ı katılıyorum, % 26,0'ı kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir

“İnsanların görüş ve inancına saygı gösteririm..” yargısına % 2,7'si kesinlikle katılmıyorum, % 1,3'ü katılmıyorum, % 5,3'i orta derecede katılıyorum, % 31,3'ü katılıyorum, % 59,3'ü kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir

“Yeteneklerimi geliştirebilirim..” yargısına % 2,0’ı kesinlikle katılmıyorum, % 2,0’ı katılmıyorum, % 10,7’si orta derecede katılıyorum, % 43,3’ü katılıyorum, % 42,0’ı kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir

“Teknolojiyi yakından takip ederim..” yargısına % 2,0’ı kesinlikle katılmıyorum, % 4,7’si katılmıyorum, % 39,3’ü orta derecede katılıyorum, % 29,3’ü katılıyorum, % 24,7’si kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir.

“.Sosyal olaylara duyarlıyım..” yargısına % 1,3’ü kesinlikle katılmıyorum, % 2,7’si katılmıyorum, % 7,3’ü orta derecede katılıyorum, % 48,7’i katılıyorum, % 40,0’ı kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir

“İmkanım olsaydı başka bir bölümde okumak isterdim.” yargısına % 9,3’ü kesinlikle katılmıyorum, % 7,3’ü katılmıyorum, % 13,3’ü orta derecede katılıyorum, % 21,3’ü katılıyorum, % 48,7’si kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir

“Araştırma yaparım, mesleğimde uzlaşmak isterim” yargısına % 2,0’ı kesinlikle katılmıyorum, % 3,3’ü katılmıyorum, % 17,3’ü orta derecede katılıyorum, % 44,0’ı katılıyorum, % 33,3’ü kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir.

“ Türkiye Cumhuriyeti’nin bir öğretmenini olmaktan gurur duyuyorum..” yargısına % 2,7’si kesinlikle katılmıyorum, % 0,7’si katılmıyorum, % 10,7’si orta derecede katılıyorum, % 19,3’ü katılıyorum, % 66,7’si kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir

“Yeniden ÖSS ye girsem eğitim fakültesinin diğer branşlarını da okumak isterim.” yargısına % 17,3’ü kesinlikle katılmıyorum, % 14,7’si katılmıyorum, % 12,0’ı orta derecede katılıyorum, % 20,7’si katılıyorum, % 35,3’ü kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir.

“Davranış değiştirmede öğretmen önemlidir..” yargısına % 2,0’ı kesinlikle katılmıyorum, % 1,3’ü katılmıyorum, % 7,3’ü orta derecede katılıyorum, % 29,3’ü katılıyorum, % 60,0’ı kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir.

“Okul deneyimi derslerinde öğretmenlik mesleğinin provalarını yaparım” yargısına % 2,7’si kesinlikle katılmıyorum, % 6,0’ı katılmıyorum, % 20,7’si orta derecede katılıyorum, % 44,0’ı katılıyorum, % 26,7’si kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir

“Yaratıcı düşünebilirim.” yargısına % 0,7’si kesinlikle katılmıyorum, % 2,0’ı katılmıyorum, % 18,7’si orta derecede katılıyorum, % 47,3’ü katılıyorum, % 31,3’ü kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir.

“Görev ve sorumluluk alabilirim...” yargısına % 0,7’si kesinlikle katılmıyorum, % 2,0’ı katılmıyorum, % 4,7’si orta derecede katılıyorum, % 42,7’si katılıyorum, % 50,0’ı kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir

“Gerektiğinde plan,kroki ve haritalardan yararlanırım..” yargısına % 0,7’si kesinlikle katılmıyorum, % 6,0’ı katılmıyorum, % 13,3’ü orta derecede katılıyorum, % 32,7’si katılıyorum, % 49,3’ü kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir

“Teknolojiyi yakından takip ederim...” yargısına % 2,0’ı kesinlikle katılmıyorum, % 5,3’ü katılmıyorum, % 39,3’ü orta derecede katılıyorum, % 28,0’ı katılıyorum, % 25,3’ü kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir

“Öğretmenlik mesleğini zevk alarak yapacağım.” yargısına % 4,7’si kesinlikle katılmıyorum, % 5,3’ü katılmıyorum, % 12,7’si orta derecede katılıyorum, % 28,7’si katılıyorum, % 48,7’si kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir.

2. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların % ve Frekans Değerlerine İlişkin Bulgular

Ankete katılan öğretmen adaylarının Görüşlere ilişkin görüşleri Tablo13’te verilmiştir

Tablo 13. Görüşlere ilişkin Yüzde (%) ve Frekans (f) Sonuçları

Öğrencilerin mesleki yeterliklerine ilişkin Görüşleri	Kesinlikle katılmıyorum		katılmıyorum		Orta Derecede katılıyorum		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
28. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünü istemeden veya tesadüfen kazandım.	39	26,0	33	22,0	34	22,7	29	19,3	15	10,0	150	100,0
29. Ailemin içinde bulunduğu sosyal ekonomik şartlar beni bu mesleğe seçmeme neden oldu.	43	28,7	45	30,0	28	18,7	25	16,7	9	6,0	150	100,0
30. Öğretmenlik mesleğinde uzun yıllar çalışmak istiyorum.	7	4,7	12	8,0	32	21,3	50	33,3	49	32,7	150	100,0
31. Dersimiz ve mesleki alanda çıkan yayınları takip ediyorum.	6	4,0	30	20,0	78	52,0	27	18,0	9	6,0	150	100,0
32. Gerekli donanımda mezun olduğuma inanıyorum.	16	10,7	38	25,3	59	39,3	28	18,7	9	6,0	150	100,0
33. Demokratik olmayı yeğlerim.	2	1,3	6	4,0	10	6,7	62	41,3	70	46,7	150	100,0
34. İlköğretim ikinci kademedeki tarih ve coğrafya konularının ayrı birer disiplin olarak okutulmasına faydalı olacağını düşünüyorum.	15	10,0	18	12,0	24	16,0	43	28,7	50	33,3	150	100,0
35. Eğitim Fakültelerinde eğitim bilimleri derslerinin yeterli olduğunu düşünüyorum.	14	9,3	26	17,3	44	29,3	49	32,7	17	11,3	150	100,0
36. Öğretmenlik mesleğini uygularken ders kitabı dışında diğer kaynak ve eserlerden yararlanıyorum	2	1,3	7	4,7	25	16,7	60	40,0	56	37,3	150	100,0
37. Sosyal bilgiler alanında lisansüstü eğitim yaparak uzmanlaşmak istiyorum	15	10,0	34	22,7	36	24,0	32	21,3	33	22,0	150	100,0
38. Güncel olayları derslerimde anlatmak istiyorum	4	2,7	3	2,0	9	6,0	63	42,0	71	47,3	150	100,0
39. Sosyal bilgiler dersinde atlas kullanma becerim vardır	3	2,0	6	4,0	37	24,7	56	37,3	48	32,0	150	100,0

40.Rekabetçi öğretim yeteneğini kullanacağım	25	16,7	39	26,0	36	24,0	38	25,3	12	8,0	150	100,0
41.İşbirlikçi öğretim yeteneğini kullanacağım	8	5,3	7	4,7	13	8,7	61	40,7	61	40,7	150	100,0
42.pasif öğretim yönetimi kullanacağım	85	56,7	43	28,7	3	2,0	10	6,7	9	6,0	150	100,0
43.Katılımcı öğretim yönetimini kullanacağım	10	6,7	5	3,3	8	5,3	54	35,3	73	49,4	150	100,0
44.bağımlı öğretim yönetimini kullanacağım	48	32,0	43	28,7	40	26,7	10	6,7	9	6,0	150	100,0
45.Bağımsız öğretim yönetimini kullanacağım	4	2,7	11	7,3	36	24,0	62	41,3	37	24,7	150	100,0
46.Bilgisayar ve çoklu ortamı ders anlatımında kullanacağım	1	,7	8	5,3	28	18,7	69	46,0	44	29,3	150	100,0
47.Sosyal bilgiler derslerinde kültürel değerler aktarılmalıdır	5	3,3	2	1,3	4	2,7	50	33,3	89	59,3	150	100,0
48.Davranış değiştirmede öğretmen önemlidir	3	2,0	3	2,0	17	11,3	38	25,3	89	59,3	150	100,0
49.Öğretmen seçiminde ÖSS sınavı tek ölçek olmamalıdır	102	68,0	26	17,3	8	5,3	3	2,0	11	7,3	150	100,0
50.Öğretmenlik mesleğine yapamayacağına inanılan kişilerin geri hizmetlerde çalıştırılması gelecek nesillerin menfaatine olacağını düşünüyorum	10	6,7	13	8,7	13	8,7	35	23,3	79	52,7	150	100,0

“ Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünü istemeden veya tesadüfen kazandım.” yargısına % 26,0’ı kesinlikle katılmıyorum, % 22,0’ı katılmıyorum, % 22,7’si orta derecede katılıyorum, % 19,3’ü katılıyorum, % 10,0’ı kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir

“Ailemin içinde bulunduğu sosyal ekonomik şartlar beni bu mesleğe seçmeme neden oldu.” yargısına % 28,7’si kesinlikle katılmıyorum, % 30,0’ı katılmıyorum, % 18,7’si orta derecede katılıyorum, % 16,7’si katılıyorum, % 6,0’ı kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir

“Öğretmenlik mesleğinde uzun yıllar çalışmak istiyorum..” yargısına % 4,7’si kesinlikle katılmıyorum, % 8,0’ı katılmıyorum, % 21,3’ü orta derecede katılıyorum, % 33,3’ü katılıyorum, % 32,7’si kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir.

“Dersimiz ve mesleki alanda çıkan yayınları takip ediyorum..” yargısına % 4,0’ı kesinlikle katılmıyorum, % 20,0’ı katılmıyorum, % 52,0’ı orta derecede katılıyorum, % 18,0’ı katılıyorum, % 6,0’ı kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir

“Gerekli donanımda mezun olduğuma inanıyorum..” yargısına % 10,7’si kesinlikle katılmıyorum, % 25,3’ü katılmıyorum, % 39,3’ü orta derecede katılıyorum, % 18,7’si katılıyorum, % 6,0’ı kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir

“Demokratik olmayı yeğlerim...” yargısına % 1,3’ü kesinlikle katılmıyorum, % 4,0’ı katılmıyorum, % 6,7’si orta derecede katılıyorum, % 41,3’ü katılıyorum, % 46,7’si kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir

“İlköğretim ikinci kademedede tarih ve coğrafya konularının ayrı birer disiplin olarak okutulmasına faydalı olacağını düşünüyorum.” yargısına % 10,0’ı kesinlikle katılmıyorum, % 12,0’ı katılmıyorum, % 16,0’ı orta derecede katılıyorum, % 28,7’si katılıyorum, % 33,3’ü kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir

“Eğitim Fakültelerinde eğitim bilimleri derslerinin yeterli olduğunu düşünüyorum.” yargısına % 9,3’ü kesinlikle katılmıyorum, % 17,3’ü katılmıyorum, % 29,3’ü orta derecede katılıyorum, % 32,7’si katılıyorum, % 11,3’ü kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir

“Öğretmenlik mesleğini uygularken ders kitabı dışında diğer kaynak ve eserlerinden yararlanıyorum.” yargısına % 1,3’ü kesinlikle katılmıyorum, % 4,7’si katılmıyorum, % 16,7’si orta derecede katılıyorum, % 40,0’ı katılıyorum, % 37,3’ü kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir

“Sosyal bilgiler alanında lisansüstü eğitim yaparak uzmanlaşmak istiyorum” yargısına % 10,0’ı kesinlikle katılmıyorum, % 22,7’si katılmıyorum, % 24,0’ı orta derecede katılıyorum, % 21,3’ü katılıyorum, % 22,0’ı kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir.

“Güncel olayları derslerimde anlatmak istiyorum..” yargısına % 2,7’si kesinlikle katılmıyorum, % 2,0’ı katılmıyorum, % 6,0’ı orta derecede katılıyorum, % 42,0’ı katılıyorum, % 47,3’ü kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir

“Sosyal bilgiler dersinde atlas kullanma becerim vardır..” yargısına % 2,0’si kesinlikle katılmıyorum, % 4,0’ı katılmıyorum, % 24,7’si orta derecede katılıyorum, % 37,3’ü katılıyorum, % 32,0’ı kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir

“Rekabetçi öğretim yeteneğini kullanacağım..” yargısına % 16,7’si kesinlikle katılmıyorum, % 26,0’ı katılmıyorum, % 24,0’ı orta derecede katılıyorum, % 25,3’ı katılıyorum, % 8,0’ı kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir

“İşbirlikçi öğretim yeteneğini kullanacağım.” yargısına % 5,3’ü kesinlikle katılmıyorum, % 4,7’si katılmıyorum, % 8,7’si orta derecede katılıyorum, % 40,7’si katılıyorum, % 40,7’si kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir

“Pasif öğretim yönetimi kullanacağım” yargısına % 56,7’si kesinlikle katılmıyorum, % 28,7’si katılmıyorum, % 2,0’ı orta derecede katılıyorum, % 6,7’si katılıyorum, % 6,0’ı kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir

“Katılımcı öğretim yönetimini kullanacağım.” yargısına % 6,7’si kesinlikle katılmıyorum, % 3,3’ü katılmıyorum, % 5,3’ü orta derecede katılıyorum, % 35,3’ü katılıyorum, % 49,4’ü kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir

“Bağımlı öğretim yönetimini kullanacağım” yargısına % 32,0’ı kesinlikle katılmıyorum, % 28,7’si katılmıyorum, % 26,7’si orta derecede katılıyorum, % 6,7’si katılıyorum, % 6,0’ı kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir.

“Bağımsız öğretim yönetimini kullanacağım..” yargısına % 2,7’si kesinlikle katılmıyorum, % 7,3’ü katılmıyorum, % 24,0’ı orta derecede katılıyorum, % 41,3’ü katılıyorum, % 24,7’si kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir

“Bilgisayar ve çoklu ortamı ders anlatımında kullanacağım.” yargısına % 0,7’si kesinlikle katılmıyorum, % 5,3’ü katılmıyorum, % 18,7’si orta derecede katılıyorum, % 46,0’ı katılıyorum, % 29,3’ü kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir

“Sosyal bilgiler derslerinde kültürel değerler aktarılmalıdır..” yargısına % 3,3’ü kesinlikle katılmıyorum, % 1,3’ü katılmıyorum, % 2,7’si orta derecede katılıyorum, % 33,3’ü katılıyorum, % 59,3’ü kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir

“Davranış değiştirmede öğretmen önemlidir.” yargısına % 2,0’ı kesinlikle katılmıyorum, % 2,0’si katılmıyorum, % 11,3’ü orta derecede katılıyorum, % 25,3’ü katılıyorum, % 59,3’ü kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir

“Öğretmen seçiminde ÖSS sınavı tek ölçek olmamalıdır.” yargısına % 68,0’ı kesinlikle katılmıyorum, % 17,3’ü katılmıyorum, % 5,3’ü orta derecede katılıyorum, % 2,0’ı katılıyorum, % 7,3’ü kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir

“Öğretmenlik mesleğine yapamayacağına inanılan kişilerin geri hizmetlerde çalıştırılması gelecek nesillerin menfaatine olacağını düşünüyorum.” yargısına % 6,7’si kesinlikle katılmıyorum, % 8,7’si katılmıyorum, % 8,7’si orta derecede katılıyorum, % 23,3’ü katılıyorum, % 52,7’si kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir

3. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar ve Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların Cinsiyet Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Tablo 14. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar ve Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların Cinsiyet Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Öğretmen Adaylarının Görüşleri	Cinsiyet	N	Ort.	t	p
Fakültenin verdiği eğitimi yeterli kabul ediyor musunuz?	1- Kız	70	2.79	16.688	.000
	2- Erkek	80	2.13		
	Toplam	150	2.43		
Türkiye’nin komşularıyla ilişkilerini takip ederim.	1- Kız	70	3.5857	3,746	,055
	2- Erkek	80	4.4125		
	Toplam	150	4.0267		
Teknolojiyi yakından takip ederim.	1-Kız	70	3,4714	9,118	,003
	2-Erkek	80	3,9000		
	Toplam	150	3,7000		
Davranış değiştirmede öğretmen önemlidir.	1- Kız	70	4.6857	2,896	,091
	2- Erkek	80	4.2250		
	Toplam	150	4.4400		
Okul deneyimi derslerinde öğretmenlik mesleğinin provalarını yaparım	1- Kız	70	4,0429	4,787	,030
	2- Erkek	80	3,7000		
	Toplam	150	3,8600		
Öğretmen seçiminde öss sınavı tek ölçek olmamalıdır.	1- Kız	70	1,4286	4,170	,043
	2- Erkek	80	1,8125		
	Toplam	150	1,6333		

Tablo 14'deki veriler göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “**Fakültenin verdiği eğitimi yeterli kabul ediyor musunuz**”, “**Türkiye'nin komşularıyla ilişkilerini takip ederim.**”, “**Teknolojiyi yakından takip ederim.**” ,” **Davranış değiştirmede öğretmen önemlidir.**”, “**Okul deneyimi derslerinde öğretmenlik mesleğinin provalarını yaparım**” ve’ “**Öğretmen seçiminde ÖSS sınavı tek ölçek olmamalıdır.** maddelerine bayan öğretmen adaylarıyla erkek öğretmen adayları arasında p değeri 0,5 ve yakın değerleri alındığı için anlamlı fark tabloya yukarıdaki şekliyle yansımıştır.

Bu veriler haricinde İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının tutumlar ve görüşlere ilişkin verdikleri cevapların cinsiyet Değişkeni açısından anlamlı bir fark bulunamadığı için tabloda gösterilmemiştir.

4. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar ve Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların Yaş Grupları Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Tablo 15. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar ve Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların Yaş Grupları Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

ANOVA		N	Ort.	SS	F	p	Guruplar Arası Farklar
Öğretmenlik mesleğini uygularken ders kitabı dışında diğer kaynak ve eserlerinden yararlanıyorum.	18-21 yaş	42	4,4048	,79815	3,934	,022	1-2
	22-24 yaş	85	3,9412	,89113			
	25 üstü yaş	23	3,9565	1,10693			
	Toplam	150	4,0733	,92029			

Tablo 15'de “**Öğretmenlik mesleğini uygularken ders kitabı dışında diğer kaynak ve eserlerinden yararlanıyorum.**” sorusuna 18-21 yaş grubu ve 22-24 yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık vardır. 18-21 yaş grubu 22-24 yaş grubuna göre daha olumlu görüş bildirdikleri görülmüştür.

Bu veriler haricinde İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının tutumlar ve görüşlere ilişkin verdikleri cevapların yaş grupları değişkeni açısından anlamlı bir fark bulunamadığı için tabloda gösterilmemiştir.

5. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar ve Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların Öğrenim Şekli Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Tablo 16. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar ve Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların Öğrenim Şekli Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Öğretmen Adayları	Öğrenim şekli	N	Ort.	SS	t	p
Fakültenin verdiği eğitimi yeterli kabul ediyor musunuz ?	1- NÖ	77	2.61	1.066	4.709	.032
	2- İÖ	73	2.25	.983		
	Toplam	150	2.43	1.039		
Türkiye cumhuriyetinin bir öğretmeni olmaktan gurur duyuyorum.	1- NÖ	70	77	4.6104	4.029	.047
	2- İÖ	80	73	4.3151		
	Toplam	150	150	4.4667		
Öğretmen					t	p
Gerekli donanımda mezun olduğuma inanıyorum.	1- NÖ	77	3,0000	1,05131	3,791	0,53
	2- İÖ	73	2,6712	1,01454		
	Toplam	150	2,8400	1,04323		
İşbirlikçi öğretim yeteneğini kullanacağım.	1- NÖ	77	4,2468	,93409	4,515	,035
	2- İÖ	73	3,8767	1,18960		
	Toplam	150	4,0667	1,07857		

Tablo16'daki veriler göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “**Fakültenin verdiği eğitimi yeterli kabul ediyor musunuz**”, “**Türkiye cumhuriyetinin bir öğretmeni olmaktan gurur duyuyorum.**”, “**Gerekli donanımda mezun olduğuma inanıyorum.**”, “**İşbirlikçi öğretim yeteneğini kullanacağım**”, “. maddelerine bayan öğretmen adaylarıyla erkek öğretmen adayları arasında p değeri 0,5 ve yakın değerleri alındığı için anlamlı fark tabloya yukarıdaki şekliyle yansımıştır.

Bu veriler haricinde İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının tutumlar ve görüşlere ilişkin verdikleri cevapların öğrenim şekli değişkeni açısından anlamlı bir fark bulunmadığı için tabloda gösterilmemiştir.

6. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar ve Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların Aylık Gelir Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Tablo 17. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar ve Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların Aylık Gelir Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

ANOVA		N	Ort.	SS	F	p	Guruplar Arası Farklar
İmkanım olsaydı başka bir bölümde okumak isterdim.	1- 0-400	22	3.7727	1.47783	3.505	.017	2-3
	2- 401-700	55	4.2727	1.09637			
	3- 701-1000	50	3.5000	1.50170			
	4-1001 ve Üzeri	23	4.1739	1.02922			
	Toplam	150	3.9267	1.32653			

Tablo 17’de “ İmkanım olsaydı başka bir bölümde okumak isterdim.” sorusuna 401-700 tl arası ve 701-1000 tl arasında anlamlı bir farklılık vardır. 401-700 ytl arası 701-1000 ytl arası ekonomik gelir düzeyine göre daha olumlu görüş bildirdikleri görülmüştür.

Bu veriler haricinde İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının tutumlar ve görüşlere ilişkin verdikleri cevapların aylık gelir değişkeni açısından anlamlı bir fark bulunamadığı için tabloda gösterilmemiştir.

7. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar ve Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların Gündem Takibi Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Tablo 18. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar ve Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların Gündem Takibi Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

ANOVA		N	Ort.	SS	F	p	Guruplar Arası Farklar
Davranış değiştirmede öğretmen önemlidir.	1-Görselbasın	18	4.8889	.47140	4.324	.015	1-2
	2- Yazılıbasın	16	4.0625	1.18145			
	3- her ikisi	116	4.4224	.81455			
	Toplam	150	4.4400	.84726			
Bilgisayar ve çoklu ortamı ders anlatımında kullanacağım.	1-görsel basın	18	4,2222	,73208	4,070	,019	1-2 2-3
	2- yazılı basın	16	3,4375	,81394			
	3- her ikisi	116	4,0172	,87460			
	Toplam	150	4.4400	.84726			

Tablo 18’de “**davranış değiştirmede öğretmen önemlidir**” sorusuna -görsel basın cevabı ile yazılı basın cevabı arasında anlamlı bir farklılık vardır. görsel basın cevabını verenler yazılı basın cevabını verenlere göre daha olumlu görüş bildirdikleri görülmüştür

“ **Bilgisayarı ve çoklu ortamı ders anlatımında kullanacağım.**” sorusuna görsel basın yoluyla takip edenlerle yazılı basın yoluyla takip edenler arasında anlamlı bir farklılık vardır.Ayrıca yazılı basın cevabı ile her ikisi cevabı arasında anlamlı farklılık vardır.Görsel basın yoluyla takip edenler,yazılı basın yoluyla takip edenlere göre, yazılı basın yoluyla takip edenler de her ikisi cevabını verenlere göre olumlu görüş bildirmişlerdir.

Bu veriler dışında İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen adaylarının tutumlar ve görüşlere ilişkin verdikleri cevapların gündem takibi değişkeni açısından anlamlı bir fark olmadığı için tabloda gösterilmemiştir.

8. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar ve Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların Kaçıncı Tercih Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Tablo 19. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar ve Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların Kaçıncı Tercih Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

ANOVA		N	Ort.	SS	F	p	Guruplar Arası Farklar
İmkanım olsaydı başka bir bölümde okumak isterdim.	1- 1-3. Tercih	22	3.5000	1.43925	2.856	.026	4-3
	2- 4-6	23	4.1304	1.17954			
	3- 7-10	27	3.4444	1.42325			
	4-11-15	41	4.3659	1.01873			
	5- 16 ve üzeri	37	3.9189	1.44103			
	Toplam	150	3.9267	1.32653			
Araştırma yaparım mesleğimde uzlaşmak isterim	1- 1-3. Tercih	22	4.4091	.85407	2.404	.052	1-3
	2- 4-6	23	4.0870	.79275			
	3- 7-10	27	3.6296	1.07946			
	4-11-15	41	4.0732	.95891			
	5- 16 ve üzeri	37	4.0270	.72597			
	Toplam	150	4.0333	.90796			
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümünü istemeden yada tesadüfen kazandım.	1- 1-3. Tercih	22	1,9545	1,09010	2,759	,030	4-1
	2- 4-6	23	2,8261	1,46636			
	3- 7-10	27	2,4074	1,33760			
	4-11-15	41	3,0000	1,28452			
	5- 16 ve üzeri	37	2,7568	1,25622			
	Toplam	150	2,6533	1,32090			
Bilgisayar ve çoklu ortamı ders anlatımında kullanacağım.	1- 1-3. Tercih	22	3,7727	,86914	2,673	,034	2-3
	2- 4-6	23	4,2609	,61919			
	3- 7-10	27	3,5926	1,11835			
	4-11-15	41	4,0976	,86037			
	5- 16 ve üzeri	37	4,0811	,72182			
	Toplam	150	3,9800	,87062			

Tablo 19’da “İmkanım olsaydı başka bir bölümde okumak isterdim.” sorusuna 7-10. tercih cevabı ile 11-15. tercih cevabı arasında anlamlı bir farklılık vardır. 11-15. tercih cevabını verenler 7-10. cevabını verenlere göre daha olumlu görüş bildirdikleri görülmüştür

“Araştırma yaparım mesleğimde uzlaşmak isterim.” sorusuna 1-3. tercih cevabı ile 7-10. tercih cevabı arasında anlamlı bir farklılık vardır. 1-3 tercih cevabını verenler 7-10 tercih cevabını verenlere göre daha olumlu görüş bildirdikleri görülmüştür

“Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümünü istemeden yada tesadüfen kazandım.” sorusuna 1-3. tercih cevabı ile 11-15. tercih cevabı arasında anlamlı bir farklılık vardır. 11-15 tercih cevabını verenler 1-3. tercih cevabını verenlere göre daha olumlu görüş bildirdikleri görülmüştür

“Bilgisayar ve çoklu ortamı ders anlatımında kullanacağım..” sorusuna 4-6. tercih cevabı ile 7-10. tercih cevabı arasında anlamlı bir farklılık vardır. 4-6. tercih cevabını verenler 7-10. tercih cevabını verenlere göre daha olumlu görüş bildirdikleri görülmüştür

Tablodaki veriler haricindeki İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının tutumlar ve görüşlere ilişkin verdikleri cevapların kaçınıcı tercih değişkeni açısından anlamlı fark olmadığı için tabloda gösterilmemiştir.

9. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar ve Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların Konferans Katılımı Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Tablo 20. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar ve Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların Konferans Katılımı Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

ANOVA		N	Ort.	SS	F	p	Guruplar Arası Farklar
Sosyal bilgiler öğretmeni adayı olarak sosyal bilgiler ilkelerini uygulayacağıma inanıyorum.	1- hiç katılmadım	45	4,2667	,78044	4,177	,007	2-3
	2- bir kez katıldım	29	4,1724	,84806			
	3- iki kez katıldım	32	4,2813	,72887			
	4-üç ve daha fazla katıldım	44	4,4318	,78940			
	Toplam	150	4,3000	,78364			
Dersimiz ve mesleki alanda çıkan yayımları takip ediyorum.	1- hiç katılmadım	45	2,6667	,95346	3,925	0,10	2-4 4-1
	2- bir kez katıldım	29	3,2759	1,06558			
	3- iki kez katıldım	32	3,0625	,75935			
	4-üç ve daha fazla katıldım	44	3,1818	,65673			
	Toplam	150	3,0200	,88591			

Tablo 20’de“**Sosyal bilgiler öğretmeni adayı olarak sosyal bilgiler ilkelerini uygulayacağıma inanıyorum..**” sorusuna bir kez katıldım cevabı ile iki kez katıldım cevabı arasında anlamlı bir farklılık vardır. Bir kez katıldım cevabını verenler iki kez katıldım cevabını verenlere göre daha olumlu görüş bildirdikleri görülmüştür.

“**Dersimiz ve mesleki alanda çıkan yayınları takip ediyorum..**” sorusuna bir kez katıldım cevabı ile üç ve daha fazla katıldım cevabı arasında anlamlı bir farklılık vardır. Ayrıca hiç katılmadım cevabı ile üç ve daha fazla katıldım cevabı arasında da anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Bir kez katıldım cevabını verenler üç ve daha fazla katıldım cevabını verenlerden; üç ve daha fazla katıldım cevabını verenler de hiç katılmadım cevabını verenlere göre daha olumlu görüş bildirdikleri görülmüştür.

Tablodaki veriler haricindeki İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının tutumlar ve görüşlere ilişkin verdikleri cevapların konferans katılımı değişkeni açısından anlamlı fark olmadığı için tabloda gösterilmemiştir.

10. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar ve Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların Yöntem ve Teknik Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Tablo 21. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar ve Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların Yöntem ve Teknik Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

ANOVA		N	Ort.	SS	F	p	Guruplar Arası Farklar
Sosyal Bilgiler öğretmeni adayı olarak sosyal bilgiler ilkelerini uygulayacağıma inanıyorum.	Anlatma	18	3,2778	,95828	3,669	,007	5-2 2-1
	Soru- cevap	75	3,9200	,78431			
	Öğrenciye Anlattırma	14	3,7857	,69929			
	Gezi-gözlem	6	3,6667	1,50555			
	Diğer	37	4,1892	,84452			
	Toplam	150	3,8867	,87881			
Sosyal Bilgiler öğretmeni bölümü istemeden yada tesadüfen katıldım.	Anlatma	18	3,4444	1,19913	2,684	,034	1-5
	Soru –cevap	75	2,5867	1,31615			
	Öğrenciye anlattırma	14	2,7143	1,32599			
	gezi-gözlem	6	3,1667	1,16905			
	Diğer	37	2,2973	1,28808			
	Toplam	150	2,6533	1,32090			
Öğretmenlik mesleğinde uzun yıllar çalışmak istiyorum.	Anlatma	18	3,1111	1,23140	2,174	,075	5-1
	soru cevap	75	3,8667	1,13105			
	öğrenciye anlattırma	14	3,9286	,73005			
	gezi-gözlem	6	3,8333	1,16905			
	Diğer	37	4,0000	1,08012			
	Toplam	150	3,8133	1,11960			
Gerekli donanımda mezun olduğuma inanıyorum	Anlatma	18	2,4444	1,09664	2,522	,044	5-1
	soru cevap	75	2,7600	1,03767			
	öğrenciye anlattırma	14	2,7143	,99449			
	gezi-gözlem	6	2,6667	1,03280			
	Diğer	37	3,2703	,96173			
	Toplam	150	2,8400	1,04323			

“Sosyal Bilgiler öğretmeni adayı olarak sosyal bilgiler ilkelerini uygulayacağıma inanıyorum...” sorusuna soru-cevap yöntemi ile diğer yöntemler arasında anlamlı bir farklılık vardır. Ayrıca anlatma yöntemi ile soru-cevap yöntemi arasında da anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Diğer yöntemler cevabını verenler üç ve

soru-cevap yöntemi cevabını verenlerden; soru-cevap yöntemi cevabını verenler de anlatma cevabını verenlere göre daha olumlu görüş bildirdikleri görülmüştür.

“ Sosyal Bilgiler öğretmenliği bölümü istemeden yada tesadüfen katıldım..” sorusuna anlatma yöntemi cevabı ile diğer yöntemler cevabı arasında anlamlı bir farklılık vardır. Anlatma yöntemi cevabını verenler diğer yöntemler cevabını verenlere göre daha olumlu görüş bildirdikleri görülmüştür.

“Öğretmenlik mesleğinde uzun yıllar çalışmak istiyorum.” sorusuna anlatma yöntemi cevabı ile diğer yöntemler cevabı arasında anlamlı bir farklılık vardır. Diğer yöntemi cevabını verenler anlatma yöntemi cevabını verenlere göre daha olumlu görüş bildirdikleri görülmüştür.

“Gerekli donanımda mezun olduğuma inanıyorum.” sorusuna anlatma yöntemi cevabı ile diğer yöntemler cevabı arasında anlamlı bir farklılık vardır. Diğer yöntemi cevabını verenler anlatma yöntemi cevabını verenlere göre daha olumlu görüş bildirdikleri görülmüştür.

Tablodaki veriler haricindeki İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının tutumlar ve görüşlere ilişkin verdikleri cevapların yöntem ve teknik değişkeni açısından anlamlı fark olmadığı için tabloda gösterilmemiştir.

11. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar Ve Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların Mesleğin Değerli Bölge Kabul edildiği Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Tablo 22. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar Ve Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların mesleğin değerli bölge kabul edildiği Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

ANOVA		N	Ort.	SS	F	p	Guruplar Arası Farklar
Kendime ve arkadaşlarıma bu dersi hakkıyla anlatacağına inanıyorum.	1 Ege	51	3,4902	1,06532	2,310	,037	1-4
	2 Marmara	19	3,3158	,94591			
	3 Akdeniz .	10	2,6000	1,17379			
	4 Karadeniz	24	2,7500	,89685			
	5 Doğu A. B.	27	3,3333	,87706			
	6 G.Doğu.A .B	11	3,2727	,90453			
	7 İç Anadolu	8	3,3750	1,06066			
	Toplam	150	3,2400	1,01453			
Türkiye'nin komşularıyla ilişkilerini takip ederim	1 Ege	51	3,8627	,95958	1,910	,083	6-1
	2 Marmara	19	3,8421	,95819			
	3 Akdeniz .	10	3,9000	,87560			
	4 Karadeniz	24	3,9167	1,01795			
	5 Doğu A. B.	27	3,6296	1,00568			
	6 G.Doğu.A .B	11	6,5455	9,12539			
	7 İç Anadolu	8	3,8750	,83452			
	Toplam	150	4,0267	2,63418			
Ailemin içinde bulunduğu sosyal ekonomik şartlar beni bu mesleğe seçmeme neden oldu.	1 Ege	51	2,0980	1,00509	2,640	,019	3-1
	2 Marmara	19	2,3158	1,45498			
	3 Akdeniz .	10	3,4000	,96609			
	4 Karadeniz	24	2,5833	1,34864			
	5 Doğu A. B.	27	2,8148	1,21012			
	6 G.Doğu.A .B	11	2,0000	1,41421			
	7 İç Anadolu	8	2,1250	,99103			
	Toplam	150	2,4133	1,23259			
Sosyal Bilgiler derslerinde kültürel değerler aktarılmalıdır.	1 Ege	51	4,4510	,90142	3,919	,001	1-3 2-3 4-3 5-3 6-3
	2 Marmara	19	4,7368	,45241			
	3 Akdeniz .	10	3,3000	1,33749			
	4 Karadeniz	24	4,4167	,88055			
	5 Doğu A. B.	27	4,5926	,50071			
	6 G.Doğu.A .B	11	4,7273	,46710			
	7 İç Anadolu	8	4,2500	1,38873			
	Toplam	150	4,4400	,88598			

“Kendime ve arkadaşlarıma bu dersi hakkıyla anlatacağına inanıyorum..” sorusuna Ege Bölgesi ile Karadeniz Bölgesi arasında anlamlı bir farklılık vardır. Ege

Bölgesi cevabını verenler Karadeniz Bölgesi cevabını verenlere göre daha olumlu görüş bildirdikleri görülmüştür.

“Türkiye’nin komşularıyla ilişkilerini takip ederim..” sorusuna Ege Bölgesi ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi arasında anlamlı bir farklılık vardır. Güneydoğu Anadolu Bölgesi cevabını verenler Ege Bölgesi cevabını verenlere göre daha olumlu görüş bildirdikleri görülmüştür.

“Ailemin içinde bulunduğu sosyal ekonomik şartlar beni bu mesleğe seçmeme neden oldu...” sorusuna Ege Bölgesi ile Akdeniz Bölgesi arasında anlamlı bir farklılık vardır. Akdeniz Bölgesi cevabını verenler Ege Bölgesi cevabını verenlere göre daha olumlu görüş bildirdikleri görülmüştür.

“Sosyal Bilgiler derslerinde kültürel değerler aktarılmalıdır..” sorusuna Akdeniz Bölgesi ile Ege, Marmara, Karadeniz, Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu Bölgeleri arasında anlamlı bir farklılık vardır. Ege, Marmara, Karadeniz, Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu Bölgeleri cevabını verenler Akdeniz Bölgesi cevabını verenlere göre daha olumlu görüş bildirdikleri görülmüştür.

Tablodaki veriler haricindeki İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının tutumlar ve görüşlere ilişkin verdikleri cevapların mesleğin değerli kabul edildiği bölge değişkeni açısından anlamlı fark olmadığı için tabloda gösterilmemiştir.

12. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar ve Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların İlgili Alanları Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Tablo 23. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar ve Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların İlgili Alanları Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

ANOVA		N	Ort.	SS	F	p	Guruplar Arası Farklar
Yeteneklerimi geliştire bilirim.	1 Coğrafya	63	4,1905	,89546	2,684	,012	3-2
	2 Tarih	40	3,8500	,92126			
	3 Eğitim Bil.	30	4,6000	,62146			
	4 Dini Bilimler	4	4,2500	,95743			
	5 Felsefe	3	4,0000	,00000			
	6 Sosyoloji	3	5,0000	,00000			
	7 Davranış Bil.	4	4,7500	,50000			
	8 Edebiyat	3	4,3333	,57735			
	Toplam	150	4,2133	,86379			
Gerektiğinde plan ,kroki ve haritalardan yararlanırım.	1 Coğrafya	63	4,3651	,84818	2,226	,035	3-4
	2 Tarih	40	4,0500	,90441			
	3 Eğitim Bil.	30	4,4667	,77608			
	4 Dini Bilimler	4	3,0000	1,41421			
	5 Felsefe	3	4,6667	,57735			
	6 Sosyoloji	3	4,0000	1,00000			
	7 Davranış Bil.	4	4,0000	,81650			
	8 Edebiyat	3	4,6667	,57735			
	Toplam	150	4,2600	,88560			
Güncel olayları derslerimde anlatmak istiyorum.	1 Coğrafya	63	4,2857	,72798	3,995	,001	1-4 2-4 3-4 6-4 7-4
	2 Tarih	40	4,1500	,97534			
	3 Eğitim Bil.	30	4,6000	,81368			
	4 Dini Bilimler	4	2,5000	1,29099			
	5 Felsefe	3	4,3333	,57735			
	6 Sosyoloji	3	4,6667	,57735			
	7 Davranış Bil.	4	5,0000	,00000			
	8 Edebiyat	3	4,3333	,57735			
	Toplam	150	4,2933	,87888			
Bilgisayar ve çoklu ortamı ders anlatımında kullanacağım.	1 Coğrafya	63	3,9524	,79166	1,700	,114	3-4
	2 Tarih	40	3,9500	,90441			
	3 Eğitim Bil.	30	4,2333	,85836			
	4 Dini Bilimler	4	2,7500	,95743			
	5 Felsefe	3	3,6667	,57735			
	6 Sosyoloji	3	4,0000	1,00000			
	7 Davranış Bil.	4	4,0000	1,41421			
	8 Edebiyat	3	4,3333	,57735			
	Toplam	150	3,9800	,87062			

“Yeteneklerimi geliştire bilirim...” sorusuna Tarih alanı ile Eğitim Bilimleri arasında anlamlı bir farklılık vardır. Eğitim Bilimleri cevabını verenler Tarih bilimi cevabını verenlere göre daha olumlu görüş bildirdikleri görülmüştür.

“Gerektiğinde plan,kroki ve haritalardan yararlanırım..” sorusuna Eğitim Bilimler cevabı ile Dini Bilimler cevabı arasında anlamlı bir farklılık vardır. Eğitim Bilimler cevabını verenler Dini Bilimler cevabını verenlere göre daha olumlu görüş bildirdikleri görülmüştür.

“Güncel olayları derslerimde anlatmak istiyorum...” sorusuna Dini Bilimler cevabı ile Coğrafya, Tarih, Eğitim Bilimleri, Sosyoloji, Davranış Bilimleri, arasında anlamlı bir farklılık vardır. Coğrafya, Tarih, Eğitim Bilimleri, Sosyoloji, Davranış Bilimleri cevabını verenler Dini Bilimler cevabını verenlere göre daha olumlu görüş bildirdikleri görülmüştür.

“Bilgisayar ve çoklu ortamı ders anlatımında kullanacağım.”sorusuna Eğitim Bilimler cevabı ile Dini Bilimler cevabı arasında anlamlı bir farklılık vardır. Eğitim Bilimler cevabını verenler Dini Bilimler cevabını verenlere göre daha olumlu görüş bildirdikleri görülmüştür.

Tablodaki veriler haricindeki İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının tutumlar ve görüşlere ilişkin verdikleri cevapların İlgili Alanları değişkeni açısından anlamlı fark olmadığı için tabloda gösterilmemiştir.

13. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar ve Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların Eğitim Seviyesi Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Tablo 24. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tutumlar ve Görüşlere İlişkin Verdikleri Cevapların Eğitim Seviyesi Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

ANOVA		N	Ort.	SS	F	p	Guruplar Arası Farklar
Ülkemizde öğretmenlik mesleğine gereken değerin verildiğini düşünmüyorum.	İnanmıyorum	40	2,3000	1,48842	2,693	,048	2-3
	Pek iyi sayılmaz	27	2,8889	1,33973			
	Orta düzey	61	2,0492	1,20314			
	İyi düzey	22	2,5000	1,22474			
	Toplam	150	2,3333	1,33445			
Eğitim Fakültelerinde kendini yetiştirmiş öğretim elamanlarının olabildiğine inanıyorum.	İnanmıyorum	40	2,5500	1,08486	11,904	,000	4-1 4-3 4-2 3-1
	Pek iyi sayılmaz	27	2,8889	,64051			
	Orta düzey	61	3,3279	,70051			
	İyi düzey	22	3,6364	,58109			
	Toplam	150	3,0867	,88186			
Gerekli donanımda mezun olduğuma inanıyorum.	İnanmıyorum	40	2,4000	1,27702	4,816	,003	4-1 3-1
	Pek iyi sayılmaz	27	2,7407	,90267			
	Orta düzey	61	3,0000	,81650			
	İyi düzey	22	3,3182	1,04135			
	Toplam	150	2,8400	1,04323			
Eğitim fakültelerinde eğitim bilimleri derslerinin yeterli olduğunu düşünüyorum.	İnanmıyorum	40	2,5500	1,25983	8,563	,000	4-1 3-1
	Pek iyi sayılmaz	27	3,1481	1,32153			
	Orta düzey	61	3,3934	,89961			
	İyi düzey	22	3,8636	,63960			
	Toplam	150	3,1933	1,13927			
Öğretmenlik mesleğini uygularken ders kitabı dışında diğer kaynak ve eserlerinden yararlanıyorum.	İnanmıyorum	40	4,2250	,91952	4,064	,008	4-2 4-3
	Pek iyi sayılmaz	27	3,7407	,94432			
	Orta düzey	61	3,9508	,92062			
	İyi düzey	22	4,5455	,67098			
	Toplam	150	4,0733	,92029			

“Ülkemizde öğretmenlik mesleğine gereken değerin verildiğini düşünmüyorum...” sorusuna pek iyi sayılmaz cevabı ile orta düzey cevabı arasında

anlamli bir farklılık vardır. pek iyi sayılmaz cevabını verenler orta düzey cevabını verenlere göre daha olumlu görüş bildirdikleri görülmüştür.

“Eğitim Fakültelerinde kendini yetiştirmiş öğretim elamanlarının olabildiğine inanıyorum...” sorusuna iyi düzey cevabı ile inanmıyorum, pek iyi sayılmaz, orta düzey cevabı arasında anlamli bir farklılık vardır. Ayrıca orta düzey cevabı ile inanmıyorum cevabı arasında anlamli bir farklılık vardır. inanmıyorum, pek iyi sayılmaz, orta düzey cevabı verenler iyi düzey cevabını verenlere göre daha olumlu görüş bildirdikleri görülmüştür. .Ayrıca orta düzey cevabını verenler inanmıyorum cevabını verenlere göre daha olumlu görüş bildirdikleri görülmüştür.

“Gerekli donanımda mezun olduğuma inanıyorum.” sorusuna iyi düzey cevabı ile inanmıyorum cevabı arasında anlamli bir farklılık vardır. Ayrıca orta düzey cevabı ile inanmıyorum cevabı arasında da anlamli bir farklılık bulunmaktadır. İyi düzey cevabını verenler inanmıyorum cevabını verenlerden; orta düzey cevabını verenler de inanmıyorum cevabını verenlere göre daha olumlu görüş bildirdikleri görülmüştür.

“Eğitim fakültelerinde eğitim bilimleri derslerinin yeterli olduğunu düşünüyorum.” sorusuna iyi düzey cevabı ile inanmıyorum cevabı arasında anlamli bir farklılık vardır. Ayrıca orta düzey cevabı ile inanmıyorum cevabı arasında da anlamli bir farklılık bulunmaktadır. İyi düzey cevabını verenler inanmıyorum cevabını verenlerden; orta düzey cevabını verenler de inanmıyorum cevabını verenlere göre daha olumlu görüş bildirdikleri görülmüştür.

“Öğretmenlik mesleğini uygularken ders kitabı dışında diğer kaynak ve eserlerinden yararlanıyorum.” sorusuna iyi düzey cevabı ile pek iyi sayılmaz cevabı arasında anlamli bir farklılık vardır. Ayrıca iyi düzey cevabı ile orta düzey cevabı arasında da anlamli bir farklılık bulunmaktadır. İyi düzey cevabını verenler pek iyi sayılmaz cevabını verenlerden; İyi düzey cevabını verenler de orta düzey cevabını verenlere göre daha olumlu görüş bildirdikleri görülmüştür.

Tablodaki veriler haricindeki İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının tutumlar ve görüşlere ilişkin verdikleri cevapların **Eğitim Seviyesi** değişkeni açısından anlamli fark olmadığı için tabloda gösterilmemiştir.

V. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

A. Sonuçlar

Araştırma İlköğretim sosyal bilgiler öğretmeliği son sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine geçerken yeterliliği ve mesleki değer konusunda karşılaşılan sorunları; öğretmen adayları görüşleri çerçevesinde tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin görüşlerinde cinsiyet, yaş, ailenin toplam geliri, gündem takibi, katıldığı panel, ders işleniş yöntemi, değerli bölge, eğitim seviyesi değişkenleri açısından önemli bir farklılığın olup olmamasına bakılmış ve şu sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırma, Uşak Üniversitesi ilköğretim sosyal bilgiler öğretmenliği öğrencilerine uygulandığı için; genel itibari ile birbirine yakın ekonomik ve kültürel değerlere sahip insanların oluşturduğu bir öğrenci topluluğu ve şehir yapısının vermiş olduğu negatif durum neticesinde birbirine paralel sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Öğretmen adaylarının gerek mecburi kaldıkları için eğitim fakültesini tercih etmeleri gerekse de başka bir bölümde okuma isteklerinin olmasına rağmen puanlarının Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümüne yetmesi nedeniyle mesleğe çokta istekli başlamadıkları verdikleri cevaplar neticesinde gözlemlenmiştir. 150 öğrenciden sadece %3,3 ü “Sosyal Bilgiler Öğretmeni olmak hayatımda tek hedefti.” Cevabını vererek daha okul aşamasında bu mesleğe gereken değeri vermediklerini belirtmişlerdir.

Türk Halkı'nın ve yöneticilerinin başta Milli Eğitim Bakanlığı olmak üzere öğretmenlik mesleğine gereken değerin verilmediği, geçmiş yıllarda öğretmene saygının üst düzeyde olduğu ve her geçen yıl daha kötüye gittiği, bunun da öğretmen adaylarının kendi mesleğine daha az değer vermesine sebep olduğu gözlemlenmiştir.

Yeni öğretmen adaylarının teknolojik gelişmeleri takip ettikleri, sürekli gündemi takipleri, sosyal olaylara duyarlı olmaları, kendilerini geliştirip uzmanlaşmak istemeleri ve karşısındaki insanların görüşlerine geçmiş yıllardaki öğretmenlere nazaran çağı yakalayabildikleri araştırmanın en önemli sonucudur.

Eğitim - Öğretim sürecinin en önemli unsurlarından biri ders işlenişinde kullanılan yöntem ve tekniklerdir. Kullanılan öğretim yöntemleri sürecin en kadar önemli olacağını belirleyecektir. Sosyal Bilgiler dersinde konuların en iyi verilmesini

sağlayacak yöntem; gezi-gözlem ve öğrenci merkezli anlatım olmasına rağmen öğretmen adaylarının klasik yöntemleri tercih etmeleri şaşırtıcı bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Öğretmen adaylarının bunun en önemli sebebi olarak üniversitede aldıkları eğitimin bu yönde ders anlatmaya uygun olduğunu ve üniversitede yeterli eğitimi almadıkları görüşünü savunmaktadırlar. Diğer sebeplerden Milli Eğitim kuralcı oluşu, yasal sorumluluk, müfredatın yoğunluğu ve öğrenci seviyesinin bunu gerektirdiği yapılan görüşmelerde vurgulanmıştır.

Araştırmada çıkan en üzücü sonuç ise öğretmen adaylarının imkanları olduğu takdirde öğretmenlik mesleğini yapmak istememeleridir. Bu bölümü tesadüfen kazanmaları bu mesleği gönülsüz yapmalarına sebep olacaktır. Öğretmenlik mesleği bunun tam tersi olarak tamamen vicdan ve gönül işidir.

Bu araştırma Uşak ili ile sınırlı olduğu için istediğimiz tutarlı sonuçlar alınamamış özellikler açısından birbirine yakın güvenilirliği düşündürücü sonuçlar edilmiştir. Anket birden fazla üniversiteye uygulanıp karşılaştırma imkanı olsaydı yada büyük üniversitelerde okuyan düşünsel anlamdaki imkanları daha fazla öğrencilere uygulansaydı anlamsal farklılıkları daha fazla olan sonuçlar elde edilebilirdi.

Öğretmen adaylarının mesleki görevini yerine getirirken sakıncalı gördüğü diğer bir husus ise merkezi okulların yeterli araç- gereç ve teknolojik donanımına sahip olmasına rağmen köy okullarındaki yetersizliğin eğitimdeki ve öğretmendeki kaliteyi düşürdüğünü belirtmişlerdir.

Araştırma sonucunda Uşak Üniversitesi İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümü son sınıf öğrencilerinin genel itibariyle ekonomik nedenler, tesadüfen kazanmaları, ailevi sebepler ve sosyal sebepler bu bölümü seçmelerine neden olmuştur. Bununla beraber üniversitede istedikleri ve öğretmenlik mesleğine uygun eğitimi alamadıkları sonucunda; öğretmenlik mesleğinin önemini tam olarak fark edemedikleri ve bu mesleği yapacak seviyede mesleki yeterliliği olmadıkları düşüncesine varılmıştır.

B. Öneriler

Elde edilen sonuçlardan hareketle öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine daha fazla değer vermesi ve tam anlamıyla yeterli bir seviyede gelişebilmesi için şu öneriler ortaya konmuştur;

1. Öğretmenlik mesleğinin daha cazip ve tercih edilen bir bölüm haline getirilmesi.
2. Öğretmenlik mesleğinin eski saygınlığını kazanabilmesi için MEB'ce halka yönelik konferanslar yapılması ve gerekli önlemleri almaya çalışması.
3. Öğretmen yetiştiren eğitim kurumlarının, yani üniversitelerin eğitim programlarını yeniden düzenlemeleri gerekliliği, özellikle Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümü' nün kendi alanıyla ilgili ders programları dışında diğer bölüm derslerini alması yanlış bir uygulamadır.
4. Üniversitelerde hizmet veren öğretim görevlilerine güven olmayışı ve bu öğretim görevlilerinin yeterli donanıma sahip olması için çalışılması ve üniversitelere öğretim üyesi alınması hususunda referans yerine mülakat esasına göre alınması yargısına varıldı.
5. Öğretmeni pasifleştiren bir konu olan; üniteler, öğrencilere ezbere yönelten değil araştıran, eleştiren düşünen ve yorumlama yeteneğini geliştiren bir programa dayalı olması öğretmenin kendi yeteneğini geliştirebilir ve öğrenciler daha aktif konuma geçirecek bir yapıya sahip olmalıdır.
6. Yeni hazırlanacak tüm programlar ileride yeni nesilleri yetiştirecek öğretmen adaylarının görüşleri de dikkate alınmalı ve böylelikle kendi mesleklerini yaparken daha verimli çalışmalarını sağlayacaktır.
7. Sosyal Bilgiler dersini diğer derslere nazaran daha az ders saatine sahip olduğu için, öğretmenlerin yeterli etkinlik ve yönetime zaman ayıramadıkları; bu sebeple ders saatinin arttırılmasının gerekliliği vurgulanmıştır.
8. Öğretmenler sadece kendi branşlarında değil kendilerini her alanda geliştirmesi gereken bireylerdir. Bu amaçla öğretmenlere yönelik hizmet içi kursları; bu işi iyi bilen eğitim bilimleri uzmanları tarafından verilmeli, ayrıca çağa ayak

uydurabilmeleri için bilim ve teknolojiyi okul imkanları doğrultusunda kullanmalı ve değişime uğrayan program, yöntem, araç-gereç gibi unsurları uygulama ve kullanma konusunda sık sık eğitime alınmalıdır.

9. Ders kitapları öğretmenlerin işini kolaylaştırmak ve öğrenci seviyesine uygun olarak hazırlanmalıdır. Özellikle coğrafya konularında yer alan harita, grafik, fotoğraf ve resim gibi görsel unsurların net, anlaşılır ve konu bütünlüğü sağlayacak nitelikte olması gerekmektedir. Bu yüzden ders kitaplarını hazırlayan kişilerin uzman eğitimciler arasından seçilmiş olmasına dikkat edilmelidir.
10. Üniversitelerde okutulan Eğitim Bilimleri ile ilgili derslerin artırılması ve bu derslerin içeriğinin yaşamsallık ilkesine uygun olmasına, bu derslerin uzaman eğitimciler tarafından verilmesine ve derslerin sadece teorik olarak değil pratiğe aktarılmasına ve daha okurken okul ortamına aktarılmasına öğretmenlik mesleğine ısındırılmasına çalışılmalıdır.
11. Okul Deneyimi derslerinde mesleğe ısındırmak için gönderilen okullar daha dikkatli seçilmeli, gözetmen öğretmenlerin daha deneyimli olup hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin bu işi daha ciddiye almaları sağlanmalıdır.
12. Daha önceki yapıldığı gibi öğretmen adaylarına köy ve dağlık şartlara göre nasıl öğretmenlik yapmaları gerektiği öğretilmeli ve böylelikle eski köy enstitüsü mezunu öğretmenlere duyulan saygıyı ve güveni tekrardan kazanmaları sağlanmalıdır.
13. Sosyal Bilgiler dersinin ders saatinin yeterli olmadığını, mutlaka ders saatinin artırılması gerektiğini böylelikle öğretmenlerin daha verimli olabileceğini yeterli etkinlik ve öğrenci seviyesine uygun yöntemlere zaman ayırabilmektedirler.
14. Günümüz teknolojisinin sürekli gelişme göstermesiyle beraber eğitimdeki verimlilik öğretmenin sadece kendisini yetiştirmesini yeterli kılmamakla beraber bu konuda ailelere ve öğrencinin çevresine de büyük görevler düşmekte ve öğretmenin sadece yol gösteren bir öğretmen konumunda olması ve öğrencilerin de sürekli kendilerini yetiştirmesi gerektiği açıklanmıştır.
15. Öğretmen adayları yeni düzenlenen eğitim programını daha başarılı buldukları, öğrenciler araştırmayı seven, sorgulayıcı, eleştiriye açık, bilgiyi keşfeten ve

öğrenmeyi öğrenen bir nesil yetiştirildiği öğretmene daha az düşen bir eğitim ortamının olduğu açıklanmıştır.

16. Öğretmen adaylarını mesleğe daha fazla önem vermelerini sağlamak ve alanında kendini yetiştirebilmeleri için öncelikle KPSS stresiyle uğraştırılmamalı, öğretmenler daha verimli çalışabileceği, bu mesleği bu mesleği daha fazla sevebilmeleri için Mili Eğitim Bakanlığı nezdinde bir takım yenilikler yapılarak bu sorunların giderilebileceğini düşünüyorum.

KAYNAKÇA

- ACAT, B.M. M. Z. BALBAĞ, B. DEMİR ve A. GÖRGÜLÜ, “Fen-Edebiyat Fakültesi, Eğitim Fakültesi ve Tezsiz Yüksek Lisans Programına Devam Eden Öğrencilerin Öğretmenlik Meslek Algıları” **Eğitimde Bilime Katkı: I. Lisansüstü Eğitim Sempozyum**,Dokuz Eylül Üniversitesi,İzmir,2003
- AKYÜZ, Yahya **Türk Eğitim Tarihi (Başlangıçtan 1999’a)**, (7. basım). İstanbul: Alfa Basım Yayın ve Dağıtım,1999.
- ARSLAN, Mehmet “İlköğretim Öğretmenlerini Yetiştirilmesi”, **Öğretmenlik Mesleği, Türkiye, Almanya ve Kıbrıs’ta Öğretmen Yetiştirme**, Coşkun Tercüme Müşavirlik ve Ticaret Ltd. Şirketi, Ankara, 2000.
- ATLIOĞLU, Y. “Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığının 21. Yüzyıla Girenken Türk Eğitim Sisteminin İhtiyaç Duyduğu Çağdaş Öğretmen Profili Araştırması”, **Bilgi Çağında Öğretmenimiz Sempozyumu**, ANAÇEV Yayınları,Ankara,1998,ss. 130-138.
- AYDIN, M.Ş “Din Eğitim-Öğretiminin Kilit Sorunu: Branşının Uzmanı Öğretmen Eksikliği”: **Orta Dereceli Okullarda Yürütülen Din Eğitim-Öğretmenin Problemleri Semineri**, İbav Yayınları, Kayseri, 1998. ss.271-284
- AYHAN, Halis **Eğitim Bilimine Giriş**, Şule Yayınları., İstanbul, 1997.
- BAŞAR, Hüseyin **Öğretmenlerin Değerlendirilmesi**: PegemA Yayınları,Ankara,1995.
- BAŞARAN, İbrahim Ethem **Eğitim Psikolojisi**, Nobel Yayın Dağıtım,Ankara, 2004
- BİRCAN İsmail ve Meryem SEVİNÇ, “Eğitimin Yönetsel Temelleri”, **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**. Editör: Veysel Sönmez. Anı Yayıncılık, Ankara, 2001.
- “Birey ve Toplum Gelişiminde Öğretmenlik Mesleğinin Önemi” **Millî Eğitim Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi** , Bahar 2005 ,Yıl 33,Sayı 166, ss.478-496
- CELEP, Cevat Öğretmen Yeterlilikleri Duygusu, Öğretmenlerin Yönetim, Çalışma Grubu ve Öğrenci Hakkındaki İnancı ve Öğrenci Kontrol Yönelimi. **VII. Eğitim Bilimleri Kongresi**, Selçuk Üniversitesi Yayınları,Konya,1998,ss.55-65
- CHAPİN, J. R. ve R.G. MESSİCK **Elementary Social Studies, A Practical Guide**,(Fourth Ed.),Longman,1999.
- ÇAKAN, Mehtap, “Öğretmenlerin Ölçme-Değerlendirme Uygulamaları ve Yeterlik Düzeyleri: İlk ve Ortaöğretim”, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, yıl: 2004, cilt: 37, sayı: 2, ss..99-113
- DANİEL, L. G. and D. KİNG, “A Knowledge And Use Of Testing And Measurement Literac Of Elementary And Secondary Teachers” **Journal of Educational Research**, 1998, P.6. pp.331-344.
- DEMİREL, Özcan “Yabancıdil Öğretmenlerinin Yeterlikleri” **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Yıl 1989 ,Sayı 4, ss. 5-26
- DEVECİ, Handan **Sosyal Bilgiler Dersinde Probleme Dayalı Öğrenmenin Öğrencilerin Dersle İlişkin Tutumlarına, Akademik Başarılarına ve Hatırlama Düzeylerine Etkisi**. Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Eskişehir, 2003.

- DOĞAN, İsmail **Sivil Toplum** , Sistem Yayıncılık, İstanbul,2000.
- DOĞANAY, Ahmet “Sosyal Bilgiler Öğretimi”, **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi**. Editörler: Cemil Öztürk ve Dursun Dilek. Ankara: Pegema Yayıncılık, 2002.
- DÖNMEZ, Cengiz “[Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler Kavramları](#)”, **Sosyal Bilgiler Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Klavuzu**, Gündüz Eğitim Yayıncılık, Ankara, 2003.
- ERDEN, Münire **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**, Alkım Yayınları.,İstanbul, 2004.
- ERDEN, Münire **Sosyal Bilgiler Öğretimi**, Alkım Kitapçılık Yayıncılık, Ankara,1996.
- ERTUĞRUL, Halit **Öğretmenin Başarı Klavuzu**, Nesil Yay., İstanbul, 2005.
- ERTÜRK, Selahattin **Eğitimde Program Geliştirme**, Yelkentepe Yayınları:4, 3.Baskı, Ankara, 1979.
- FİDAN Nurettin ve Münire ERDEN, **Eğitime Giriş**, Alkım Yayınları İstanbul,1998.
- GÜLTEKİN, Mehmet **Temel Eğitim İkinci Basamak İçin Alternatif Program Modelleri**. Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları No: 52, Eskişehir, 1999.
- GÜRKAN Tanju ve Erten GÖKÇE, **Türkiye’de ve Çeşitli Ülkelerde İlköğretim**. Siyasal Kitabevi, Ankara,1999.
- <http://www.socialstudies.org/standarts/1html> (05.15.2007)
- İÇLİ, Gönül **Sosyolojiye Giriş**, Anı Yayıncılık, Ankara, 2002.
- KAHYAOĞLU, Mustafa ve Selami YANGIN,” İlköğretim Öğretmen Adaylarının Mesleki Özyeterliklerine İlişkin Görüşleri”, **Kastamonu Eğitim Dergisi**, Mart 2007 Cilt:15 No:1 ss. 73-84
- KARAÇAM, Ali **Başarılı Öğretmenin Portresi**, Bilge Yayınları:21, 2. Baskı, İstanbul, Mayıs 2003.
- KILIÇ Abdurrahman ve Hamit SARUHAN, “**Teknik Eğitim Fakültesi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Becerileri**”, Marmara Üniversitesi MTET 2005 Kongresi,ss.408,415
- KILIÇ, Abdurrahman ve M. Bahaddin ACAT, “Öğretmen Adaylarının Algılarına Göre Öğretmen Yetiştirme Programlarındaki Derslerin Gereklilik ve İşe Vurukluk Düzeyi”, **Manas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı: 17, ss.21-36
- KIZILOLUK, Hakkı “Eğitimle İlgili Temel Kavramlar”, **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**, Mikro Yayınları, 2. Baskı, Ankara, 2002 .
- KUZGUN, Yıldız “Öğrencilerin Öğretmenlerden Bekledikleri ve Gözledikleri Davranışlar. Eğitimde Nitelik Geliştirme” **Eğitimde Arayışlar 1. Sempozyumu**, Kültür Koleji Yayınları, İstanbul,1991.
- KÜÇÜKAHMET, Leyla **Öğretim İlke ve Yöntemleri**, Gazi Kitabevi, 7. Baskı,Ankara, 1995.
- MAXİM G. W.,**Social Studies And The Elementary School Child**, Sixth Ed. New Jersey: Prentice-Hall.,1999.

- MEB, **İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi (4. ve 5. Sınıflar)Öğretim Programı**. Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi, Ankara, 2005.
- OKTAR, İlhan ve Sidika BULDUK, “Ortaöğretim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin Öğretmenlik Davranışlarının Değerlendirilmesi”, **Milli Eğitim**, S.142, (Nisan, Mayıs, Haziran), Ankara, 1998.
- Öğretmen Genel Yeterlikleri Çalışması Mevcut Durum Tespit Raporu, oyegm.meb.gov.tr/yet/yayinlar/mevdur/mevcut%20durum%20raporu.doc - (15.04.2007)
- ÖNER, Sakin “Eğitimin Temeli Öğretmen”, **Milli Eğitim**, S.69, (Temmuz-Ağustos-Eylül), Ankara, 1986.
- ÖZER, Bekir **Öğretmen Davranışlarının Uzaktan Eğitim Yaklaşımıyla Kazandırılması**, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Eskişehir.
- ÖZKAL, N. “İşbirlikli Öğrenmenin Sosyal Bilgilere İlişkin Benlik Kavramı, Tutumlar Ve Akademik Başarı Üzerindeki Etkisi” (**Yayımlanmamış Doktora Tezi**), Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir, 2000.
- ÖZKAN, Recep “Öğretmen Yeterlikleri Üzerine Bazı Düşünceler”, **Bilim ve Akılın Aydınlığında Eğitim Dergisi**, Aralık 2004 , Yıl : 5, Sayı : 58
- ÖZTÜRK Cemil ve Rahmi OTLUOĞLU, **Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünler ve Yazılı Materyaller**. PegemA Yayıncılık, Ankara, 2003.
- SAĞLAMER, Emin “Sosyal Bilgiler”, **Çağdaş Eğitim**, 1997,Sayı:232, s.3. Sayı:58,<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi58/sahin.htm>
- SÖNMEZ, Veysel **Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmenlik Kılavuzu**, Anı Yayıncılık, Ankara, 1997.
- SÖZER, Ersan **Kuramdan Uygulamaya Sosyal Bilgilerin Öğretimi**,Anadolu Üniversitesi Yayınları,1998.
- SÖZER, Ersan “Sosyal Bilgiler Programının Amaçları, İlkeleri ve Temel Özellikleri,” **Sosyal Bilgiler Öğretimi**, Editör: Gürhan Can. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 1998.
- ŞAHİN, Ali Ekber “Öğretmen Yeterliklerinin Belirlenmesi”, **Bilim ve Akılın Aydınlığında Eğitim Dergisi**, ARALIK 2004, yıl:5,
- ŞİŞMAN, Mehmet ve M.Bahaddin ACAT, **Öğretmenlik Uygulaması Çalışmalarının Öğretmenlik Mesleğinin Algılanmasındaki Etkisi**, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 13, Sayı: 1, s.236.
- TURNER, T. N. ,**Essentials Of Elementary Social Studies**, Second Ed. Allyn ve Bacon,1999.
- Türkçe Sözlük**, Türk Dil Kurumu, Ankara, 2005.
- ÜNAL, Semra “Eğitim ve Öğretimin Niteliğinin Geliştirilmesinde Öğretmenin Rolü Eğitimde Nitelik Geliştirme” **Eğitimde Arayışlar 1. Sempozyumu**, Kültür Koleji Yayınları, İstanbul,1991.

- ÜREDİ, Lütfi **İlköğretim I. ve II. Kademe Öğretmenlerinin Öğretim Stili Tercihlerine Göre Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Algılarının İncelenmesi** (Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2006s. 70,71.
- ÜZÜMLÜ, Muharrem, “24 Kasım Öğretmenler Günü ve Önemi” <http://www.tavas.gov.tr/anablok/cikanlar/muzumlu/ogretgunu.htm> (05.15.2007)
- YAŞAR, Şefik “Çağdaş Yaşam Anlayışı”, **Çağdaş Yaşam Çağdaş İnsan**, Editör: Gürkan Can, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 1998.
- YAŞAR, Şefik “Sosyal Bilgiler Programı ve Öğretimi”, **Eğitimde Yansımalar: VIII. Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu**, 14-16 Kasım 2005 Kayseri. Sim Matbaası, Ankara, 2005,s.337.
- YETİM, A.Azmi ve Zekeriya GÖKTAŞ, **Öğretmenin Mesleki ve Kişisel Nitelikleri**, Ekim 2004 Cilt:12 No:2 **Kastamonu Eğitim Dergisi**, ss.541-550
- YILMAN, Mustafa **Öğretmenlik Mesleği ve Meseleleri**, Türkiye Milli Kültür Vakfı Yayınları No:4, İstanbul, 1992.
- ZHANG Z. and J. A. BURRY-STOCK, “Classroom Assessment Practices And Teachers’ Self- Perceived Assessment Skills” **Applied Measurement in Education**, 2003,P.4, pp..323-342.
- 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, 43. Madde

EKLER

ANKET FORMU

Sayın katılımcı, bu çalışmanın amacı; “İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Son Sınıf Öğrencilerini Öğretmenlik Mesleğine Verdikleri değer Ve Mesleki Yeterlikleri” ile ilgili araştırma yapmaktadır.

Anket sorularına vereceğiniz cevaplar sadece araştırma için kullanılacaktır. Cevaplarınız bilimsel amaçla kullanılacak ve gizli tutulacaktır. Cevaplarınızın aşağıdaki ifadeleri dikkatle okuyarak sizi ifade etme düzeyine göre belirtilmiş sıraya uygun olarak veriniz.

Anket iki bölümden oluşmakta: Birinci bölümde kişisel bilgiler, ikinci bölümde ise katılımcının tutum ve görüşlerinin yer aldığı 50 soruluk çoktan seçmeli bir anket hazırlanmıştır.

İfadelerin size uygunluk düzeyi

- 1- Kesinlikle katılmıyorum
- 2- Katılmıyorum
- 3- Kararsızım
- 4- Katılıyorum
- 5- Kesinlikle katılıyorum

A.K.Ü. Sosyal Bilgiler Enstitüsü
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Yüksek Lisans Öğrencisi
Ekrem AKAR

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

- 1- Cinsiyetiniz Kız Erkek
- 2- Yaşınız 18-21 22-24 25 ve üstü
- 4- Öğrenim Şekil I.Öğretim II.Öğretim
- 5- Ailenizin Toplam Aylık Geliri
400 YTL ye kadar
401-700 YTL arası
701-1000 YTL arası
1001- YTL üstü
- 6- Ülke gündemini neyle takip edersiniz?
Görsel Basın
Yazılı Basın
Her İkisi
Kurum ve Kuruluşlarla
Bireysel Çaba ile
- 7- Okuduğunuz bölüm kaçınıcı tercihiniz?

8-Üniversite hayatı boyunca mesleğinizle ilgili bir panel ya da konferansa katıldınız mı?

Hiç katılmadım Bir kez İki kez Üç ve daha fazla Hiç katılmadım

9- Ders işlerken daha çok hangi yöntem ve teknikleri kullanırsınız?

- Anlatma
- Soru-cevap
- Öğrenciye anlatırma
- Gezi-gözlem
- Diğer

10- Öğretmenlik mesleğinin değerli kabul edildiği üç bölgeyi sıralayınız.

- Ege bölgesi
- Marmara bölgesi
- Akdeniz bölgesi
- Doğu Anadolu bölgesi
- Güney doğu Anadolu bölgesi
- İç Anadolu bölgesi

11- Sosyal bilimlerden hangisine daha çok ilgi duyuyorsunuz? Önem sırasına göre ilk üçünü sıralayarak işaretleyiniz.

- Coğrafya Felsefe
- Tarih Sosyoloji
- Eğitim Bilimleri Davranış Bilimleri
- Dini Bilimler Edebiyat

12- Okuduğunuz üniversitenin eğitim fakültesinin yeterli seviyede öğretmen yetiştirdiğine inanıyor musunuz?

- İnanmıyorum
- Pek iyi sayılmaz
- Orta düzeyde
- İyi düzeyde
- Çok iyi düzeyde

Sıra No	MADDELER	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Orta Derecede Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Eğitim fakültelerinde kendini yetiştirmiş öğretim elemanlarını olduğuna inanıyorum					
2	Sosyal Bilgiler Öğretmeni olmak hayatımdaki tek hedefti					
3	Ülkemizde öğretmenlik mesleğine gereken değerin verildiğini düşünmüyorum					
4	Öğretmenlik mesleğine geçmiş yıllarda daha fazla değer verdiklerini inanıyorum					
5	Sosyal Bilgiler Öğretmeni adaylarının mesleklerine değer verdiklerini inanıyorum					
6	Eğitim fakültelerinde Öğretmenlik mesleğinin kutsallığının aşılandığına inanıyorum					
7	Kendime ve arkadaşlarıma bu dersi hakkıyla anlatacaklarına inanıyorum					
8	Sosyal Bilgiler Öğretmeni adayı olarak sosyal bilgiler ilkelerini uygulayacağımı düşünüyorum					
9	Kültürel değerleri aktarmaya çalışıyorum					
10	Düşünmeyi severim, soyut konuları öğretebilirim					
11	Öğretmenler eleştiriye açık olmalıdır					
12	Türkiye'nin komşularıyla ilişkilerini takip ederim					
13	İnsanların görüş ve inancına saygı gösteririm					
14	Yeteneklerimi geliştirebilirim					
15	Teknolojiyi yakından takip ederim					
16	Sosyal olaylara duyarlıyım					
17	İmkanım olsaydı başka bir bölümde okumak isterdim					
18	Araştırma yaparım. Mesleğimde uzmanlaşmak isterim					
19	Türkiye Cumhuriyeti'nin bir öğretmeni olmaktan gurur duyuyorum					
20	Yeniden ÖSS'ye girsem eğitim fakültesinin diğer branşlarını da okumak isterim					
21	Davranış değiştirmede öğretmen önemlidir					
22	Okul deneyimi derslerinde öğretmenlik mesleğinin provalarını yaparım					
23	Yaratıcı düşünebilirim					
24	Görev ve sorumluluk alabilirim					
25	Gerektiğinde plan, kroki ve haritalardan yararlanırım					
26	Teknolojiyi yakından takip ederim					
27	Öğretmenlik mesleğini zevk alarak yapacağım					

Sıra No	MADDELER	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Orta Derecede Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
GÖRÜŞLER						
28	Sosyal Bilgiler öğretmenliği bölümünü istemeden veya tesadüfen kazandım					
29	Ailemin içinde bulunduğu sosyal ekonomik şartlar beni bu mesleği seçmeme neden oldu					
30	Öğretmenlik mesleğinde uzun yıllar çalışmak istiyorum					
31	Dersiniz ve mesleki alanda çıkan yayınları takip ediyorum					
32	Gerekli donanımla mezun olduğuma inanıyorum					
33	Demokratik olmayı yeğlerim					
34	İlköğretim ikinci kademedeki tarih ve coğrafya konularının ayrı birer disiplin olarak okutulmasına faydalı olacağına düşünüyorum					
35	Eğitim fakültelerinde eğitim bilimleri derslerinin yeterli olduğunu düşünüyorum					
36	Öğretmenlik mesleğini uygularken ders kitabı dışında diğer kaynak ve eserlerden de yararlanırım					
37	Sosyal Bilgiler alanında lisans üstü eğitim yaparak uzmanlaşmak istiyorum					
38	Güncel olayları derslerimde anlatmak istiyorum					
39	Sosyal bilgiler dersinde atlas kullanma becerim vardır					
40	Rekabetçi öğretim yöntemini kullanacağım					
41	İşbirlikçi öğretim yöntemini kullanacağım					
42	Pasif öğretim yöntemini kullanacağım					
43	Katılımcı öğretim yöntemini kullanacağım					
44	Bağımlı öğretim yöntemini kullanacağım					
45	Bağımsız öğretim yöntemini kullanacağım					
46	Bilgisayar ve çoklu ortamı ders anlatımında kullanacağım					
47	Sosyal Bilgiler derslerinde kültürel değerler aktarılmalıdır					
48	Davranış değiştirmede öğretmen önemlidir					
49	Öğretmen seçiminde ÖSS sınavı tek ölçüt olmamalıdır					
50	Öğretmenlik mesleğine yapamayacağına inanılan kişilerin geri hizmetlerde çalıştırılması gelecek nesillerin menfaatine olacağını düşünüyorum					